

«Bader» eller «drukner» vi i engelsk?

En multiperspektivisk studie av bruk av engelsk i norsk og holdninger til dette

Hedda Jerpåsen

Masteroppgave i nordisk, særlig norsk, språkvitenskap

60 studiepoeng

Institutt for lingvistiske og nordiske studier
Det humanistiske fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2022

© Hedda Jerpåsen

2022

«Bader» eller «drukner» vi i engelsk?

En multiperspektivisk studie av bruk av engelsk i norsk og holdninger til dette

Hedda Jerpåsen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg bruk av engelsk i norsk talespråk, nærmere bestemt *i hvor stor grad* engelsk brukes, *årsaker* til bruk av engelsk, *hvordan* engelsk brukes i hverdagslige samtaler, samt *holdninger* til bruken av engelsk, fordelt etter de sosiale kategoriene alder, kjønn og hvorvidt man har vokst opp med flere språk enn norsk. Undersøkelsen tar utgangspunkt i rapporterte data fra 978 respondenter i eget utformet spørreskjema i Nettskjema, *Norsklish – engelsk i norsk*, og interaksjonelle data fra korpus, *Databank av norske hverdagssamtaler*, som er under arbeid, ledet av Marja Etelämäki.

En analyse av svarene i spørreskjemaet viser at det er de yngre og de som har vokst opp med flere språk, oppgir å bruke mest engelsk, både når det gjelder hvor ofte engelsk brukes og lengde på engelskbruken. Det er relativt få forskjeller på kjønn. Det er få som oppgir at de bruker engelsk i lengre deler av samtaler med andre norskspråklige. Begrunnelsene for bruk av engelsk er delt i tre hovedtyper. For det første oppgis det en rent språklig årsak, for å fylle leksikalske luker i språket, og en mangel på *god* norsk oversettelse. For det andre oppgis det en kognitiv årsak hvor det engelske uttrykket huskes før det norske. Engelsk brukes for det tredje som en identitetsmarkør, for å være morsom, men også for å dempe innholdet i det som blir sagt. Rapporteringer av bevisste holdninger til engelsk viser at de yngre og de som har vokst opp med flere språk er særlig positive til engelsk. De aller fleste mener at det ikke er greit å bruke engelske ord der det finnes *tilsvarende* på norsk. Samtidig oppgis det årsaker til engelskbruk som kan tyde på utvalget gjør nettopp dette til tross for at de ikke synes noe særlig om det. Respondentene, og særlig de eldre, gir uttrykk for en noe puristisk språkholdning, ved at de er mer negative til engelsk og at de synes å behandle norsk og engelsk som mer atskilte språk i deres rapporterte språkbruk. Det er tydelig at de unge og de eldre har ulikt forhold til bruk av engelsk når det gjelder bruk av engelsk og holdninger til det å bruke engelsk i norsk. Det unge rapporterer om en langt mer flerspråklig praksis enn de eldre, noe som kan henge sammen med engelskspråklig kompetanse, påvirkning fra engelsk i sosiale medier, gaming og mengden engelske inntrykk fra teknologi. Analysen av hverdagssamtalene viser at deltakerne i korpuset i hovedsak bruker norsk, og at de tar i bruk engelsk – og andre språklige ressurser – for å uttrykke seg når det synes som de i øyeblikket ikke husker et norsk uttrykk, når de siterer eller refererer til noe engelskspråklig, som en del av kreativ språklek med felles referanser eller som stilisering. Videre brukes engelsk i kontekst med flagging. Både flagging og engelsk virker å brukes for dempe innholdet i det som blir sagt og for å dempe et mulig tap av ansikt. Metodisk bidrar denne studien ved å være et eksempel på at kvantitative og kvalitative data utfyller hverandre. Oppgaven viser fordeler ved å undersøke språk både ut fra rapportert og faktisk språkbruk. Teoretisk plasserer oppgaven seg innenfor variasjonistisk og interaksjonell sociolingvistikk. Den bidrar blant annet med data som viser at termen *kodeveksling* ikke alltid strekker til for å omtale bruk av engelsk i norsk, og at *(trans)språking* kan gi et bedre utgangspunkt for å beskrive engelsk som en språklig ressurs.

Abstract

This thesis studies the use of English in Norwegian spoken language, more precisely *to what extent* English is used, *reasons* for use of English, *how* English is used in everyday conversations, and *attitudes* towards the use of English, categorized by age, gender and whether they are grown up multilingual. The study is based on reported data of 978 respondents in the survey *Norsklisch – engelsk i norsk*, developed in Nettskjema, and interactional data from corpus, *Databank av norske hverdagsamtaler*, which is under development lead by Marja Etelämäki.

An analysis of the survey answers shows that the young respondents and those who have grown up multilingual, state to use most English, both regarding how often English is used and the length of their English use. There are relatively few differences between genders. Few states that they use English for longer parts of a conversation with other speakers of Norwegian. The explanations for English use are divided in three main types. Firstly, it is stated a linguistic reason, to fill lexical gaps, and the lack of *good* Norwegian translation. Secondly, it is stated a cognitive reason where the English expression is remembered before the Norwegian. Thirdly, English is used as an identity marker, to be funny, but also to tone down said content. Reports of covert attitudes show that the young respondents and those who are grown up multilingual are especially positive towards English. Most respondents state it is not ok to use English words where there are existing Norwegian equivalent words. At the same time the reports of language use imply that the respondents do it despite their negative opinions about it. The respondents, particularly the elder, give an impression of a somewhat purist language attitude, by being more negative towards English and how they seem to treat English and Norwegian more separately in their reported language use. It is clear that the young and the elder respondents have different relations to using English, regarding both English use and attitudes towards it. The young respondents report more of a multilingual practice than the elder, which can be related to English competence, influence from English through social media, gaming and other technology. The analysis of the everyday conversations shows how the participants mainly use Norwegian. However, they use English – and other linguistic resources – to express themselves when it seems like they, in the moment, cannot recall a Norwegian expression, when they site and refer to some an English source, as part of creative language play with common references, or as stylizing. Further, English is used in context with flagging. Both flagging and English seem to be used for toning down the said content and to tone down a possible loss of face. Methodically, this study contributes by being an example of how quantitative and qualitative data complements each other. This study shows the advantages of studying languages both from reported and actual use of language. Theoretically, this study is placed within variational and interactional sociolinguistics. It contributes among other things with data that shows that the term *codeswitching* is not always sufficient in discussing English use in Norwegian, and that the term (*trans*)*linguaging* might give a better basis for describing English as a linguistic resource.

«Forskning er bl.a. å sitte en hel dag fortvilet og stirre på en blank skjerm eller et tomt papirark, forskning er søvnløse netter hvor tankene sliter med en formulering, forskning er å legge fram resultater for veileder eller medstuderende og få det du var så fornøyd med og stolt av, plukket i småbiter og fordømt som overfladiske spekulasjoner eller metodisk helt uholdbart.

Men forskning er også gleden over å få til ting, å se etter måneders slit at noe vekker interesse, at veilederen sier «dette var spennende, dette har jeg lært noe nytt av». Og kanskje aller mest, gleden over å ha klart noe, å ha løst en oppgave du har satt deg.»

(Even Hovdhaugen, 1993, s. 10)

Forord

Å skrive en master har vært erfaringsrikt, men samtidig veldig gøy. Siden jeg begynte på masterløpet har det vært en pandemi med store nedstengninger, men jeg er takknemlig for at vi det siste og viktigste året fikk gjenåpning og at vi kunne sitte på Blindern alle sammen. Masterlesesalen på ILN har vært et andre hjem, og jeg ville ikke vært foruten.

Jeg vil først og fremst takke mine to veiledere, Hans-Olav Enger og Bente Ailin Svendsen. Det er takket være deres engasjement i forelesninger at ble jeg inspirert til å skrive en masteroppgave, og jeg er veldig takknemlig for at jeg fikk ha dere som veiledere. Takk for at både dører og innbokser har stått åpne for at jeg kan spørre om små og store spørsmål. Jeg har satt pris på alle Zoom-møter og veiledningstimer hvor jeg har fått gode råd og inspirasjon til å skrive, og ikke minst mye latter og moro med engelsk.

Tusen takk til prosjektgruppa *Norsklish – engelsk i norsk*, som det har vært spennende og lærerikt å være en del av. Takk for innholdsrike seminarer hvor vi har delt idéer og fått verdifulle innspill til utformingen av spørreskjemaet med samme navn. En ekstra takk til Stine Kirkhorn for samarbeidet vårt!

En stor takk til Marja Etelämäki som har gitt meg tillatelse til å bruke datamaterialet fra *Databank av norske hverdagssamtaler*, som er under arbeid i samarbeid med Tekstlaboratoriet ved ILN, UiO. Det har vært så innmari gøy å få jobbe med disse samtalene. Må materialet få vokse seg enda større og bli delt med enda flere!

Tusen takk til alle på Blindern. Takk til masterjentene – Bahra, Emilija, Stine og Aleksandra – for alle pauser og oppmuntrende samtaler, lange dager og helgesitting. Våre månedlige utkastfeiringer og lunsjer med Hans-Olav har vært en nydelig tradisjon gjennom hele året. Takk til alle jeg begynte med på bachelor i lingvistikk i 2016, og som skapte et så godt miljø de første studieårene mine. En ekstra takk til Tove og Adrian for inspirasjonsrike – og litt for lange – lunsjer. En stor takk til Henrik for gode diskusjoner på Hundremeterskogen og for opplæring av Excel!

Takk til kjære farmor og mormor, mamma og pappa i Lier og resten av familien, hvor jeg har fått rikelig med støtte og god mat. Takk til alle kjære venner i Oslo, Drammen og i Nederland (dankjewel!). Dere er fine folk!

Alle eventuelle feil og mangler i oppgaven er det kun jeg som er ansvarlig for (that's on me).

Peace out!

Blindern, mai 2022

Hedda Jerpåsen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	iii
Abstract	iv
Forord.....	vi
Innholdsfortegnelse.....	viii
Figurer.....	x
Tabeller	xi
1 Innledning.....	1
1.1 Engelskens status i det norske samfunnet.....	1
1.2 Forskningsspørsmål og metode.....	3
1.3 Kort om tidligere forskning på engelsk i norsk.....	4
1.4 Oppgavens struktur	6
2 Teoretisk rammeverk	7
2.1 Redegjørelse for bruk av termer	8
2.2 Sosiale kategorier og språklig variasjon	10
2.3 Språklig repertoar og funksjoner ved språklig variasjon.....	12
2.4 Språkholdninger som påvirkning på språklig variasjon.....	15
3 Metode.....	18
3.1 Spørreskjema <i>Norsklish – engelsk i norsk</i>.....	18
3.1.1 Utforming av <i>Norsklish – engelsk i norsk</i>	19
3.1.2 Innsamlingsprosessen av svar for <i>Norsklish – engelsk i norsk</i>	24
3.1.3 Utgangspunkt for analysen av datamaterialet fra <i>Norsklish – engelsk i norsk</i>	25
3.2 Korpuset <i>Hverdagsdatabanken</i>.....	28
3.2.1 Transkripsjonen i samtalematerialet	29
3.2.2 Utgangspunkt for analysering av samtaledataene fra <i>Hverdagsdatabanken</i>	31
Oppsummering av metode	33
4 Resultater.....	34
4.1 Utvalget.....	34
4.1.1 Respondenter i <i>Norsklish – engelsk i norsk</i> fordelt etter kjønn, alder, utdanning, bosted, flerspråklighet og interesse	34
4.1.2 Deltakere i <i>Hverdagsdatabanken</i> fordelt etter alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn	37
Oppsummering av utvalget.....	38
4.2 I hvor stor grad oppgis engelsk å brukes i norsk av ulike befolkningsgrupper fordelt etter alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn?.....	38
4.2.1 Forekomster av engelske innskudd i norsk	39
4.2.2 Bruk av innskudd fra engelsk i norsk	40
Oppsummering av i hvor stor grad engelsk oppgis å brukes i norsk av ulike befolkningsgrupper.....	42
4.3 Hvilke årsaker oppgis for bruk av engelsk i norsk?.....	43
4.3.1 Leksikalske luker som årsak til bruk av engelsk	43

4.3.2 Glemming av det norske ordet som årsak for bruk av engelsk	45
4.3.3 Tilpasning som årsak til bruk av engelsk	49
4.3.4 Kreativ språklek og demping som årsak til bruk av engelsk	52
Oppsummering av hvilke årsaker som oppgis for bruk av engelsk i norsk	53
4.4 Hvilke holdninger har ulike befolkningsgrupper til bruk av engelsk i norsk?	54
4.4.1 Holdninger til hvorvidt engelsk er positivt eller negativt for norsk språk	54
4.4.2 Holdninger om at norsk ikke alltid strekker til.....	59
Oppsummering av hvilke holdninger ulike befolkningsgrupper har til bruk av engelsk i norsk	63
4.5 Hvordan brukes engelsk i norske hverdagslige samtaler?	63
4.5.1 I hvor stor grad engelsk brukes i samtalematerialet og tilpasning til norsk	64
4.5.2 Hvordan engelsk brukes når deltakerne ikke husker det norske ordet.....	66
4.5.3 Hvordan engelsk brukes for å sitere eller referere til noe engelskspråklig	67
4.5.4 Demping i kontekst med engelske innskudd.....	71
Oppsummering av hvordan engelsk brukes i norske hverdagslige samtaler	76
5 Diskusjon	77
5.1 I hvor stor grad brukes engelsk i norsk?	77
5.2 Hvorfor brukes engelsk i norsk?	80
5.3 Hvilke holdninger finnes til bruk av engelsk i norsk?	86
5.4 Hvordan brukes engelsk i hverdagslige samtaler	91
6 Avslutning og veien videre	96
Litteraturliste	100
Andre kilder	106
Vedlegg.....	107
Vedlegg 1 – Spørreskjema, <i>Norsklish – engelsk i norsk</i>	107
Vedlegg 2 – Andre resultater fra <i>Norsklish – engelsk i norsk</i>	114
Vedlegg 2.1 – Total aldersfordeling i <i>Norsklish – engelsk i norsk</i>	114
Vedlegg 2.2 – Respondenter i <i>Norsklish – engelsk i norsk</i> , fordelt etter kjønn og alder	115
Vedlegg 2.3 – Engelskkompetansen til respondentene i <i>Norsklish – engelsk i norsk</i>	115
Vedlegg 2.4 – Spørsmål 1 i <i>Norsklish – engelsk i norsk</i> , med variabel <i>oppvokst med flere språk og bruker flere språk med familie/nærmeste</i>	116
Vedlegg 2.5 – Helhetlig diagram for spørsmål 9, fordelt etter alder	117
Vedlegg 2.6 – Respondenter i <i>Norsklish – engelsk i norsk</i> , fordelt etter utdanning og alder	117
Vedlegg 2.7 – Spørsmål 37 og 38 i <i>Norsklish – engelsk i norsk</i> , fordelt etter flerspråklig bakgrunn.....	118

Figurer

Figur 1. Eksempel på resultat for spørsmål 1, med variabel kjønn. Fremstilt med prosent av samlet sum.	26
Figur 2. Eksempel på resultat for spørsmål 1, med variabel kjønn. Fremstilt med prosenter av kolonnesum.	26
Figur 3. Aldersfordelingen av respondenter i Norsklisch – engelsk i norsk (N = 978).	35
Figur 4. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte engelsk brukes i norsk (N = 978).	39
Figur 5. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte engelsk brukes i norsk, fordelt etter alder	39
Figur 6. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte norsk bøyning brukes på engelsk ord, fordelt etter alder.	42
Figur 7. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte engelske ord brukes der man vet om tilsvarende ord på norsk, fordelt på alder.	45
Figur 8. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte respondentene opplever at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk (N = 978).	46
Figur 9. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte respondentene opplever at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk, fordelt etter alder.	47
Figur 10. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte respondentene opplever at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk, fordelt flerspråklig bakgrunn.	48
Figur 11. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte respondentene opplever at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk, fordelt etter kjønn.	49
Figur 12. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at engelsk ødelegger det norske språket.	55
Figur 13. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk.	55
Figur 14. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at engelsk ødelegger det norske språket, fordelt etter alder.	57
Figur 15. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk, fordelt etter alder.	58
Figur 16. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at norsk ikke alltid strekker til og at man derfor må bruke engelsk i stedet.	59
Figur 17. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at norsk ikke alltid strekker til og at man derfor må bruke engelsk i stedet, fordelt etter alder. .	59
Figur 18. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at norsk ikke alltid strekker til og at man derfor må bruke engelsk i stedet, fordelt etter flerspråklig bakgrunn.	60
Figur 19. Svar, oppgitt i prosent, på om man aktivt velger å bruke norsk, selv om man husker den engelske varianten først, fordelt etter alder.	61
Figur 20. Svar, oppgitt i prosent, på hva man synes om at man bruker engelske ord hvor det finnes et tilsvarende ord på norsk.	62

Tabeller

Tabell 1. Endringer som ble gjort underveis i datainnsamlingen av Norsklish – engelsk i norsk.....	25
Tabell 2. Oversikt over symboler brukt i transkripsjon i Hverdagsdatabanken (Brukerveiledning, Etelämäki, under arbeid).....	30
Tabell 3. Respondentenes hjemfylker i sammenligning med reelle befolkningstall.....	37
Tabell 4. Svar, oppgitt i prosent og absolutte tall, på hvilken lengde på engelske innskudd som brukes, fordelt etter alder (N = 978).....	41

1 Innledning

Denne oppgaven har et empirisk utgangspunkt hvor det overordnede målet er å undersøke engelsk i norsk talespråk, nærmere bestemt i hvor stor grad, hvorfor og hvordan engelsk brukes i norsk talespråk og hva språkbrukere synes om bruk av engelsk i norsk. I media rapporteres det stadig om at unge bruker mer engelsk i norsk enn tidligere. Det har blitt rapportert om at unge foretrekker å ha lengre samtaler på engelsk, og at de husker engelske ord fremfor norske (Korsnes, 2021; Villalobos, 2022). 11. november 2021 var engelsk i norsk språk tema for Debatten i NRK (Waage, 2021). Engelskens påvirkning på norsk språk er med andre ord et populært og aktuelt tema. I mai 2021 ble det vedtatt ny språklov i Norge, som ble gyldig 01.01.2022 (Språklova, 2021). Formålet med denne loven er å styrke norsk språk for at norsk skal forbli et samfunnsbærende språk som skal kunne brukes på alle samfunnsområder og i alle deler av det norske samfunnslivet (Språklova, 2021, § 1). I språkloven er det ikke presisert at dette gjelder bruken av engelsk i norsk, men en slik lov kan likevel tyde på at det anses som nødvendig å sikre at engelsk ikke overtar for norsk på visse samfunnsområder.

I det norske samfunnet møtes gjerne engelskens påvirkning på norsk språk med to ulike språkideologiske perspektiver: den nasjonalromantiske språkideologien om et rent språk uten blanding og en mer pluralistisk forståelse som innebærer å ta vare på språklig mangfold (Se f.eks. Svendsen, 2006). Tittelen er relatert til nettopp disse perspektivene. I spørreskjemaet uttrykker to respondenter ulike forklaringer til bruk av engelsk: *Føles naturlig. «Bader» i engelsk hele tiden og Innflytelsen fra nettet, film og spill, tekster osv. osv. er bare for stor. Vi drukner i engelsk.* Holdningen om at vi «bader» eller «drukner» i engelsk (jf. oppgavens tittel) gjenspeiler disse holdningene til engelskpåvirkningen på det norske språket. På den ene siden, kan man oppleve å «bade» i engelsk, og man har glede av engelsken som en positiv ressurs i det norske språket. På den andre siden, «druknes» man i engelsk med en opplevelse av at norsk burde beskyttes fra den engelske påvirkningen.

1.1 Engelskens status i det norske samfunnet

Nylige undersøkelser viser at nordmenn har svært høy engelskkompetanse. Av 112 land verden over, er Norge rangert som nr. 5 over nasjonalstater med høyest engelskkompetanse i verden, som ikke har engelsk som offisielt språk (Education First, 2021). Etter klassifiseringer som Crystal (1997, s. 54) kunne engelsk blitt ansett som et fremmedspråk i Norge fra et globalt perspektiv. Norge faller under gruppa av land som ikke har vært kolonisert av engelskspråklig land og hvor engelsk er ikke et offisielt andrespråk, men hvor engelsk er det viktigste

internasjonale «hjelpespråket» (Mæhlum, 2007, s. 161–162), et *lingua franca*. I dag har engelsk likevel en mer fremtredende rolle enn det som tradisjonelt oppfattes som fremmedspråk. Fremmedspråk læres gjerne gjennom undervisning og praktiseres ikke i den umiddelbare nærhet i hverdagen (Saville-Troike, 2012, s. 4). Et andrespråk læres i større grad gjennom praktisering ved at man møter språket i en rekke sammenhenger i samfunnet i ulike kommunikasjonsituasjoner (Svendsen, 2021, s. 94). Engelsk er noe veldig mange norsktalende må forholde seg til i det daglige, i for eksempel arbeid, utdanning, og som *lingua franca* på internett eller i hverdagslivet i samtale med andre ikke-norskspråklige. I dag blir barn introdusert til engelsk allerede før skolealder gjennom for eksempel spill og tv og man lærer på den måten språket gjennom praksis. I dagens læreplaner i skolen er engelsk ikke sidestilt med andre fremmedspråk som blant annet tysk, spansk og japansk. Mens fremmedspråkene har en felles læreplan, har engelsk har en egen læreplan. Ett av engelskfagets sentrale verdier er at «[f]aget skal forberede elevene på en utdanning og et samfunns- og arbeidsliv som stiller krav om engelskspråklig kompetanse i lesing, skriving og muntlig kommunikasjon» (Kunnskapsdepartementet, 2019), som nettopp er relatert til definisjonen for et andrespråk.

Engelsk påvirkning på norsk kommer fra flere hold i dagens samfunn. En kilde til engelsk er angloamerikansk populærkultur, hvor man får engelsk gjennom, for eksempel, musikk, film, tv, og sosiale medier. 90–99 % av unge mellom 8 og 18 år er på ett eller flere sosiale medier som Youtube, Tik Tok og Instagram (Medietilsynet, 2020). Ifølge Medietilsynet er det de eldre ungdommene som bruker sosiale medier mest. 86 % unge mellom 9 og 18 år driver med gaming (96 % gutter og 76 % jenter). De mest populære spillene er blant annet Fortnite, Sims, Minecraft og Fifa. 70% mener at gaming gjør dem flinkere i engelsk (ibid.). For den voksne delen av befolkningen må man også forholde seg mye til engelsk i næringslivet og academia, som nevnt. I academia må man blant annet forholde seg til mye pensum på engelsk, både studenter og ansatte. Blant studentene ble halvparten av alle masteroppgaver skrevet på engelsk, og i fjor var 91 % av norske vitenskapelige artikler skrevet på engelsk, melder Klassekampen (Larsen, 2021). I næringslivet bruker 86 % av norske bedrifter engelsk (Språkrådet, 2015). Dette gjelder i størst grad de større bedriftene med utenlandske kunder og leverandører. Likevel meldes det om at over 60 % av disse bruker mest norsk ved siden av engelsken, og kun 5 % har engelsk som konsernspråk (ibid.). Det er for eksempel diskutert hvorvidt man nærmer seg en diglossisk språksituasjon med engelsk og norsk i academia eller visse områder av næringslivet (se f.eks. Ljosland, 2007). I neste delkapittel presiserer jeg målet for oppgaven.

1.2 Forskningsspørsmål og metode

Det overordnede målet for oppgaven er å undersøke i hvor stor grad, hvorfor og hvordan engelsk brukes i norsk talespråk og hva språkbrukere synes om bruk av engelsk i norsk. For å nå dette målet har jeg utformet følgende fire forskningsspørsmål:

1. *I hvor stor grad oppgis engelsk å brukes i norsk av ulike befolkningsgrupper fordelt på alder, kjønn og hvorvidt man har vokst opp med andre språk enn norsk?*
2. *Hvilke årsaker oppgis for bruk av engelsk i norsk?*
3. *Hvilke holdninger har ulike befolkningsgrupper fordelt på alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn, til bruk av engelsk i norsk?*
4. *Hvordan brukes engelsk i norske hverdagslige samtaler?*

For å besvare disse forskningsspørsmålene tar jeg i bruk en multimetodisk tilnærming, med rapporterte data fra spørreskjemaet *Norsklish – engelsk i norsk*, som er utviklet for spesielt for denne oppgaven, og interaksjonelle data fra hverdagslige samtaler i *Hverdagsdatabanken*. I kapittel 3 tar jeg opp oppgavens metodiske tilnærming. For de tre første forskningsspørsmålene legger jeg vekt på data fra spørreskjemaet, mens forskningsspørsmål 4 tar utgangspunkt i samtaler fra korpuset. Målet med forskningsspørsmål 1, *i hvor stor grad* engelsk brukes, er å se på hvor ofte engelske innskudd brukes i norsk talespråk og hvilken lengde de engelske innskuddene har. I analysen tar jeg også for meg *hvem* som bruker engelsk i større og mindre grad, etter *alder, kjønn og hvorvidt man er vokst opp med flere språk enn norsk*. Forskningsspørsmål 2 gjelder hvilke *årsaker* som oppgis for bruk av engelsk i norsk, basert på lukkede spørsmål og åpne fritekstsvar i spørreskjemaet. Dette perspektivet er inkludert fordi det er undersøkt lite tidligere (se 1.3). Målet med forskningsspørsmål 3 er å se på hvilke bevisste holdninger som spørreskjemaespondentene har til bruk av engelsk i norsk, og igjen se på svarene i lys av *alder, kjønn og hvorvidt man er vokst opp med flere språk enn norsk*. Holdninger er inkludert for å sette forskningsspørsmål 1 og 2 i et større perspektiv, samtidig som at det ikke er gjort mye forskning tidligere på holdninger til engelskbruk på tvers av befolkningsgrupper (se 1.3). Forskningsspørsmål 4 tar utgangspunkt i de hverdagslige samtaler fra *Hverdagsdatabanken* for å kunne si noe om *hvordan* engelsk brukes i norsk talespråk, som ikke kan undersøkes med spørreskjema. Å kunne se på bruk av engelsk i samtalekontekst kan være med på å illustrere det som blir oppgitt i spørreskjema – selv om det ikke er det samme utvalget – og det kan belyse resultatene som er funnet ut fra de tre første

forskningsspørsmålene. I neste delkapittel tar jeg for meg deler av den tidligere forskningen på engelsk i norsk.

1.3 Kort om tidligere forskning på engelsk i norsk

Det har vært flere studier de siste årene som har sett på bruk av engelsk i norsk med fokus på ord og slang blant unge: Ims, Svendsen & Ryen (2015) med undersøkelsen *Rom for språk?* og Svendsen, Ryen & Lexander (2015) med undersøkelsen *Ta tempen på språket!*; Bjorvatn (2015) med studie av slang i norsk basert på *Ta tempen på språket!*. Tilpasning av engelske ord til norsk er også et godt dekket tema, med blant annet Graedler (1998) som så på morfologiske, semantiske og funksjonelle aspekter ved engelsk, og Lea (2009) som så på hvordan lånord, inkludert engelsk, tilpasses til norsk og hvilke ordklasser som lånes inn. Johansen (2007) har undersøkt hvordan eldre og yngre engelske lånord er integrerte i norsk morfologi og fonologi. Denne studien er en del MIN-prosjektet, *Moderne importord i språka i Norden*, som ble gjennomført fra 2000 til 2010. Forskningen i MIN-prosjektet ble gjort ved å studere aviser utgitt mellom 1975 og 2000. Dette var et nordisk samarbeidsprosjekt for å kartlegge moderne lånord i de nordiske språkene, både den faktiske bruken og holdningene til dette blant befolkningen (Sandøy, 2009). Graedler (2014) har også sett på holdninger til engelsk i Norge, basert på aviskorpus.

Min studie føyer seg inn i rekka av studier om holdninger og språk blant unge (Ims et al., 2015; Svendsen et al., 2015; Bjorvatn, 2015). En del av de tidligere studiene har hovedfokus på tilpasning til norsk (Graedler, 1998; Lea, 2009) og har tatt utgangspunkt i skriftspråket (Graedler, 1998; MIN-prosjektet, Sandøy 2009; Sunde, 2018). I og med at mye forskning har vært basert på skriftspråket, har jeg heller valgt se på talespråket. *Hverdagsdatabanken* gir også en relativt unik mulighet til å se på bruk av engelsk i hverdagslige norske samtaler uten å ta egne opptak (se mer i kapittel 3). I tillegg går jeg utover det som har blitt undersøkt tidligere ved å sammenligne de unge og eldre når det gjelder språkbruk og holdninger, samt se på flerspråklighet og kjønn som en variabel. Min studie skiller seg også fra tidligere forskning ved at jeg ser på bruk av innskudd av engelsk utover ordnivå. Tidligere studier har hatt et større fokus på ord (jf. Bjorvatn, 2015; Lea, 2009). Grunner til at engelsk brukes i norsk talespråk er sett på i noen grad (f.eks. Graedler, 1998), men det fortjener et større fokus enn det har hatt fordi det kan gi verdifull innsikt i nytten av engelske innskudd i norsk og det kan bidra til å utvide folks forståelse av engelskbruken. Som nevnt ser flere studier på tilpasning av engelsk til norsk (Graedler, 1998; Lea, 2009, MIN-prosjektet, Sandøy 2009). Dette er ikke mitt hovedfokus, men jeg er likevel innom temaet. Jeg undersøker morfologisk tilpasning av

engelske ord, men fordelt etter sosiale variabler. I og med at jeg ser på talespråk kunne jeg også sett på fonetisk tilpasning, men jeg har valgt å ikke inkludere det med hensyn til begrensninger for tid og plass i oppgaven. Dette er imidlertid et interessant spørsmål for videre forskning. Grad av fonologisk tilpasning kan blant annet utvide kunnskapen om lånord og videre bidra til diskusjonen om *kodeveksling* og *(trans)språking* og liknende (se 2.1).

Det denne oppgaven derimot ikke tar opp om engelskpåvirkning på norsk, er hvordan unge bruker engelsk ordstilling og bruker uttrykk som er direkte oversatte fra engelsk og engelsk i akademia. Se MA-oppgavene Kirkhorn (under arbeid) om såkalte fraseologiske lån, og Borgehaven (under arbeid) om engelsk i akademia.

Det er særlig to studier som er relevante å sammenligne med for min studie. Svedal (2021) som ser på bruk av engelsk i talespråk basert på fire humor- og underholdningspodkaster og intervju, og Johannessen (2014) som ser på sosiale motivasjoner for bruk av engelsk i norsk. Svedal (2021) ser altså på bruk av engelsk i fire humor- og underholdningspodkaster. Hun har transkribert og analysert det interaksjonelle materialet fra podkastene og supplert med intervjuer av informanter som er involvert i produksjonen. Til tross for et lyttende publikum¹ er samtalene i podkastene relativt uformelle, slik at funnene i Svedal (2021) kan sammenlignes med mine egne funn om *hvordan* engelsk brukes, fra de hverdagslige samtalene i *Hverdagsdatabanken*. De rapporterte dataene fra intervjuene er også med på å belyse *hvorfor* engelsk brukes i podkastene og kan ha verdi i diskusjon av egne rapporterte data. En annen viktig grunn til at studien er relevant, er at den gir et samtidig bilde av dagens språkbruk. Oppsummert viser funnene til Svedal (2021, s. 118–120) at det er brukt engelsk i alle podkastene, men at mengden varierer mellom dem. Ifølge Svedal har podkastvertene et ulikt forhold til engelsk, noe som påvirker mengden bruk. Det blir brukt mest engelske enkeltord, men også fraser og setninger. Svedal beskriver også hvordan engelsk brukes kreativt i samtalene. Temaer knyttet til det engelskspråklige (f.eks. engelskspråklig musikk og film) bidrar også til mer bruk av engelsk i samtalene. Undersøkelsen har ikke – i motsetning til min studie – inkludert podkastvertenes sosiale faktorer, som alder og kjønn.

Johannessen (2014) ser på sosiale motivasjoner for kodeveksling mellom norsk og engelsk. Undersøkelsen er gjort med intervju av åtte norske informanter med ulik kompetanse i engelsk, én gruppe med engelskstuderer og én gruppe som ikke studerer engelsk. Johannessen (2014,

---

¹ Det kan diskuteres hvorvidt samtaledeltakernes språk i podkastene er naturlig med tanke på det lyttende publikummet eller bruk av manuskript (se f.eks. Hutchby, 2006 om tale i media).

s. 45–47) fant ut at studentene som studerte engelsk, hadde lengre engelskelementer i sin kodeveksling og at ordene var mer spesialiserte. En del engelsk ble brukt sammen med diskursmarkører som *sånn* eller *eh*, eller som siteringer og i sekvenser de overdrev engelsk aksent (ibid.). Engelsken til informantene påvirkes av kjennskap til de samtalepartnere og den sosiale bakgrunnen de deler. Videre øker, ifølge Johannessen, engelskrepertoaret til informantene med deres engelskkompetanse. Informantene oppgir at engelsk brukes for å uttrykke seg mest mulig presist og bli forstått av medstudenter, i tillegg til å uttrykke en viss identitet som avhenger av gruppa man er en del av under samtalen (ibid.).

1.4 Oppgavens struktur

Denne oppgaven består av seks deler. I kapittel 2 presenterer jeg det teoretiske rammeverket for studien. Her redegjøres det for definisjonen av språklige innskudd og hvordan jeg velger å omtale dette i oppgaven. Deretter tar jeg opp hvordan variasjonistisk og interaksjonell sosiolingvistik er relevant for studien, med språklig variasjon, sosiale kategorier, repertoar og språkholdninger. I kapittel 3 redegjøres det for valg av metode, nemlig spørreskjemaet *Norsklisch – engelsk i norsk* og korpuset *Hverdagsdatabanken*. Jeg beskriver innsamlingsprosessen og utgangspunkt for analysen av datamaterialet. I kapittel 4 presenteres funnene fra datamaterialet med utgangspunkt i hvert forskningsspørsmål, deretter diskuteres resultatene i kapittel 5, i lys av teori. Oppgavens avslutning, med noen tanker om veien videre, er i kapittel 6. Relevant datamateriale som ikke er presentert i oppgaven, finnes som vedlegg.

2 Teoretisk rammeverk

Studieobjektet i denne MA-oppgaven er altså språklig variasjon, og språkmøtet mellom engelsk og norsk, og jeg nærmer meg dette med et multiperspektivisk teoretisk rammeverk. Jeg bruker teorier som er inspirert av variasjonistisk sociolingvistik kombinert med interaksjonell sociolingvistik. Oppgaven har et empirisk utgangspunkt. Det vil si at den undersøker den språklige situasjonen med fokus på empiriske data fra *Norsklish – engelsk i norsk* og *Hverdagsdatabanken*.

De tre første forskningsspørsmålene er inspirert av den variasjonistiske sociolingvistiske tilnærmingen, der det undersøkes variasjon mellom språkbrukere, grunner til at individer snakker forskjellig fra hverandre («interspeaker variation»), og variasjon hos hver enkelt språkbruker («intraspeaker variation») (Dyer, 2007, s. 101). Variasjon har vært en viktig del av sociolingvistikken siden 1960-tallet, innledet med Labov (1966) (ibid.). I oppgaven ser jeg blant annet på sosiale kategorier i forbindelse med språklig variasjon, noe som var typisk for den første «bølgen» i den variasjonistiske sociolingvistikken (Eckert, 2012). Jeg ser også på variasjon knyttet til identitet og stilistisk variasjon, som faller under den tredje «bølgen» (ibid.). Disse perspektivene er med på å belyse *hvem* som bruker engelsk i norsk og *hvorfor* engelsk brukes.

Den interaksjonelle sociolingvistiske tilnærmingen har et fokus på bruk av språk i samhandling. Fokuset i denne tilnærmingen er på ansikt-til-ansikt-samtaler (Rampton, 2020, s. 13). I denne oppgaven er jeg innom samtaleanalyse i og med at mitt materiale er basert på dette fagfeltet, men jeg bruker ikke samtaleanalyse, type strikt. I oppgaven ser jeg på hvordan innskudd av engelsk brukes i norsk og hvilke funksjoner det har i en samtale. Jeg tar utgangspunkt i samtalens kontekst med situasjon, samtaleemne og deltakere. Jeg ser på deltakernes ytringer i forhold til hverandre, men tolker ikke bruk av engelsk strengt ut fra forestående og etterfølgende ytringer.

I kapittelet redegjøres det for definisjonen av språklige innskudd og valg av term for dette, språklig variasjon etter sosiale kategorier, funksjoner ved språklig variasjon, og språkholdninger knyttet til språklig variasjon.

2.1 Redegjørelse for bruk av termer

I dette delkapittelet redegjør jeg for hvilke termer jeg velger å bruke i omtalen av engelsk. Jeg skal ta for meg hva dette innebærer fra ordnivå til setningsnivå.

I oppgaven vil jeg i all hovedsak bruke termen *engelske innskudd*. I norsk kan være enkeltord (*obvious*), korte fraser (*my duties*), setninger (*if you know what I mean*) eller sammenhengende prat på engelsk med flere setninger etter hverandre. Engelske enkeltord i norsk kan være slangord som *dude* eller interjeksjoner som *yes* og *wow*, ord som betegner nye fenomener i samfunnet som *hacker* eller *windsurfing*, eller ord hvor det finnes tilsvarende ord på norsk som *recorder* ‘opptaker’² eller *obvious* ‘åpenbart’. På *wow* ordnivå forholder jeg meg til det som omtales som *direkte lån*. Kort sagt er direkte lån ord hvor form og betydning kommer fra et annet språk, mens indirekte lån har ikke en fremmed form (Pulcini et al., 2012, s. 6). Direkte lån kan omtales som lå nord, importord eller fremmedord. *Lånord* er en veletablert generell term for ord som kommer fra engelsk. Dessuten tas ikke alle betydningene fra kildespråket i bruk (Gardani, 2021, s. 129–130). På norsk har for eksempel /hacke/ definisjonen «skaffe seg tilgang til datasystemer og datanettverk på ulovlig vis (ved å knekke koder eller passord)» (ordbokene.no). I engelsk er denne betydningen én av femten betydninger (Oxford English Dictionary).

Jeg vil generelt sett bruke termen *engelske innskudd*, med unntak av når jeg forholder meg til *kjernelån* og *kulturelle lån*. Lån kan deles i to typer: *kulturelle lån* og *kjernelån*. *Kulturelle lån* er ord som kommer inn som nye konsepter i språket (Myers-Scotton, 1993, s. 169), for eksempel engelske ord som kommer fra teknologi-, musikk- og filmbransjen. Eksempler på kulturelle lån er *scrolling* og *hacker* fra teknologi eller gamingverden (f.eks. Sunde, 2016), eller *windsurfing* og *corner* fra idrettens verden. *Kjernelån* er uttrykk hvor det allerede finnes et tilsvarende ord med samme semantiske betydning i det mottakende språket (Myers-Scotton, 1993, s. 169), for eksempel *obviously* ‘åpenbart’ eller *charger* ‘lader’. Selv om ordene har tilsvarende semantiske betydninger, har de ikke nødvendigvis nøyaktig samme pragmatiske betydning og kan brukes i ulike kontekstuelle sammenhenger (Matras, 2009, s. 150; Gardani, 2021).

I oppgaven omtaler jeg noe engelskbruk som *lengre elementer* eller *lengre innskudd*. Dette innebærer alt som er lengre enn enkeltord, nemlig korte fraser, faste uttrykk og andre ikke-faste helsetninger. Korte fraser er for eksempel verbfraser, adjektivfraser og substantivfraser som

---

² Det finnes også flere oversettelser til dette ordet.

ikke er helsetninger, slik som *my duties*, *favorite programme*³, *backa ut* eller *by now*. Korte engelske fraser i norsk kan både være delvis norske, som *catche opp*, og helt engelske, som *I wish*. Andre typer fraser kan være faste uttrykk fra engelsk, som *break the ice* og *so far so good*. Helsetninger kan være faste uttrykk fra engelsk som *if you know what I mean* eller uttrykk som for eksempel kommer fra et kjent fenomen, f.eks. film, musikk, spill eller sosiale medier, og som peker ut en felles referanse for samtalepartnerne. Et eksempel er uttrykket *winter is coming*, en referanse fra tv-serien *Game of Thrones*, som kan observeres blant norske språkbrukere på høst- og vinterhalvåret. Helsetninger kan også være frie ytringer, hvor setningene er fritt formulerte setninger som ikke er faste uttrykk eller en form for sitering eller referering til noe engelskspråklig. Hvis flere setninger på engelsk brukes sammenhengende, omtaler jeg det som *kortere deler av en samtale* eller *lengre deler av en samtale*.

Å blande språk kan benevnes på flere måter, ettersom man tar utgangspunkt i ulike teoretiske perspektiver. Jeg skal her ta opp forskjellen mellom *kodeveksling* og *språking/transspråking*. Den vanligste termen – og en eldre term (Svendsen, 2021, s. 72) – for å bruke flere språk i en ytring er *kodeveksling*. Kodeveksling er en term som gjerne kan ses i sammenheng med et strukturalistisk syn på språk. Bruk av termen kodeveksling indikerer at det det er to ulike koder, eller språk, som tydelig byttes mellom innad i eller mellom ytringer (Svendsen, 2021, s. 72). Myers-Scotton (1993) beskriver kodeveksling med at ett språk er *rammespråket* («matrix language») og et eller flere språk er bidragende språk («embedded language») som innføres i rammespråket (Myers-Scotton, 1993, s. 20). Termen (*trans*)*språking* hører til under et post-strukturalistisk syn på språk hvor fokuset ikke ligger på at man veksler mellom separate koder, man heller fokuserer på kreativitet og flyt i språkbruken og utnyttelse av repertoaret sitt. På norsk er gjerne termen *språking* tidligere brukt (f.eks. Svendsen, 2004). Termen kan defineres som at «at man som *Homo Sapiens* nettopp tar i bruk de mest effektive verbale (men også ikke-verbale) virkemidler, uavhengig av språkdrakt, for å oppnå det kommunikative målet man har for øye» (Svendsen, 2004, s. 46). Videre er også *transspråking* brukt. Li (2011, s. 1223), bruker nettopp *transspråking* termen («translanguaging») med et utgangspunkt i kreativitet og en utnyttelse av tilgjengelige sosiokulturelle ressurser i språkblanding. Med det post-strukturalistiske perspektivet som utgangspunkt, er det fokus på talerens opplevelser av interaksjonen og hvordan talerens språk er påvirket av selve diskursen for samtalen og samtalepartner. Gjennom opplevelser i livet har en språkbruker en rekke ressurser som blir en

---

³ Eksempelet er hentet fra *Hverdagsdatabanken*, hvor det er brukt amerikansk skrivemåte i transkripsjonen.

del av repertoaret, ved eksplisitte og implisitte språkholdninger språklige vaner (Busch, 2015, s. 350).

I og med at oppgaven min i all hovedsak er empirisk, så bruker jeg termen *engelske innskudd* når jeg omtaler engelsk fra datamaterialet, uavhengig av lengde på engelsken som brukes. I oppgaven velger jeg å omtale engelsk i norsk slik for å legge meg mellom de to perspektivene. Visse deler av oppgaven min, har noe mer strukturalistisk syn på språkbruken (se 4.2, 4.3.1, 4.5.1, 4.5.3), hvor det kunne vært aktuelt å bruke *kodeveksling*. Jeg kunne blant annet ha diskutert hvorvidt engelske enkeltord er lånord eller kodeveksling, etter Matras (2009, s. 106) kontinuum, slik som Svedal (2021) har gjort. Johannessen (2014) omtaler også engelsken i sitt materiale som kodeveksling. Samtidig er *(trans)språking* mer aktuelt for andre deler av oppgaven min, som (se 4.3.3, 4.3.4, 4.5.4) som omhandler funksjonene engelsken har i norsk. Jeg kommer tilbake til dette i diskusjonen.

2.2 Sosiale kategorier og språklig variasjon

I min studie ser jeg altså på hvorvidt ulike befolkningsgrupper bruker engelsk i norsk, og hvilke holdninger ulike befolkningsgrupper har til bruk av engelsk. Da ser jeg på de sosiale kategoriene alder, kjønn og hvorvidt man har vokst opp med flere språk enn norsk.

Variasjon knyttet til sosiale kategorier står sterkt i den første bølgen av variasjonistisk sociolingvistik. Kjønn er en viktig sosial faktor i studier av talespråksvariasjon. På generell basis er det flere som har undersøkt og hevder at det er forskjell i måten kvinner og menn snakker (Hudson, 1996, s. 141). Det er for eksempel en sterk tendens til at kvinner generelt sett bruker mer prestisjefulle standardiserte former enn menn (Hudson, 1996, s. 193; Labov, 1990, s. 205). Samtidig er kvinner – tilsynelatende paradoksalt – også gjerne de som tar størst del i sosial endring og er pådrivere for innovasjoner i språkendring (Gal, 1978, s. 14–15), og de bruker flere nye former enn menn (Labov, 1990, s. 205–206).

I analysen av materialet skal jeg se på aldersforskjeller. Det er et kjent fenomen at ungdom er frampå i språklige endringer (Hasund, 2006, s. 24; Coulmas, 2005, s. 65). Når det gjelder engelskkunnskaper, kan man forvente at de yngre har en litt høyere kompetanse enn de eldste aldersgruppene. De yngre har hatt mer engelskopplæring i skolen sammenlignet med dagens pensjonister, for eksempel. I tillegg har eksponering for engelsk økt i takt med teknologiutvikling og økt globalisering, slik at man de senere årene har hatt mer bruk for engelsk i samfunnet generelt (jf. kapittel 1). Nettopp dette kan være en grunn til at ulike

aldersgrupper snakker ulikt. Ifølge Coulmas (2005, s. 52) er det to grunner til at generasjoner snakker ulikt. (1) Hver ny generasjon justerer språket etter hvert som verden utvikles. (2) Hver generasjon har ulike evner og behov i samtiden. På bakgrunn av dette kan ungdomsspråk anses som en form for moderne uttrykkelse.

Engelsk er for eksempel noe som forbindes med ungdomsspråk, det er blitt en del av den *kollektive oppfatningen* av hva som kjennetegner ungdomsspråk (Hasund, 2006, s. 9). Termen ungdomsspråk er omdiskutert. Ungdomsspråk er tradisjonelt oppfattet som ekstra spontant og ekspressiv, kreativ og ikke likt standardspråket, og som regel er det basert på forskning av opptak hvor unge prater sammen i uformell situasjon blant venner, for eksempel i skolegården (Karlsson, 1998, s. 263–264). Karlsson kritiserer derimot dette, fordi ungdom ikke nødvendigvis snakker likt i andre situasjoner og miljøer (ibid.). Den bokstavelige tolkningen av det, at ungdomsspråk er noe som kun ungdommer prater, er påvirket av et variasjonistisk sociolingvistisk retning (Karlsson, 1998, s. 260). Karlsson (1998) derimot argumenterer for at man heller skal snakke om typiske trekk ved ungdomsspråk, som kan tas i bruk som en tilgjengelig ressurs, avhengig av samtalens kontekst, som situasjon og samtaledeltakere. I kapittel 5.2 diskuterer jeg hvordan bruk av engelsk utnyttes som en ressurs, både som en ungdommelig stil, men også uavhengig av alder.

I min analyse av dataene er altså flerspråklig bakgrunn en variabel. Man kan forvente andre svar fra en som har vokst opp med kun norsk som førstespråk, og en som har vokst opp med engelsk som førstespråk, enten i et engelskspråklig land eller der hvor engelsk brukes som et fellesspråk i husstanden. Selv om engelsk er en del av hverdagen til veldig mange norske språkbrukere, har man nok likevel et annet forhold til engelsk enn de som har vokst opp med å bruke språket hjemme (Se f.eks. Johnsen, 2020; Svendsen, 2021).

Jeg vil poengtere at jeg i all hovedsak er *inspirert* av Eckerts «første bølge» ved at jeg ser svarene fra spørreskjemaet *i lys av* sosiale kategorier gjennom å se på tendenser blant de ulike gruppene. Myers-Scotton & Bolonyai (2001, s. 3) kritiserer den første bølgen, eller den labovske retningen, for å anta at sosiale kategorier ligger til grunn for de språklige valgene. De anerkjenner riktignok at variablene kan *påvirke* valg, men de mener at analyse av variabler ikke forklarer språklige valg, men bare oppsummerer dem. Dette er viktig å ha i bakhodet, at selv om resultatene etter sosiale kategorier kan være statistiske signifikante, viser ingen studier at *alle* i en sosial gruppekategori (som kvinner eller tenåringer) gjør det som forskes på (ibid.). Med andre ord ser man bare på en tendens blant gruppene. Det kompenseres metodisk gjennom

de åpne svarene og også gjennom de interaksjonelle dataene. I min egen analyse ser jeg på resultatene i lys av de sosiale kategoriene og respondentenes svar under ett, men så trekker jeg også fram enkeltindividers utsagn fra spørreskjema.

2.3 Språklig repertoar og funksjoner ved språklig variasjon

Senere studier, under den «tredje bølgen», har et større fokus på at talerne selv plasserer seg sosialt gjennom stilistisk variasjon av språket (Eckert, 2012, s. 93f). Teorier om repertoar og identitet som påvirkning på språklig variasjon kan bidra til å belyse respondentens forklaringer på hvorfor engelsk brukes i norsk talespråk. Språkbrukere tar bevisste valg i sin språkbruk for å uttrykke identitet, ved å ta i bruk tilgjengelig språklig repertoar fra samfunn eller miljøer (Eckert, 1989).

Ideen om *språklig repertoar* ble introdusert allerede i Gumperz (1964) hvor det ble beskrevet at talere velger ut fra et tilgjengelig «arsenal» etter hvilke meninger de ønsker å uttrykke (Gumperz, 1964, s. 138). Senere studier utvider definisjonen av *språklig repertoar* (f.eks. Blommaert, 2010; Busch, 2015). Økende globalisering gjør det vanskelig å ta utgangspunkt i teorier basert på stabile språksamfunn, hvor språk er tydelig atskilt, slik som Gumperz (1964) fremstiller repertoar (Busch, 2015, s. 341). Busch (2015, s. 356) ser på språklig repertoar som mer enn at repertoaret består av kompetanse som man velger ut den «riktige koden» for samtalekonteksten ut fra grammatiske regler eller konvensjonelle former. Valg av språklig variasjon er også knyttet til emosjonelle og språkideologiske konnotasjoner (ibid.). I stedet for å se på repertoaret som tydelig atskilte *språk a*, *språk b* osv., hvor man bruker språkene enten/eller. Man kan se på repertoaret bestående av en rekke *ressurser* som utnyttes i ulike kommunikative sammenhenger. Ressursene kan være varieteter, dialekter, registre, sjangre og modaliteter (Blommaert, 2010, s. 102). En varietet kan dessuten defineres som «[e]n nøytral term som refererer til en versjon av et språk, en dialekt, ulike (standard)språk eller sosiale variasjoner av det samme språket» (Svendsen, 2021, s. 48). Språklige ressurser utnyttes ulikt etter konteksten taler befinner seg i. Konteksten, eller «kommunikasjonsrom» («space of communication»), kan være ulike perioder av livet, ulike øyeblikk i løpet av dagen eller simultant med digital kommunikasjon. Talere deltar i ulike sammenhenger som er sosialt og lingvistisk ulikt satt sammen, som har hver sine språklige regimer med regler, diskurs og språklige ideologier (Busch, 2015, s. 343). Dette er relevant for min studie fordi engelsk er en

del av norske språkbrukeres tilgjengelige repertoar som de kan ta i bruk som en ressurs i samtale med andre som kan engelsk.

I analysen av materialet vil jeg forholde meg til Le Page & Tabouret-Keller (1985) om språkhandlinger som identitetshandlinger («acts of identity»). Ifølge teorien skaper individer mønstre av språklig oppførsel som er lik en gruppe. Grappa er andre individer som et individ ønsker å identifisere seg med, (ev. ikke være lik for å ikke identifisere seg med gruppa) (Le Page & Tabouret-Keller, 1985, s. 181). Identitetshandlingene uttrykker talerens verdensoppfatning som implisitt er ment for at andre individer i gruppa skal anerkjenne eller dele talerens oppfatninger, og dele de samme holdningene som taleren. Talerens valg av handlinger forsterkes etter lytterens respons slik at individene etter hvert har likere språklige systemer, og man er en del av gruppa (Le Page & Tabouret-Keller, 1985, s. 181–182). Det er riktignok fire viktige faktorer ved identitetshandlingene: (i) gruppa kan identifiseres; (ii) man har tilstrekkelig tilgang til gruppa og en mulighet til å analysere de språklige mønstrene; (iii) motivasjonen til å bli med å gruppa er sterk nok og at den økes eller svekkes av gruppas respons; (iv) man har evnen til å tilpasse handlingene sine (Le Page & Tabouret-Keller, 1985, s. 182). Med andre ord kan engelske innskudd tas i bruk for å uttrykke identiteter, hvis engelsk er en del av repertoaret til individer i et visst miljø som individet ønsker å identifisere seg med.

Akkommodasjonsteorien, etter Howard Giles, henger sammen med teorien om identitetshandlinger, men den har en mer interaksjonell tilnærming. Ifølge akkommodasjonsteorien påvirker samtaleens omgivelser, tema og deltakere hvordan individene snakker i en gitt situasjon (Giles & Smith (1979, s. 45). Ifølge Auer (2007, s. 112–114) er det både eksterne og interne faktorer som påvirker akkommodasjon. De eksterne faktorene er sosiale kategorier som kjønn, alder og sosialt nettverk, mens interne faktorer handler for eksempel om holdninger eller framstående trekk («salience») (ibid.). Språkbrukere forandrer talestilen enten for å være likere samtalepartneren, som kalles konvergens, eller for å være mindre lik, divergens (Giles & Smith, 1979, s. 46–47). Disse endringene av talestilen bidrar til lytterens tolkning av talerens intensjoner. Forandringene kan for eksempel gjelde uttale, tale tempo, pauser og lengde på ytringer (ibid.), og det kan gjelde det leksikalske, altså tilpasning i bruk av engelsk.

I tillegg skal jeg se på bruk av engelsk i forbindelse med å dempe ansiktstruende handlinger, men også at bruk av engelsk dempes, dette tar jeg opp i 4.3.4, 4.5.4 og i 5.2. Goffman (1967) om *ansikt* («face»). Termen *ansikt* er en metafor for «det sosiale selvet» som skapes og

oppretholdes i interaksjon, og *ansiktet* forsøker man å bygge opp og få anerkjennelse for hos andre (Svennevig, 2001, s. 142). I en interaksjon har *ansiktet* en viss skjørhet og det kan enten opprettholdes, forbedres eller mistes, det man i dagligspråket snakker om som å tape ansikt (Brown & Levinson, 1987, s. 61). I interaksjonen er det gjerne vanlig at samtalepartnerne samarbeider om å opprettholde hverandres *ansikt*, som er gjensidig avhengig av hverandre (ibid.). Visse språklige handlinger er *ansiktstruende*, som å be om å få noe, be om tjenester, gi kritikk eller fornærmelser (Svennevig, 2001, s. 143). I en interaksjon er det en balansegang mellom å opprettholde eget selvbylde og å true samtalepartnerens. Noen ganger er ikke de ansiktstruende handlingene til å unngå, og da prøver man å dempe handlingene med blant annet *høflighetsstrategier* for å minske trusselen eller kompensere for å tape ansiktet (Brown & Levinson, 1987). Man regner med at det finnes tre typer høflighetsstrategier: *nærhetsstrategier* hvor man viser anerkjennelse for den andre; *respektstrategier* hvor man understreker den andres frihet; og *demping* av den potensielle trusselen ved å uttrykke den implisitt eller mer indirekte (Svennevig, 2001, s. 144f). I kapittel 4 og 5 skal jeg se på hvordan bruk av engelsk i norsk muligens fungerer som en høflighetsstrategi, og at engelsk kan brukes en form for høflighetsstrategi, men jeg ser også på at engelskbruken dempes med *flagging*.

Flagging har en kommunikativ funksjon i interaksjon. I forbindelse med innskudd av andre språk i en samtale brukes gjerne flagging, som bryter opp taleflyten (Poplack, 1988). Ifølge Lie (2008, s. 82) innebærer flagging at taler uttrykker forbehold i ytringen, enten på grunn av en leting etter rette begrep eller fordi taler er usikker på om uttrykksmåten er dekkende nok, eller «helt konvensjonell». Flagging kan blant annet være endring i stemmeleie, latter, nøling i form av pauser før og/eller etter uttrykket (Johansson & Graedler, 2002, s. 262), og nøling med *eh* eller *øh* (Johannessen, 2014, s. 33). Én form for respektstrategi er å minimalisere trusselen med demping, med bruk av formildende uttrykk som *bare* eller *kanskje*, *liksom* eller *litt sånn* (Svennevig, 2001, s.147–148), dette kan ses i sammenheng med *flagging*. Ifølge Svennevig (2001, s. 147–148) fungerer *litt sånn* og *liksom* som høflighetsstrategier som formildende uttrykk. Samtidig som at disse uttrykkene oppfattes som høflighetsstrategier, oppfattes de også som flagging. Lie (2008, s. 82) skriver også om *sånn*, som i visse tilfeller brukes som en demper og uttrykker forbehold ved valg av uttrykk, som flagging gjør. Lie (2008, s. 84) argumenterer for at *sånn* og *liksom* har lik bruk, blant annet ved å trekke inn Hasund (2006, s. 97) som skriver at *liksom* kan brukes for å dempe et uttrykk. Senere vil jeg ta opp at flagging kan uttrykke en form for holdning til engelsk i norsk. I neste delkapittel tar jeg opp språkideologi og språkholdninger knyttet til språklig variasjon.

2.4 Språkholdninger som påvirkning på språklig variasjon

Som nevnt i 2.3, kan språklig variasjon også knyttes til språkideologier (f.eks. Gumperz, 2001; Busch, 2015). Språkideologier kan defineres slik:

«Et sett av forestillinger om sosiale og språklige sammenhenger. Disse forestillingene er blant annet preget av historisk-politiske og moralske interesser. Språkideologi er relatert til kollektive oppfatninger, maktrelasjoner og kulturelle hegemonier»
(Svendsen, 2021, s. 48).

Oppfatningen av språkideologier i ulike sammenhenger påvirker hvorvidt man opplever at talevarietet gir respekt, eller om man ønsker å skjule en varietet eller legge en varietet helt fra seg (Busch, 2015, s. 348). I visse sammenhenger kan altså visse deler av repertoaret være utilgjengelig, for eksempel hvis det ikke er godtatt av samtalepartnere eller at man ikke føler seg som en legitim språkbruker av en viss varietet (ibid.)

En type språkideologi i Norge er oppfatningen om én nasjon og ett språk. Den springer ut fra nasjonalromantikken på 1800-tallet, hvor visse språklige variasjoner prioriteres over andre variasjoner, i en tanke om en nasjonal kollektiv identitet (Svendsen, 2006, s. 230). Denne språkideologiske oppfatningen innebærer at norsk bør holdes rent og uten blanding av andre språk (Svendsen, 2021, s. 119f). Purisme er forestillingen om et rent språk, som fra et språkideologisk og språkpolitisk hold går ut på å holde språket fritt for språkelementer fra andre språk og erstatte nye elementer med mer hjemlige former (Brunstad, 2003, s. 12). Ut fra et puristisk syn er nok holdningen at engelske innskudd ikke skal brukes i norsk.

Purisme kan gjelde alle lingvistiske nivåer: leksikon, morfologi, syntaks og fonetikk (ibid.). Fokuset i denne oppgaven vil imidlertid være på hvilke holdninger som finnes til bruk av engelske innskudd, altså det leksikalske nivået. I Norge går Språkrådet gjerne først inn for vern og styrking av det norske språket. I 1990 hadde de *Anglonorsk-kampanjen*, en holdningskampanje for å styrke norske språkbrukeres forhold til norsk, og svekke det de mente var en «beundrerholdning» av engelsk (Sandøy, 2004, s. 136). I 1998 ble det presentert en rekke prinsipper for hvordan nye ord skal behandles i norsk. Der står det blant annet at norvagiserte substantiv, verb og adjektiv skal settes inn i norske bøyingsklasser, og at arbeid med å finne avløserord skal prioriteres i Språkrådet (Sandøy, 2004, s. 127–28). Selv om Språkrådets anbefalinger primært handler om skriftspråket, kan det hende at deres holdninger påvirker hvordan språkbrukere forholder seg til talespråket. Det er språkbrukerne som avgjør hva som karakteriseres som «rent» og «urent» i språket, basert på sosiale valg (Brunstad, 2003,

s. 14). Det har i mange år vært en generell holdning om at ungdom bruker for mye engelsk i norsk (jf. Anglonorsk-kampanjen), og bruk av engelsk i norsk er ikke et nytt fenomen. Allerede i 1945 skrev Aasta Stene sin doktoravhandling om engelske lånord i norsk (Stene, 1945). Debatten om engelskpåvirkningen på norsk er fortsatt synlig i media (jf. Korsnes, 2021; Waage, 2021; Villalobos, 2022).

Man kan studere både bevisste og ubevisste språkholdninger (Hårstad, Mæhlum & van Ommeren, 2021, s. 45). Jeg studerer bevisste holdninger ved å stille direkte spørsmål til respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* (se mer i kapittel 3). Holdninger, eller reaksjoner som uttrykker holdninger, er gjerne lært gjennom individers erfaringer og/eller gjennom påvirkning fra sosialt miljø (Kulbrandstad, 2015, s. 249). En reaksjon som uttrykker holdning til noe, som engelsk i dette tilfellet, kan både være på bakgrunn av individets holdning alene, men også påvirkes av konteksten reaksjonen skjer i, fordi man ønsker å fremstå på en viss måte (ibid.). Språkholdninger kan knyttes til akkommodasjonsteorien og teorien om identitetshandlinger. Holdningene våre påvirker hvordan vi forholder oss til andre språkbrukere. Det kan være reaksjoner til andre språkbrukere og det kan påvirke eget talespråk ved at vi tilpasser oss samtalepartneren og tar kommunikative valg ut fra det (Garrett, 2010, s. 21). Det er verdt å ta i betraktning at noe engelskbruk, som slangord, er knyttet til *ungdomsspråk*. Såkalt *ungdomsspråk* kan være stigmatisert og utsatt for fordommer (Hasund, 2006, s. 9–10), som for eksempel at de unges engelskbruk ødelegger det norske språket, at det er for mye bruk av småord som slang, og at de unge ikke bryr seg om hvordan engelsk eller andre språk påvirker norsk (ibid.). En negativ holdning til ungdommenes talestil er for øvrig ikke et særnorsk fenomen (se f.eks. Coulmas, 2005, s. 65)

Individuelle språkholdninger til en varietet påvirkes av talevarietetens verdi i spesifikke sosiale sammenhenger (Busch, 2015, s. 348). Bourdieu (1991, s. 18) beskriver språk som en vare på et marked som er knyttet til visse verdier. Det lingvistiske markedet tilsvarer språklige kontekster som bestemmer verdien på språklige trekk, som for eksempel vokabular. Det finnes ulike markeder, og i ulike språklige kontekster er noe vokabular av høyere verdi enn andre og språkbrukere bør klare å bruke uttrykk med høy verdi på det aktuelle markedet i en samtale (ibid.). I miljøer hvor engelsk har en høy verdi, eller hvor det er en positiv holdning til engelsk, kan bruk av engelsk bidra til at man oppnår prestisje blant individene i miljøet man ønsker å inkluderes i. Det handler nok ikke bare om engelsk i seg selv, men hvilket engelsk vokabular som har prestisje avhenger muligens også av miljøet. De samme engelske uttrykkene har nok

ikke lik prestisje blant et arbeidsmiljø i teknologibransjen som i et musikkmiljø, som rapmusikk I 4.3.1 og i 5.2 tar jeg opp bruk av engelsk knyttet til spesifikke temaer og sosiale miljøer.

Labov (1966) skiller på ulike typer prestisje. Labov (1966) skilte på åpen («overt») og skjult («covert») prestisje (Mesthrie, Swann, Deumert & Leap, 2009, s. 89). Åpen prestisje handler om de positive eller negative vurderingene av varieteter som samsvarer med de dominerende normene i for eksempel det offentlige mediebildet og på utdanningsinstitusjoner. For Labov (1966) gjaldt dette også øvre middelklasse (ibid.). Skjult prestisje derimot, handler om de mer motgående verdiene som er implisitte i arbeiderklassen, ifølge Labov (1966, referert i Mesthrie et al., 2009, s. 89). Labov (1966) gjør riktignok en forskjell på øvre middelklasse og arbeiderklasse, noe som ikke er fullt så relevant for dagens norske språksamfunn. Det kan hende at det er mer relevant i dag å snakke om formelle og uformelle situasjoner eller generelt ulike miljøer. Som allerede nevnt, er det ulik prestisje i miljøer knyttet til teknologi i næringslivet og rapmusikk, eller sminke og kjendisverden. Situasjonen for engelsk i norsk er uansett noe mer kompleks enn det som fremstilles over. Jeg diskuterer dette mer i 5.3. I neste kapittel tar jeg for meg oppgavens metodiske tilnærming.

3 Metode

I dette kapittelet redegjøres det for de metodene som er brukt for innsamling og analyse av datamateriale. Metodene som er valgt skal kunne åpne for svar på forskningsspørsmålene om *i hvor stor grad, hvorfor* og *språkbrukernes holdninger* til dette, og *hvordan* språkbrukere bruker engelsk i norsk *talespråk*.

For å belyse forskningsspørsmålene (jf. 1.2) har jeg valgt en multimetodisk tilnærming, det vil si at jeg har tatt i bruk flere metoder, nemlig spørreskjemaet *Norsklish – engelsk i norsk* og korpuset *Databank av norske hverdagssamtaler (Hverdagsdatabanken)*. Med en slik tilnærming utfyller metodene hverandre. Metodene utfyller hverandre fordi *Norsklish – engelsk i norsk* kan gi respondentenes rapporterte oppfatninger av i hvor stor grad de bruker engelsk i norsk, deres tanker om hvorfor engelsk brukes og hvilke holdninger de har. *Hverdagsdatabanken* gir interaksjonelle data som er med på å belyse språkbruken på en måte som de rapporterte dataene ikke kan. De som har besvart spørreskjemaet blir gjennom hele oppgaven omtalt som *respondenter* og de som er med i samtalene blir omtalt som *deltakere*. Respondentene og deltakerne i de to datamaterialene er to atskilte utvalg, slik at de ikke kan sammenlignes som én og samme gruppe personer. Med visse forbehold om ulikhetene, kan resultatene fra materialene ses i lys av hverandre. De interaksjonelle dataene kan bidra til å gi eksempler på faktisk språkbruk som spørreskjemaets respondenter rapporterer om, eller ikke rapporterer om. Den språklige konteksten som korpusmaterialet tilbyr, bidrar også til tolkning av hvorfor engelsk brukes i norske samtaler. De interaksjonelle dataene kan ikke gi språkbrukeres *bevisste* holdninger som finnes til engelsk i norsk, der er spørreskjema beste mulighet, men samtalene kan indikere noen *ubevisste* holdninger. Sammen gir den multimetodiske tilnærmingen både rapportert og faktisk språkbruk og gir et sammensatt bilde av hvordan engelsk brukes i norsk. De to metodene åpner opp muligheter for å undersøke temaet som metodene alene ikke kunne gitt. I kommende delkapittel skal jeg beskrive hver av metodene og utgangspunktet for videre analyse av materialet.

3.1 Spørreskjema *Norsklish – engelsk i norsk*

Spørreskjema er en metode hvor både innsamling og prosessering av datamateriale er raskt og effektivt. Dermed er dette en ideell metode for mitt formål med en masteroppgave. Det mest tidkrevende arbeidet ligger i utforming av skjemaet. Spørreskjemaet skal bygge på problemstilling og forskningsspørsmål, samt noe teoretisk grunnlag.

Spørreskjemaet ble laget i samarbeid med prosjektet *Norsklish – engelsk i norsk*. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom MA-studenter og forskere ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo, og Institutt for språk og litteratur ved Universitetet i Sørøst-Norge. Prosjektets mål er å undersøke engelskens påvirkning på norsk og holdninger til den økende bruken av engelsk på tvers av ulike sosiale kategorier. Spørreskjemaet, med navn *Norsklish – engelsk i norsk*, er utformet og besvart i den nettbaserte skjemaløsningen nettskjema.no, utviklet og driftet ved Universitetet i Oslo (nettskjema@usit.uio.no). Det er utformet for å brukes i masteroppgave for Stine Kirkhorn og meg selv. Spørreskjemaet finnes som helhet i vedlegg 1. I neste delkapittel skal jeg diskutere avveininger som ble gjort i utformingen av *Norsklish – engelsk i norsk*.

3.1.1 Utforming av *Norsklish – engelsk i norsk*

I utformingen av spørreskjemaet ble det gjort en rekke avveininger underveis for å legge opp til at flest mulig gjennomførte hele spørreskjemaet for slik å øke validitet og pålitelighet av datamaterialet. Skjemaet ble gjennomgått av prosjektmedlemmene i *Norsklish – engelsk i norsk* og tre andre masterstudenter, i språkvitenskap og historie, som ga tilbakemelding på hva som fungerte godt og ikke. Jeg beskriver først kort skjemaets utforming før jeg går nærmere inn på hvordan vi gikk fram for å forsøke å sikre forståelse, motivasjon og nøytralitet (se nedenfor).

Norsklish – engelsk i norsk er anonymt etter retningslinjer fra NSD – Norsk senter for forskningsdata. Deltakernes anonymitet opprettholdes i nettskjema.no ved at vi ikke får annen informasjon enn det deltakerne oppgir i spørreskjema. I bakgrunnsinformasjon om deltakerne spørres det ikke etter sensitive opplysninger som gjør deltakerne gjenkjennbare. Respondentene blir også informert om at undersøkelsen er definert som anonym og hva det innebærer.

Spørreskjemaet består av 60 spørsmål og det er delt i fem. Del 1 er spørsmål om engelsk i norsk talespråk, del 2 om engelsk i norsk skriftspråk, del 3 om mer generell bruk av engelsk i norsk, deretter del 4 om holdninger, og til slutt bakgrunnsinformasjon. Jeg forholder meg ikke til delen om skriftspråk fordi fokuset for min oppgave er på norsk talespråk. Spørsmålene er av ulike slag. Det er en del lukkede spørsmål, noen med én avkrysningsmulighet og noen med mulighet for å krysse av flere svaralternativer. Flere lukkede spørsmål oppfølges med et åpent spørsmål med fritekstsvar hvor respondentene blir bedt om å gi eksempler eller å utdype sine svar. Det brukes også en Likert-skala med skala 1–5, som brukes i flere spørsmål om respondentenes holdninger.

Funksjonen i Nettskjema, med lukkede spørsmål, gjør det enkelt å vise de rapporterte dataene med statistiske beskrivelser som diagrammer og tabeller fordi svarene kvantifiseres av Nettskjema. Åpne fritekstsvar gjør det mulig å få et større bilde av respondentenes rapporteringer enn lukkede spørsmål. De åpne fritekstsvarene kan ikke analyseres systematisk og kvantifiseres, men jeg får utdypende begrunnelser for hvilke valg respondentene tar i sin språkbruk som kan være med på å belyse de statistiske beskrivelsene. De brukes som supplerer til de statistiske fremstillingene av resultatene. Fritekstsvarene åpner også opp for å oppdage nye perspektiver som ikke er forutsett på forhånd under utformingen av lukkede spørsmål i spørreskjemaet.

Utfordringene i utformingen av spørreskjemaet er knyttet til tre faktorer: forståelse hos respondentene, deres motivasjon til å fullføre, og at skjemaet fremstår nøytralt (se f.eks. Haraldsen, 1999, s. 123–124; Schleef, 2014). Disse faktorene er med på å sikre metodens validitet, gjennom at respondentene har tolket spørsmålene på riktig måte slik at man får svarene man trenger til å kunne gjøre en riktig analyse. Validitet er hvorvidt det som måles faktisk gir svar på det man ønsker å finne ut av (Aalen, 1998, s. 202). Analyseringen av svarene er avgjørende for å sikre reliabilitet, eller pålitelighet. Reliabilitet er i hvilken grad det blir samme resultat ved gjentakende målinger (Aalen, 1998, s. 203).

3.1.1.1 Forståelse

Spørreskjemaet er utformet for å sikre forståelse for flest mulig. Spørsmål knyttet til samme tema er plassert sammen for å gjøre skjemaet logisk for deltakerne og dermed unngå forvirring. Overgangene mellom hvert tema er tydelig markert med mellomtitler som *DEL 1*, sammen med en beskrivelse som [*f*]ørst vil vi vite litt om muntlig bruk av engelsk i norsk.

Vi ønsket å inkludere deltakere også i ung alder fordi disse er en ekstra viktig målgruppe med tanke på bruk av engelsk. Vi har gjort tilpasninger av språket i spørsmålene og i informasjonsskrivet, for å gjøre det mulig for de yngre å delta. Vi har enkle formuleringer med et hverdagslig språk. Spørsmålene er formulert uten fagtermer, vi bruker for eksempel ordene *norsk bøyning* eller *tilpasning til norsk* istedenfor *norsk morfologi*. Vi inkluderer også eksempler for å øke sannsynligheten for at deltakerne har nok bakgrunnskunnskap for å kunne svare på spørsmålene (Schleef, 2014, s. 48). For at deltakerne skal få en idé om hva vi spør om, legger vi til eksempler, som *skal noen av dere ha waffles?*, som er eksempel på bruk av ord hvor det finnes et tilsvarende ord på norsk. I spørsmål hvor det nødvendig med eksempler, er det lagt til

tre til fem eksempler for å forsøke å sikre at respondentene ikke vurderer hvorvidt de sier det spesifikke eksempelet vi har med, men heller det språklige «fenomenet».

For å sikre forståelse er det også viktig å stille ett spørsmål av gangen, og ikke formulere to spørsmål som deltakerne må svare på samtidig (Schleef, 2014, s. 48). Et eksempel er *kunne du sagt denne setningen selv? Hva synes du om slike setninger?*. I holdningsdelen har vi delt slike spørsmål i spørsmål i tre, én del med *hender det at du...*, én del med *har du eksempler på ...?*, og *hva synes du om ...?*. I tillegg er det viktig å gi god informasjon om hvordan hvert spørsmål skal besvares (Schleef, 2014, s. 50), som for eksempel å gi en beskrivelse av hver verdi i en Likert-skala.

Lukkede spørsmål er ideelle for å samle inn enkel informasjon, og de er enkle å analysere i ettertid (Schleef, 2014, s. 45). I spørreskjemaet er det både spørsmål hvor deltakerne kun kan svare på ett alternativ, og spørsmål der de kan velge flere. Dette blir poengtert i hvert spørsmål for å unngå forvirring. Der det trengs har vi med eksempler som beskrivelse av spørsmålet. I flere av de lukkede spørsmålene er svaralternativene «tidsbasert», med *aldri, sjelden, noen ganger, ofte, svært ofte*. Slike alternativer er strengt tatt ikke anbefalt, da de kan tolkes subjektivt av deltakerne (Schleef, 2014, s.48). Vi har likevel inkludert dette fordi det er svært vanskelig for deltakerne å vite nøyaktig hvor mye de bruker engelsk i norsk, men det kan likevel gi verdifull innsikt i bruken av engelsk.

I flervalgsspørsmål er det nødvendig å gi mye informasjon i spørsmålsformuleringen for å unngå for mye informasjon blant svaralternativene. I tillegg er det ekstra viktig å gjøre informasjonen og svaralternativene tydelige for å unngå misforståelser (Schleef, 2014, s. 47). Ved spørsmål i spørreskjema om når man bruker engelsk, kan det bli et stort sprik mellom spørsmål og alternativ hvis listen er lang, dette gjelder spørsmål i spørreskjema, om hvilke situasjoner man bruker engelsk. Vi har flere slike spørsmål som ligner på hverandre, hvor forskjellene er knyttet til talespråk og skriftspråk, og ord, setninger, og å slå helt over til engelsk. Det er tydelige markeringer av forskjellene på spørsmålene, med fet skrift på nøkkelord som *ord, setninger* og *snakker*. Som nevnt er det også tydelige overganger mellom talespråksdel og skriftspråksdel. Under utprøving av et par studenter underveis i utformingsprosessen, fikk vi tilbakemelding på at dette ikke var forvirrende, ei heller demotiverende. I neste delkapittel går jeg mer inn på motivasjon.

3.1.1.2 Motivasjon

Å opprettholde motivasjonen til deltakerne er nødvendig for at flest mulig skal gjennomføre. Skjemaet innledes med informasjon som både skal fenge og opplyse deltakerne for å rekruttere flest mulig. Informasjonen er skrevet i en lett, hverdagslig tone med innledende *Bruker du engelske ord og uttrykk når du snakker eller skriver norsk? Og hva mener du om at man gjør dette?*. Informasjonen inneholder også opplysninger om varighet på undersøkelsen og konfidensialitet. Det er også en måte å sikre videre deltakelse på, for respondentene som eventuelt mister motivasjon på grunn av skepsis til dette. Vi skriver også at vi ønsker at deltakerne skal svare så godt de kan.

Det er vanlig i spørreundersøkelser å begynne med bakgrunnsinformasjon om deltakerne. Det valgte vi å legge til slutt. Det kan virke demotiverende å ha svart på en rekke spørsmål før man i det hele tatt har begynt. Deltakerne kan også oppleve å bli litt lei utover i besvarelsen, og spørsmål om bakgrunn er enkle å besvare. Samtidig kan slike spørsmål virke invaderende, noe som kan hindre at noen går videre i skjema. Når dette plasseres til slutt kan det også inneholde en påminnelse om konfidensialitet.

For å sikre oss at deltakerne ikke føler seg ferdig og avslutter undersøkelsen før bakgrunnsinformasjon, har vi gjort spørsmålene om bakgrunn obligatoriske. Det er for å sikre oss brukbart datamateriale. Hvis vi hadde hatt en mengde besvarelser uten bakgrunnsinformasjon, kunne dette blitt ubrukelig. Vi har også valgt å separere bakgrunnsdelen fra resten av spørreskjema ved å ikke inkludere spørsmålsnummer. Dette er for at respondentene skal føle at de snart er ferdig.

Spørsmålstypene bør også være varierte for å beholde interessen gjennom hele spørreskjemaet. Det er også en fordel å ha lukkede spørsmål, som ikke krever for mye av deltakerne, plassert i begynnelsen. Krevende spørsmål, som åpne spørsmål med tekstsvar, kan virke tungt og hindre at deltakerne har lyst til å gå videre i spørreskjemaet (Schleef, 2014, s. 50).

Dessuten bør ikke spørreskjemaet være for langt. Schleef (2014, s. 50) anbefaler ikke mer enn mellom 30 og 50 spørsmål, med mindre man har en form for kompensasjon, som gavekort eller lignende. Vi har totalt 60 spørsmål, som kan være i grenseland. Men etter flere utprøvinger av delvis ferdig utformet spørreskjema, fikk vi tilbakemeldinger på at skjemaet ikke opplevdes for langt. Dette kan være fordi mengden lukkede spørsmål er stor, og deltakerne får heller ikke alle spørsmålene i og med at en del spørsmål er avhengig av et tidligere svar.

I tillegg er det lagt til åpne spørsmål hvis spørsmålene legger opp til at deltakerne kan komme med egne eksempler som tekstsvar.

Hvis lukkede spørsmål legger opp til at deltakerne kan komme med egne eksempler, er det også lagt åpne spørsmål med mulighet for tekstsvar. Dette gir mulighet for mer presise og personlige svar. Vi inkluderer slike åpne spørsmål for å kunne få større innsikt i hvorfor man bruker engelsk. I tillegg kan det hende man får opplysninger som man ikke forventer. Problemet med slike spørsmål kan være at deltakerne mister interessen og ikke avgir noe svar, og at analyseringen kan være tidkrevende ettersom de individuelle svarene må kategoriseres (Schleef, 2014, s. 49).

I nettskjema.no kan ikke spørsmål med åpne tekstsvar kombineres med svaralternativene. Derfor må tekstsvar gis i egne spørsmål. Det gjør antageligvis at spørreskjemaet kan oppleves som litt lengre, som kan minske motivasjonen. Schleef (2014, s. 49) poengterer at åpne spørsmål kan virke demotiverende. Vi benytter hovedsakelig åpne spørsmål som oppfølgingsspørsmål om flere eksempler på et fenomen. I holdningsdelen av undersøkelsen har vi mer utfyllende spørsmål om hva deltakeren synes om andres språkbruk. Dette er ment som spørsmål for de som eventuelt har mye på hjertet. Som siste spørsmål er det anbefalt å ha med et åpent spørsmål hvor deltakeren kan gi kommentarer på det hen måtte ønske (Schleef, 2014, s. 49). Dette har vi også inkludert i spørreskjemaet.

3.1.1.3 Nøytralitet

Nøytralitet og objektivitet er viktig i den forstand at forskeren ikke påvirke deltakernes besvarelser, men det bør også være mulighet for deltakerne å stille seg nøytrale. Det er mange faktorer som kan påvirke deltakernes svar. Hårstad, Lohndal & Mæhlum (2017, s. 140–141) trekker fram mental tilstand, sult, eller trøtthet i besvarelse av akseptabilitetsvurderinger. Det er også et problem hvis deltakerne justerer svarene sine etter hva de forventer at forskeren ser etter. Dette kan forhindres ved å legge til spørsmål som ikke omhandler temaet. I dette spørreskjemaet er det ikke rom for å skjule hva vi undersøker, blant annet fordi vi ønsker deltakernes holdninger. Vi gjør det heller så nøytralt som mulig for at deltakerne ikke skal oppfatte noen svar som mer «riktige» eller «feil».

Spørsmålene er utformet for å inkludere både de som mener at de bruker engelsk i en ellers norsk kontekst og de som mener at de ikke gjør det. Det er inkludert *vet ikke* eller *ingen mening* som alternativ i alle spørsmål for å gi deltakerne mulighet til å stille seg nøytrale. De som oppgir at de ikke bruker engelsk i norsk, får heller ikke oppfølgingsspørsmål som *hvordan*

braker du engelsk når du snakker norsk?. Slik stiller vi oss mer nøytrale ved at respondentene ikke skal oppleve at svarene deres er feil, og at de heller ikke opplever at forsker «ønsker» at de bruker engelsk i norsk.

Nøytralitet kan også gjenspeiles ved at det er lik fordeling av svaralternativer for begge retninger i en skala (Schleef, 2014, s. 45). Med tanke på nøytralitet er det også viktig å unngå ekstra verdiladede formuleringer som *moderne, synes du ikke ..., bedre enn*, og ledende spørsmål, som å for eksempel inkludere en setning som *mange er bekymret for at engelsk skal overta for norsk*. Det er også diskusjon om hvorvidt det bør være partall eller oddetall i skalaverdier. En nøytral midtre verdi kan bidra til at noen unngår å svare (Schleef, 2014, s. 46). Grunnen til at vi har valgt en femtrinnskala er både for å gi muligheten til å oppgi en nøytral holdning med verdien 3, og å kunne legge seg mellom nøytral og ytterst verdi. Det skal være lov til å ikke ha en mening.

3.1.2 Innsamlingsprosessen av svar for *Norsklisch – engelsk i norsk*

Spørreskjemaet ble åpnet for svar 9.11.2021 og ble delt med en lenke til Nettskjema. Respondentene ble rekruttert til å svare på spørreskjemaet gjennom internett og gjennom lærere på ungdomsskoler og videregående. Respondentene er hovedsakelig selvrekrutterte ved at det er frivillig å svare på spørreskjemaet (det er riktignok en mulighet for at ikke alle skoleelever har opplevd det som frivillig). Respondentene er med andre ord ikke et representativt utvalg av Norges befolkning, men vi har forsøkt å spre spørreskjemaet slik at det er en viss spredning i sosiale faktorer som alder, bosted og kjønn. Som sagt ble lenken sendt til skoler og lærere – via forespørsler på mail, personlige bekjente og via interne Facebook-grupper for lærerstudenter. Det viste seg utfordrende å få et høyt antall respondenter i ungdomsskolealder. Responsen fra lærerne bar preg av at det var lite rom for en spørreundersøkelse i undervisningen. Spørreskjemaet er også delt på sosiale nettverk som personlige innlegg på Facebook og LinkedIn av prosjektmedlemmene til *Norsklisch – engelsk i norsk*. Det ble også delt på forumet *Reddit r/Norge*. Skjemaet ble videre delt på Facebook-gruppene *Kvinnesnakk*, *Språkspalta*, *Engelsk på norsk* og *Språkrådets venner* med hensikten å få respondenter i høyere aldersgrupper og flere kvinner. Deling av spørreskjemaet ble begrenset til disse Facebook-gruppene fordi man, i de fleste Facebook-grupper, blir hindret av regler om at spørreundersøkelser ikke er tillatt. I de sistnevnte gruppene var det relevant å dele spørreundersøkelsen ettersom tema er språk, for *Kvinnesnakk* var begrunnelsen vår at vi ønsket høyere representasjon av kvinner.

Til tross for flere gjennomganger av spørreskjemaet på forhånd ble det oppdaget ting som måtte endres etter at spørreskjemaet var åpnet for besvarelser. Vi ble gjort oppmerksomme på nødvendige endringer via svar på spørreskjemaets siste spørsmål, hvor respondentene kunne gi tilbakemeldinger. Vi publiserte spørreskjemaet 9.11.2021. Følgende endringer ble gjort:

Dato for endring	Antall svar ved endring	Spørsmål	Endring
9.11.21	36	9	Endret formulering fra <i>engelsk bøyning i norsk</i> til <i>norsk bøyning på engelske ord</i> på samtlige svaralternativer.
10.11.21	Ca. 450	56	Tilføyde <i>yrkesfaglig utdanning.</i>
10.11.21	Ca. 450	Innledning	Tilføyde <i>Undersøkelsen er på bokmål.</i>
10.11.21	594	22, 23, 33	Endret svaralternativene i 2 fra <i>litt greit</i> til <i>litt ugreit</i> og i 2 fra <i>ganske greit</i> til <i>litt greit</i> .
10.11.21	594	37, 38, 39, 40	Endret svaralternativene i 1 fra <i>helt uenig</i> til <i>veldig uenig</i> og i 5 fra <i>helt enig</i> til <i>veldig enig</i> .
10.11.21	594	58	Endret svaralternativ 1 fra <i>ikke interessert i det hele tatt</i> til <i>svært lite interessert</i> .

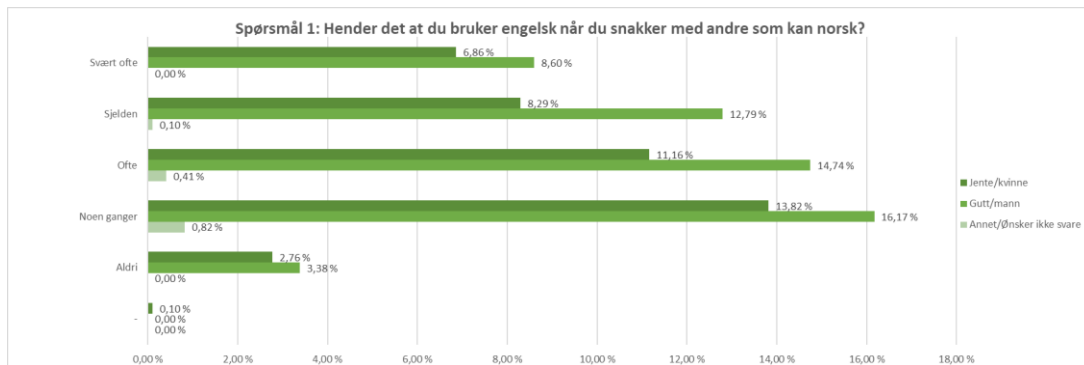
Tabell 1. Endringer som ble gjort underveis i datainnsamlingen av *Norsklish – engelsk i norsk*.

I neste delkapittel går jeg gjennom utgangspunktet for analysen av datamaterialet fra *Norsklish – engelsk i norsk*.

3.1.3 Utgangspunkt for analysen av datamaterialet fra *Norsklish – engelsk i norsk*

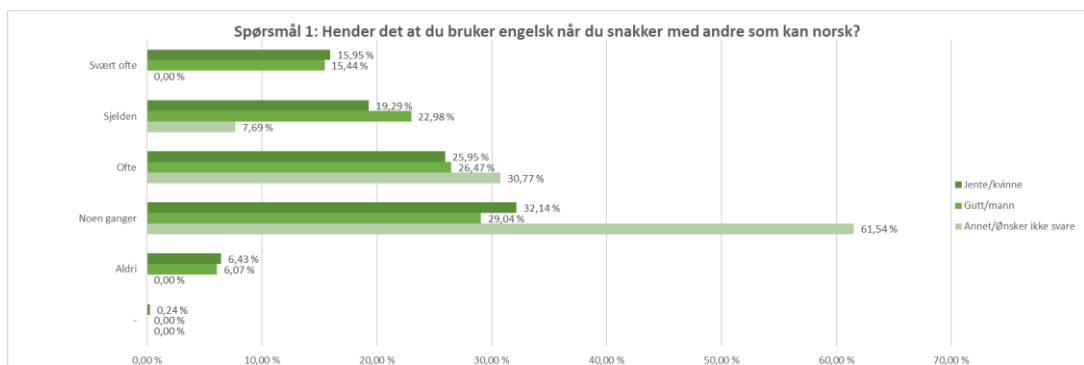
Analyseringen av datamaterialet er basert på de besvarelsene som var mottatt 11.01.2022. Da hadde 978 personer svart på spørreskjemaet *Norsklish – engelsk i norsk*. Flere svar ble mottatt i ettertid, men disse er ikke inkludert her. I Nettskjema er det mulig å analysere svarene direkte i en webrapport eller som eksportert data i tabseparert tekstfil eller som Excel-fil. Det beste alternativet for meg var å bruke Excel som med Pivottabell gjør det enkelt å analysere komplekse data som spørreskjemasvarene. Pivottabell sorterer og sammenfatter store mengder data slik at man enkelt kan lage tabeller og diagrammer av svarene. Variabler kan kombineres slik man ønsker, så man enkelt kan se på resultater til spørsmål fordelt etter variabler som alder og kjønn. Denne funksjonen sparer meg for mye tid og ressurser mot at jeg skulle utført analysen selv eller lært meg et ukjent analyseverktøy. Samtidig er Excel et pålitelig analyseverktøy hvor reliabiliteten er høy.

Lukkede spørsmål med valg av ett svaralternativ kan analyseres i tabeller og diagrammer hvor verdiene kan presenteres i både tall og som prosent etter kolonnesum eller etter samlet sum. I diagrammer med flere variabler (som *kjønn* og *alder*) er det nødvendig å velge riktig fremstillingsmåte for at ikke resultatene skal tolkes på feil grunnlag og svekke validiteten. Resultatet for spørsmål 1 fremstilt med prosent av totalsum ser slik ut:

Figur 1. Eksempel på resultat for spørsmål 1, med variabel kjønn. Fremstilt med prosent av samlet sum.

Ved å fremstille verdiene etter prosent av samlet sum fordeles tallene etter *hvor mange* som har svart. Altså får for eksempel menn høyest prosent kun på grunnlag av at det er flere menn i det totale utvalget. Fremstillingen av resultatene blir mer riktig med prosent av kolonnesum. Det ser slik ut:

Figur 2. Eksempel på resultat for spørsmål 1, med variabel kjønn. Fremstilt med prosent av kolonnesum.

Ved å vise verdier etter prosent av kolonnesum fremstilles svarprosenten innad i hver gruppe. I figuren vises hvor mange prosent av *menn, kvinner* og *annet/ønsker ikke svare* som har svart hvert svaralternativ. Denne fremstillingen fungerer godt for kvinner og menn hvor begge gruppene har et høyt antall respondenter. Derimot består gruppa *annet/ønsker ikke svare* av 13 personer, som ikke er høyt nok at fremstillingen blir reell i sammenligning med de andre. Svarene slår kraftig ut når det er lavt antall, slik som tallene på *noen ganger* i figuren over. Fordi 8 av 13 har svart *noen ganger* blir det 61,5 %. Ifølge Aalen (1998, s. 204) er det et

fundamentalt prinsipp i statistikk at betydning av tilfeldige variasjoner blir dempet ved gjentakelser. Forskjellen mellom *kvinner/menn* og *annet/ønsker ikke svare* i figuren viser hvordan tallene jevner seg ut med flere respondenter i gruppa. Når jeg ser på resultater med variabelen *kjønn*, tar jeg ikke med *annet/ønsker ikke svare*, fordi det er for få respondenter.

Det er mer problematisk å analysere lukkede spørsmål med mulighet for å velge flere svaralternativer. I analysen min gjelder dette spørsmål 2 (*Hvis du bruker engelsk når du snakker med noen som kan norsk, hvordan bruker du det? Du kan velge flere alternativer.*). I Excel blir hvert av svaralternativene gjort om til egne spørsmål, slik at det ikke blir optimalt å fremstille resultatene i diagram. Spørsmål 2 har jeg heller valgt å fremstille i en tabell med tall og prosent.

Åpne fritekstsvaer, som for eksempel spørsmål 44 (*Har du noen tanker om hvorfor du eller andre bruker engelsk i samtaler på norsk? Skriv akkurat det du mener, mye eller lite.*) og spørsmål 27 (*Hvis du bruker mer engelsk om visse temaer, har du noen eksempler på dette?*) skal ikke analyseres statistisk i diagrammer og tabeller. Svarene på slike spørsmål er ment som supplement til de lukkede spørsmålene for å gi eksempler eller mer utdypende innblikk på bruken av engelsk. Spørsmålet om hjemfylke ble laget som et fritekstsvaer med tanke om at det skulle være mulig for respondentene å svare flere fylker eller andre bosteder enn Norge. Dette var et noe uheldig valg fordi det ble vanskelig å bruke fylke som en variabel, som hadde vært mulig med satte svaralternativer i rullgardin. Flere respondenter oppga dessuten navn på fylker før sammenslåing i 2020, navn på kommuner og byer eller ekstrakommentarer som smilefjes eller «Monsterfylket VIKEN». Fylkene kunne med andre ord telles manuelt, men kunne ikke brukes som variabel.

Sett i ettertid, etter analysearbeidet, kunne flere spørsmål vært utelatt fra spørreskjema fordi de ikke ble relevante for å svare på forskningsspørsmålene eller fordi andre spørsmål dekket samme informasjon. Slik som i dette eksemplet:

- (1) *De eldre har som oftest et større norsk ordforråd (ved å lese mer på norsk og å se på linær-TV, mens mange "unge" lever i en mye mer globalisert verden via internett) og blander i liten grad språkene.* - Spørsmål 44, mann, 21–35 år

I eksempelet fra spørsmål 44 svarer personen på det som ble spurt om i spørsmål 42 og 43. Spørsmål 42 var *Synes du de som er yngre enn deg bruker engelsk i norsk på en annen måte enn deg selv?* og spørsmål 43 var *Synes du de som er eldre enn deg bruker engelsk i norsk på en annen måte enn deg selv?*. Slike åpenbaringer kunne blitt unngått ved å ha gjort en litt større

pilotstudie med statistiske utprøvinger før vi publiserte det endelige spørreskjemaet. Vi valgte å prioritere høyt antall besvarelser ved å ha bedre tid på innsamlingsperioden.

Jeg har gått gjennom metoden for rapporterte data med *Norsklish – engelsk i norsk*, og i neste delkapittel presenteres metoden for interaksjonelle data med korpuset *Hverdagsdatabanken*.

3.2 Korpuset *Hverdagsdatabanken*

Jeg har valgt å bruke et korpus som er under produksjon i samarbeid med Tekstlaboratoriet på Universitetet i Oslo med navn *Databank av norske hverdagssamtaler*. I denne oppgaven omtales det som *Hverdagsdatabanken*. *Hverdagsdatabanken* produseres på bakgrunn av et forskningsprosjekt i samtaleanalyse, ledet av Marja Etelämäki, førsteamanuensis ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo. Prosjektet er per dags dato ikke ferdigstilt, men det er gitt tillatelse fra Etelämäki til å bruke datamateriale fra *Hverdagsdatabanken* i denne oppgaven. Materialet består av video- og lydopptak av hverdagslige kommunikasjonssituasjoner og lydopptak av telefonsamtaler, som er transkribert etter samtaleanalytiske konvensjoner (se neste delkapittel). De rekrutterte deltakerne har selv gjort opptak av valgfrie hverdagslige situasjoner, som frokost eller middag med familie eller venner, kaffeslabberas i sofaen, lunsj på skolen eller telefonsamtaler med samboer på vei hjem fra jobb. I kapittel 4 beskriver jeg deltakerne i *Hverdagsdatabanken* nærmere, som gir utgangspunkt for analysen av materialet.

I produksjonen av *Hverdagsdatabanken* er det essensielt å ta vare på deltakernes personvern og selvbestemmelse. Dette er ivaretatt ved at opptakene er gjort av deltakerne selv, de er informert om forskningsprosjektet, og de har gitt skriftlig samtykke til at opptakene brukes til forskning. I transkripsjonen er alle personnavn og stedsnavn knyttet til personopplysninger anonymisert. Deltakerne har også mulighet til å trekke seg fra prosjektet slik at tilhørende data fjernes. Prosjektet er godkjent av NSD – Norsk senter for forskningsdata. Mitt bruk av korpuset i MA-oppgaven er også godkjent av NSD. Vanligvis er det ikke nødvendig å søke om tillatelse fra NSD ved bruk av korpus, men det er gjort her fordi datamaterialet ennå ikke er publisert.

Jeg har valgt *Hverdagsdatabanken* fordi det er det beste tilgjengelige for mitt formål. Jeg ønsker å undersøke språket som vi alle omgir oss med i det daglige, og ikke knyttet til visse spesifikke miljø som arbeidsplassen eller i gaming. Dessuten ønsker jeg å kunne sammenligne aldersgrupper. *Hverdagsdatabanken* gir en unik mulighet til å se på relativt nye data. Så nye data som mulig er en forutsetning for å kunne se på hvordan språksituasjonen er *i dag*. I tillegg

er samtalene gjort i situasjoner som legger opp til naturlig tale med samtaler i hverdagslige situasjoner og opptak som er utført av deltakerne selv. Forholdene er med andre ord lagt til rette for å redusere effekten av observatørens paradoks så godt som mulig, selv om en opptakssituasjon potensielt kan føre til at deltakerne snakker formelt og et mindre naturlig språk enn de vanligvis ville gjort i situasjonen uten opptak (se f.eks. Sollid, 2002). Det er uansett ideelt for mitt formål at *Hverdagsdatabanken* allerede finnes og er utformet uten et formål om å se på engelsk i norsk, slik at jeg unngår noen form for påvirkning på deltakernes samtaleemner, for eksempel.

3.2.1 Transkripsjonen i samtalematerialet

I *Hverdagsdatabanken* er samtalene transkribert etter samtaleanalytiske konvensjoner. Innen samtaleanalyse finnes flere tradisjoner for transkripsjon (Clift, 2016, s. 35f). Ulike transkripsjonsmetoder er for eksempel i større eller mindre grad ortografisk, etter skriftspråklige normer, og ortofonisk som er mer lydrett transkripsjon. Det er også ulike tradisjoner for å markere språklige trekk. Jeg skal nå beskrive transkripsjonsmetoden som er brukt i *Hverdagsdatabanken*.

Transkripsjonen av hverdagssamtalene er såkalt *grovtranskripsjon* som ikke inneholder alle samtaleanalytiske detaljer. Ord er transkribert ortografisk, med unntak av pronomener (f.eks. *jeg*, *æ*, *eg*) og negasjon (f.eks. *ikke*, *'kke*, *'tje*, *ikkje*). Det er ikke rettet på eventuelle syntaktiske eller morfologiske brudd på skriftlige normer. Ord og uttrykk fra andre språk er også transkribert ortografisk etter det aktuelle språkets skriftspråklige normer. Tall skrives i bokstaver. Alle egennavn (som navn på steder, firmaer og personer) har pseudonymer. Ikke-språklige lyder, som smattelyd eller snufsing, er transkribert som de uttales eller som en beskrivelse i dobbel parentes. Se tabell 2 nedenfor for flere detaljer.

Symbol	Betydning
mts ev. ((smatter))	smattelyd
nff ev. ((snufser))	snufsing
mng ev. ((svelger))	svelging
((ord))	Forkortelse f.eks. ((DVD)) eller beskrivelse av lyd.
(ord)	Usikkert hørt ord
(---)	Uhørbart ord. Én bindestrek per stavelse
(.)	Minimalpause mellom 0.05 og 0.2 sekunder
(X.X)	X.X sekunds pause
[ord]	Overlappende tale markeres med hakeparentes på begge sider av overlapp
Or-	Selvavbrytelse markert med bindestrek
O:::rd	Forlenget lyd markeres med kolon (antall kolon indikerer lengde)
.hhh	Innpust (antall h-er indikerer lengde)
hhh	Utpust
ORD	Tale produsert med høyt volum
£ ord £	Ord eller frase produsert med latter
£ hehehe £	Latter
@ ord @	Imiterende uttale
ord	Knirkende stemme
?	Stigende sluttintonasjon
,	Svakt stigende eller fortsettende sluttintonasjon
.	Synkende eller avsluttende sluttintonasjon
ord=	Tidsmarkering mellom turer, under 0.05 sekunder

Tabell 2. Oversikt over symboler brukt i transkripsjon i Hverdagsdatabanken (Brukerveiledning, Etelämäki, under arbeid).

Tabellen viser oversikt over symbolene som er brukt i transkripsjonene i datamaterialet mitt. I oppgaven presenteres eksempler og utdrag fra de transkriberte samtalerne. Eksempelene som vises, med engelske innskudd, vil omtales som *turkonstruksjonsenheter* («turn-constructional units»), som er ytringen til en taler når den har turen i samtalen (Clift, 2016, s. 97). I samtaleanalyse er ofte fokuset på hvordan talerens forståelse vises i det som blir sagt. Man tolker språkbruken i en ytring ut fra ytringene som er før og etter. Nærmeste turkonstruksjonsenheter, for eksempel et spørsmål og svar, kalles *nærhetspar*. Disse parene, med eventuelle *ekspansjoner*, danner en *samtalesekvens* (Clift, 2016, s. 68f). I analysen av utdragene vil jeg benytte meg av denne terminologien. Sekvensene er en indikasjon på konteksten som turkonstruksjonsenheterne ytres i. I mitt materiale kan dette overføres til at en sekvens for eksempel kan handle om et tema knyttet til angloamerikansk kultur hvor man kan forvente at det brukes engelske ord eller uttrykk. Man kan også finne grunner til at engelsk brukes ut fra konteksten i samtalen.

3.2.2 Utgangspunkt for analysering av samtaledataene fra *Hverdagsdatabanken*

Materialet fra *Hverdagsdatabanken* består av 866 minutter med opptak. Foreløpig er transkripsjonene tilgjengelig via transkriberte opptak i ELAN og WORD-dokumenter. Samtalene er lagret i dokumenter med hvert sitt navn, som for eksempel *Ektemann 5* eller *Frokost 1*. I analysen refereres det til utdragene med disse navnene. Det er en mulighet for at disse navnene vil endres når prosjektet ferdigstilles. Utdragene som er inkludert i analysen er valgt ut med utgangspunkt i at det illustrerer engelskbruken som er rapportert om i *Norsklish – engelsk i norsk*. Jeg har valgt å gjøre det på denne måten fordi det hadde vært for tidkrevende å skulle analysere hele materialet i detalj, uten noen holdepunkter å ta utgangspunkt i. Kvantitativt derimot, har jeg gjennomgått hele materialet for å finne engelsktilfeller. Dette korpuset er ikke søkbart i f.eks. Glossa, slik som andre korpus. I Glossa er det mulig å søke opp ord som markert, eller annotert, som engelske ord. Denne funksjonen gjør det mindre tidkrevende å finne engelske ord. I *Hverdagsdatabanken* har jeg selv bladd gjennom dokumentene med transkripsjon og lett manuelt. Fordelen med denne måten er at jeg har fullstendig kontroll på konteksten der engelsken blir brukt.

Datamaterialet mitt, med engelsktilfeller fra *Hverdagsdatabanken*, har jeg samlet på egenhånd ved å gjennomgå transkripsjonene i transkripsjonsprogrammet ELAN og i Word-dokumenter og sortere det i Excel. Hvert eksempel er skrevet ned sammen med navn på samtalen, antall minutter på den totale samtalen, pseudonymet til taleren, aldersgruppe (yngre eller eldre), type (enkel eller frase), det engelske elementet samt konteksten, altså *turkonstruksjonsenheten* som det engelske elementet er sagt i. Den manuelle sorteringen av materialet har gjort det mulig å gjøre en statistisk beskrivelse av materialet med antall forekomster av engelskelementer, fordelt etter enkeltord og fraser, og yngre eller eldre aldersgruppe.

Det har vært nødvendig med en konkret avgrensning under utplukking av engelsktilfeller i datamaterialet. Den grensesettingen kan bli tilfeldig, særlig med tanke på flytende grenser når det gjelder grad av integrering til norsk. Samme ord kan brukes både i engelsk form og en mer norsktilpasset form (Johansson & Graedler, 2002, s. 21), for eksempel når det gjelder uttale, skrivemåte eller bøyning (*gangsters* vs *gangstere*). Jeg har valgt å forholde meg til Bokmålsordboka (ordbokene.no) for å avgjøre om enkeltord på engelsk skal inkluderes i datamaterialet. I Bokmålsordboka oppgis skrivemåte og bøyning etter dagens normer. Dette betyr at ordene allerede er integrert eller godt forankret i det norske språket. Selv har jeg ikke fullstendig oversikt over alle ord med engelsk opphav, med mindre uttale og skrivemåte tilsier det. Derfor vurderer jeg kun ord med engelsk uttale i lydopptakene og med engelsk skrivemåte

i transkripsjonen. De som står oppført i Bokmålsordboka (ordbokene.no) blir ikke inkludert i datamaterialet, fordi de per definisjon er blitt norske. Engelske setninger blir inkludert. Noen eksempler er fra sekvenser hvor deltakerne refererer til en spesifikk kilde og leser opp engelsk tekst eller at det synges på engelsk. Det kan være med på å underbygge hvordan vi forholder oss til engelsk i hverdagen.

Følgende eksempel er et utdrag fra dokumentet *Identitetstyveri*. I dette utdraget er det flere eksempler på ord fra engelsk hvor jeg måtte ta standpunkt til om de skulle inkluderes eller ikke. I dette utdraget snakker to unge kvinner om tv-programmet *Hit for hit* mens de lager mat.

```
381 Ber: du har enda 'kke sett Hit for hit ?
382      (.)
383 Cec: nei=
384 Ber: =de er sånn j# nesten har lyst til å sette på episode fem
385      etterpå.
386 Ber: de er ø my favorite liksom
387 Ber: j# har bare sett de en gang da
388      (0.3)
389 Ber: men[: e::]
390 Cec:      [er de] så men er mi- sikker på at det er min humor ?
391      (.)
392 Cec: er'kk- er de litt som kollektiv[humor for de er 'kke helt
393      (-- - -- -)(de).]
394 Ber:      [øø ja::: de er jo de men: ,
395      ]
396 Ber: men akkurat den episoden t- ø d- synes jeg i hvert fall var
397      helt (.)dritlættis [liksom.]
398 Cec:      [okei. ]
399      (0.4)
400 Ber: e::[: ]
401 Cec:      [hvilk]en kanal er de de går på ?
402 Ber: enn ørr kå ((NRK))
403      (0.8)
404 Cec: ja
405      (1.6)
406 Ber: kan egentlig sjekke de på (dim sum)-greiene
407      (1.0)
408 Cec: mh
409      (1.7)
410 Ber: de er 'kke noe digg hvis de blir litt overkøkt
```

Utdrag 1. (Identitetstyveri, Etelämäki, under arbeid).

I linje 381 nevnes tv-programmet *Hit for hit*. *Hit* kommer fra engelsk med betydning «(engelsk opprinnelig 'treff') melodi som det blir solgt store mengder plateinnspillinger av; populær film, bok eller annen vare som selger godt», fra Bokmålsordboka (ordbokene.no). Fordi dette er oppført i ordboka, inkluderes det ikke i datamaterialet. I 386 sier Berit en engelsk frase *my favorite* 'min favoritt'. Dette er en frase, og dermed ikke i Bokmålsordboka, og den inkluderes i materialet. I 410 kommer ordet *digg* med betydning «svært god, deilig, jamfør» fra engelsk *to dig* 'å sette pris på, like' (ordbokene.no). Dette er et ord som er godt integrert i norsk, og er også oppført i Bokmålsordboka, og inkluderes følgelig ikke i datamaterialet.

Det er visse utfordringer med å forholde seg til begrensningene som Bokmålsordboka gir. I materialet er det 26 eksempler på ord med engelsk uttale og skrivemåte som hadde vært naturlig å regne som engelsk, men som fjernes fordi de er oppført i Bokmålsordboka, det er ord som *pushe* og *party*. Det er også litt tilfeldig hvilke ord som er registrert i ordboka. *Hippie*, er i ordboka, men ikke *hipster*, til tross for at begge er betegnelse på deltaker av en viss gruppe, med opphav i angloamerikansk kultur. *Cravings* er med i mitt materiale fordi det ikke er registrert i Bokmålsordboka, men det er registrert på ordnett.no. Med tanke på å undersøke hvor ofte engelske innskudd av enkeltord og sammenligne resultatene fra *Norsklish – engelsk i norsk* og *Hverdagsdatabanken*, vil altså korpuset muligens gi et skeivt resultat. Dette er eksempler på ord som spørreskjemaets respondenter kanskje vil tenke på som engelske ord når de gjør selvrapportering i spørreskjemaet. Men fordi det må trekkes en grense mellom integrerte lån og ikke, velger jeg å forholde meg til Bokmålsordboka. Det er også en fordel at grensen er trukket av noen andre, slik at jeg unngår «håndplukking» av data slik at de passer spesielt for en forhåndshypotese.

Oppsummering av metode

Forskningsspørsmålene mine kunne også blitt besvart ved å gjennomføre intervjuer og gjøre egne opptak av samtaler. Jeg valgte å bruke spørreskjema og korpus på grunn av begrensninger i tid og ressurser for en masteroppgave. Nettskjema gir gode muligheter for å lage anonyme spørreundersøkelser av god kvalitet, som også er enkle å analysere statistisk. Det sparer tid og ressurser fremfor arbeidet som ligger i å gjennomføre intervjuer hvor man må finne informanter, som skal transkriberes og personvern må ivaretas. Med tilgang til *Hverdagsdatabanken* var det et godt alternativ til å gjennomføre egne opptak som også ville vært ressurskrevende. Opptakene i *Hverdagsdatabanken* var allerede gjort og var ferdig transkribert. Ved bruk av *Hverdagsdatabanken* og med en avgrensning etter Bokmålsordboka, har jeg sluppet å legge til rette for å dempe effekten av observatørens paradoks og «håndplukking» av data, som er to metodiske utfordringer. Samtidig er det ideelt at samtaleene er basert på hverdagslige samtaler, som også er utgangspunkt for spørsmålene om engelskbruk i spørreskjemaet. Man kan anta at respondentene har bruk av engelsk i hverdagslige situasjoner i bakhodet når de svarer på spørsmålene. I neste delkapittel presenteres resultatene, med utgangspunkt i forskningsspørsmålene.

4 Resultater

I dette kapittelet presenterer jeg resultatene fra datainnsamlingen. Ved å presentere resultatene belyser jeg det overordnede forskningsspørsmålet om hvorvidt, hvorfor og hvordan språkbrukere bruker engelsk i norsk språk og språkbrukernes holdninger til dette. Det overordnede forskningsspørsmålet er altså konkretisert i følgende delspørsmål (jf. 1.2):

1. *I hvor stor grad oppgis engelsk å brukes i norsk av ulike befolkningsgrupper fordelt på alder, kjønn og hvorvidt man har vokst opp med flere språk enn norsk?*
2. *Hvilke årsaker oppgis for bruk av engelsk i norsk?*
3. *Hvilke holdninger har ulike befolkningsgrupper fordelt på alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn, til bruk av engelsk i norsk?*
4. *Hvordan brukes engelsk i norske hverdagslige samtaler?*

For å besvare disse fire delspørsmålene har jeg, som nevnt (jf. 1.3), valgt å benytte meg av spørreskjema og interaksjonelle samtaledata. I 4.2, 4.3 og 4.4, presenterer jeg rapporterte data fra spørreskjemaet *Norsklish – engelsk i norsk* med utgangspunkt i forskningsspørsmål 1, 2 og 3. I 4.4 tar jeg utgangspunkt i interaksjonelle data fra *Hverdagsdatabanken* hvor jeg viser språk i bruk med utdrag fra transkriberte samtaler. Før jeg analyserer resultatene til forskningsspørsmålene i 4.2, 4.3 og 4.4, presenterer jeg utvalget, som er respondentene som har svart på *Norsklish*-spørreskjemaet og deltakerne i *Hverdagsdatabanken*.

4.1 Utvalget

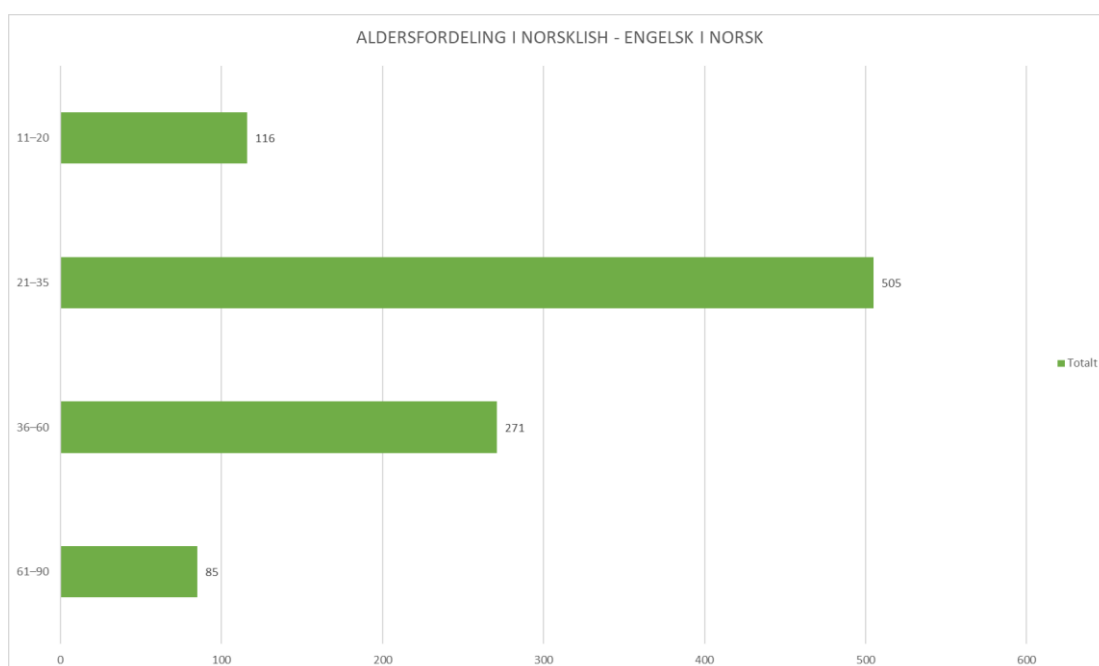
I dette delkapittelet presenteres utvalget av språkbrukere som enten har besvart spørreskjemaet *Norsklish – engelsk i norsk* eller vært deltakere i opptaksinnsamling for *Hverdagsdatabanken*. Jeg redegjør for utvalget fordi analysen baseres på disse språkbrukernes rapporterte og interaksjonelle data. Jeg sammenligner også mine resultater med tidligere forskning der det er aktuelt.

4.1.1 Respondenter i *Norsklish – engelsk i norsk* fordelt etter kjønn, alder, utdanning, bosted, flerspråklighet og interesse

Som nevnt i 3.1.4, er materialet fra *Norsklish*-spørreundersøkelsen er basert på besvarelser fra 978 personer i *Norsklish – engelsk i norsk*. Respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* er selvrekrutterte, noe som betyr at utvalget er tilfeldig og er med andre ord ikke et representativt utvalg for den norske befolkningen.

I utvalget er det en noe skjev kjønnsfordeling. 55,7 % av respondentene har svart *gutt/mann* og 42,9 % har svart *jente/kvinne*. 1,3 % har svart alternativet *annet/ønsker ikke svare*. I og med at den sistnevnte gruppa er såpass liten i forhold til de to andre, vil ikke disse svarene tas med i sammenligning av resultatene etter kjønn (jf. 3.1.3). Overvekten av menn kan forklares med at *Norsklish – engelsk i norsk* ble delt på et forum i nettsamfunnet Reddit som når ut til et stort antall mennesker. På Reddit er 59 % av brukerne menn og 45 % av alle brukerne er mellom 18 og 29 år (Agrawal, 2016). Etter at spørreskjema ble delt på Reddit, steg antall besvarelser raskt med ca. 400 svar over natten, og de fleste av disse respondentene var menn i alder 21–35 år.

Aldersfordelingen blant respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* ser slik ut:

Figur 3. Aldersfordelingen av respondenter i *Norsklish – engelsk i norsk* ($N = 978$).

I *Norsklish – engelsk i norsk* kunne respondentene oppgi alder i svaralternativer hvor tallene var samlet i grupper på fem (11–15, 16–20, 21–25, osv.). Disse aldersgruppene er samlet til fire større grupper: 11–20, 21–35, 36–60 og 61–90. Dette er for å unngå et høyt antall grupper i figurene og fordi noen grupper hadde få respondenter. Se vedlegg 2.1 for fordeling på alle aldersgrupper. Disse store gruppene er satt sammen ut fra antallet i de mindre gruppene og livssituasjon (skolealder, unge voksne i etableringsfasen, voksne i arbeidslider, og hovedsakelig pensjonistalder). Figur 3 viser at de aller fleste respondentene i spørreskjemaet er mellom 21 og 35 år. Nest største gruppe, med omtrent halvparten så mange respondenter, er 36–60 år. Deretter følger 11–20 og 61–90 år. Det er også en noe ulik kjønnsfordeling blant aldersgruppene over og under 35 år. De yngre aldersgruppene (under 36 år) er dominert av

gutter og menn, mens det er høyere andel kvinner blant de eldre aldersgruppene (over 35 år). Se vedlegg 2.2 for oversikt over respondentene fordelt etter kjønn og alder.

Deltakernes utdanningsnivå er jevnt over høyt. 36,5 % har fullført mer enn fire år med høyere utdanning og 31,5 % har fullført opp til fire år med høyere utdanning. Ca. 4 % er ikke ferdig med grunnskole eller kun fullført grunnskole. Gruppen som oppgir å ikke være ferdig med grunnskolen, er i alderen som fortsatt går på ungdomsskolen (se vedlegg 2.6). Nesten 70 % av respondentene har høyere utdanning med opptil 4 år eller mer, og for Norges befolkning er tilsvarende 35,3 % (Statistisk sentralbyrå, 2020). Med andre ord er det en gruppe respondenter med høyere utdanning enn snittet av befolkningen. Sannsynligvis vil det påvirke svarene, for eksempel ved et muligens høyere fokus på bruk av engelsk fagspråk.

Respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* oppgir at de har høy grad av språklig interesse. 40,5 % svarer at de er *svært interessert* i språk og 43,2 % svarer at de er *litt interessert* i språk. Som nevnt i 3.1.2 har rekruttering av respondenter har skjedd frivillig, så det er noe forventet at de som velger å bruke tid på en spørreundersøkelse om språk, også har interesse for språk. De aller fleste av respondentene opplever også at de har god engelskkompetanse. 63,8 % svarer at de har *god* engelskkompetanse, og 18,8 % oppgir *litt god*. Det er svært få som oppgir *dårlig* eller *litt dårlig*. Aldersfordelingen i spørsmålet om respondentenes engelskkompetanse, viser at det er gruppa 21–35 år som i størst grad oppgir at de er *gode* i engelsk. Deretter følger 36–60 år, så 11–20 år, og 61–90 år oppgir lavest engelskkompetanse (se vedlegg 2.3 for diagram).

Når det gjelder flerspråklighet oppgir 80,5 % at de ikke har vokst opp med flere språk enn norsk. 19,5 %, 191 personer, oppgir altså at de har vokst opp med flere språk enn norsk, og 92 av disse har vokst opp med engelsk. Man kan ikke helt vite hva respondentene legger i spørsmålet om å vokse opp med flere språk enn norsk. Noen kan ha tolket det som at man har vokst opp med engelsk i tillegg til norsk i og med at man har lært det på skolen. Dette vil i så fall gjelde de respondentene som også har oppgitt at de har bodd i Norge hele livet. Andre har oppgitt å vokse opp med og bruke flere andre språk sammen med engelsk, eller at de har oppgitt et engelskspråklig land som oppvekststed eller bosted. Det er 232 personer som svarer at de bruker andre språk enn norsk sammen med familie eller nærmeste, og 143 personer oppgir at engelsk er et av disse språkene. 300 personer oppgir å bruke engelsk sammen med venner. Mange har også lagt til en forklaring om at de bruker engelsk med andre ikke-norskspråklige venner. Det kunne vært en fordel å ha formulert spørsmål om flerspråklighet, som eksplisitt ekskluderer engelsk i skolen eller hatt et spørsmål om engelsk som førstespråk. Gjennom

presentasjon og analyse av resultatene vil jeg omtale denne gruppa som *flerspråklige*. Alle respondentene i spørreskjema er imidlertid mer eller mindre flerspråklige fordi de kan engelsk, men variabelen *flerspråklig* er ikke ment å inkludere de som har vokst opp med å lære engelsk og eventuelt andre fremmedspråk på skolen.

Respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* er spredt over alle landets fylker, samt noen som skriver at de bor i utlandet. Tabellen viser oversikt over respondentenes bostedsfylker:

Fylke	Antall	Reell befolkningsfordeling (Statistisk sentralbyrå, 2021)
Oslo	21,00 % (206)	12,93 %
Viken	20,20 % (198)	23,23 %
Vestland	14,40 % (141)	11,85 %
Trøndelag	13,50 % (132)	8,74 %
Rogaland	7,40 % (72)	8,95 %
Agder	4,40 % (43)	5,73 %
Innlandet	4,40 % (43)	6,87 %
Troms og Finnmark	4,10 % (40)	4,49 %
Møre og Romsdal	3,80 % (37)	4,93 %
Vestfold og Telemark	3,30 % (32)	7,83 %
Nordland	1,60 % (16)	4,46 %
Utlandet	1,20 % (12)	-

Tabell 3. Respondentenes hjemfylker i sammenligning med reelle befolkningstall.

Den geografiske fordelingen blant respondentene er både lik og ulik den reelle geografiske fordelingen i landet. Flesteparten av respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* svarer at de bor i østlandsfylkene Viken og Oslo, som er i likhet med den reelle befolkningsfordelingen. Fordelingen av de andre fylkene er noe ulik den reelle fordelingen. I oppgaven forholder jeg meg ikke til bosted som variabel, så jeg vil ikke gå nærmere inn på dette. I det neste delkapittelet gjør jeg rede for utvalget fra *Hverdagsdatabanken*.

4.1.2 Deltakere i *Hverdagsdatabanken* fordelt etter alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn

Deltakerne i *Hverdagsdatabanken* er i likhet med respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk*, ikke representativ for den øvrige norske befolkningen ved at deltakerne ikke er rekrutterte med en slik hensikt. Som nevnt tidligere (jf. 3.2) er dette opptak av samtaler gjort med video- og lyd, kun lyd eller over telefon. Samtalene er mellom venner, familie og andre bekjente hvor de selv står for opptakene i kjente omgivelser, for eksempel i sofaen eller ved kjøkkenbordet.

Deltakerne velger selv samtaleemne. Med andre ord er opptakene gjort under omstendigheter som legger til rette for hverdagslige samtaler.

De 36 deltakerne i *Hverdagsdatabanken* er, som nevnt, i all hovedsak delt i to: unge voksne eller godt voksne. Datamaterialet inneholder ikke bakgrunnsopplysninger om deltakerne, dermed kan det ikke gis nøyaktig alder på deltakerne. Plassering av deltakerne i aldersgruppe har jeg selv vurdert etter video- og lydopptak etter samme kriterier som aldersgruppene i *Norsklish – engelsk i norsk*. De unge voksne tilsvarende omtrent aldersgruppene under 35 og de godt voksne tilsvarende dem over 35 år og eldre. Det er 866 minutter med opptak hvorav 540 minutter er med eldre deltakere og 326 minutter er med yngre. Til gjengjeld er 12 av deltakerne kategorisert som eldre og 24 stykker som yngre. Det er flest kvinner blant deltakerne. Blant de eldre er 7 av 12 deltakere kvinner, og blant de yngre er 19 av 24 kvinner. Når det gjelder deltakernes flerspråklige bakgrunn, er det lite informasjon å hente annet enn det som antydes i samtalen. I og med at bakgrunnsopplysningene ikke er gitt eksplisitt, vil det ikke bli lagt stor vekt på dette i analysen av de interaksjonelle dataene.

Oppsummering av utvalget

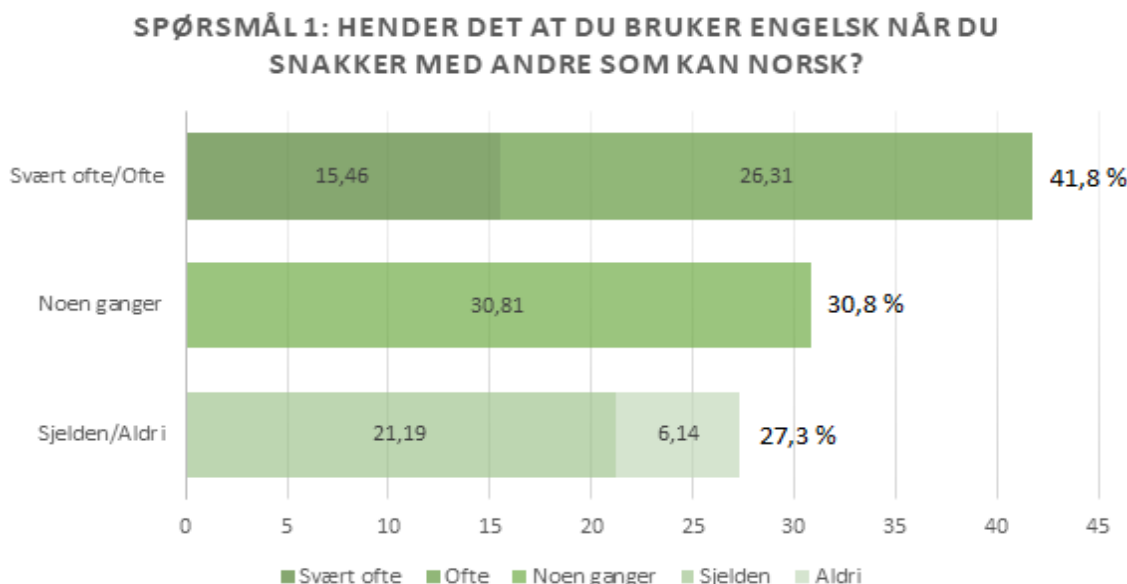
Jeg har nå redegjort for utvalget av respondenter i spørreskjemaet *Norsklish – engelsk i norsk* og deltakerne i *Hverdagsdatabanken*. I *Norsklish – engelsk i norsk* er det noe overtall av menn, og unge mellom 21 og 35 år. De bor over hele landet, men med en konsentrasjon i Oslo og Viken. Respondentene er høyt utdannet og interessert i språk. De aller fleste er ikke flerspråklige slik jeg har definert det (med unntak av engelsk og andre fremmedspråk i skolen), men en del oppgir også å ha en flerspråklig hverdag med familie og andre nære. I det følgende skal jeg se på resultatene fra spørreskjemaet i lys av alder, kjønn og flerspråklighet. Deltakerne i *Hverdagsdatabanken* har et flertall av kvinner, den yngste gruppa er størst, men de eldre har flere antall minutter med samtale. Disse utvalgene er grunnlaget når jeg skal bruke datamaterialet for å svare på forskningsspørsmålene i 4.2, 4.3 og 4.4.

4.2 I hvor stor grad oppgis engelsk å brukes i norsk av ulike befolkningsgrupper fordelt etter alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn?

I delkapittel 4.2 behandler jeg det første forskningsspørsmålet ved å bruke materialet fra både *Norsklish – engelsk i norsk* og *Hverdagsdatabanken*. Jeg vil gi svar på hvor ofte utvalget bruker engelsk i norsk, hvilke typer engelskspråklige innskudd som brukes av utvalget og redegjøre for den språklige konteksten som engelsk brukes i.

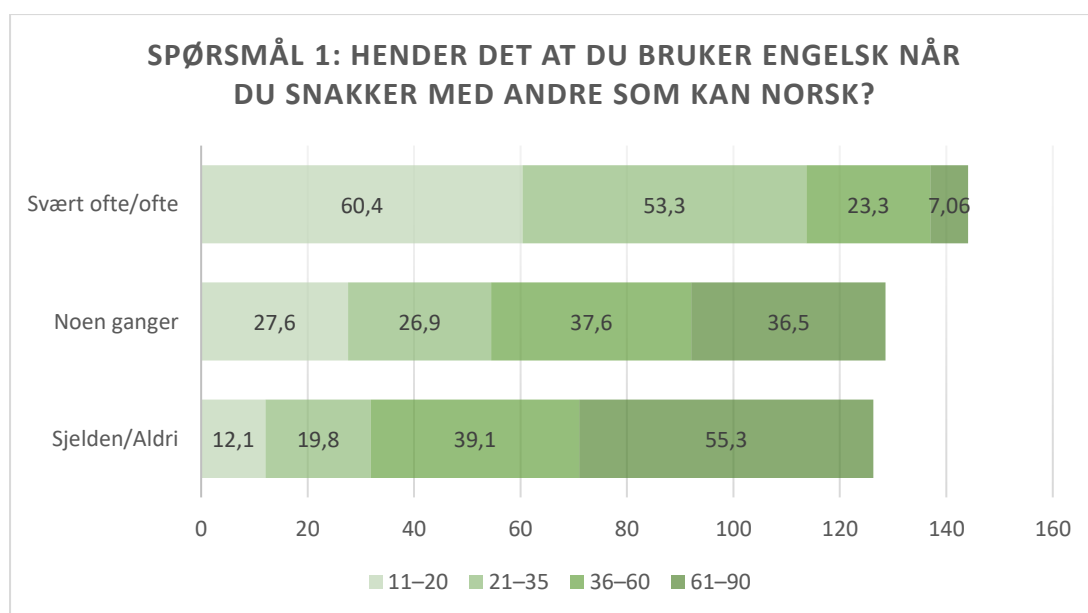
4.2.1 Forekomster av engelske innskudd i norsk

Når jeg tar opp av frekvensen av bruk av engelske innskudd i norsk, tar jeg utgangspunkt i spørsmål 1 i *Norsklish – engelsk i norsk* som gir et overblikk på respondentenes oppfatninger av hvor ofte de bruker engelsk.

Figur 4. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte engelsk brukes i norsk (N = 978).

Spørsmål 1 innebærer all bruk av engelsk, både ord, setninger og lengre samtaler. Figur 4 viser hvordan de fleste respondentene svarer at de *ofte* eller *svært ofte* bruker engelsk når de snakker med andre som kan norsk, men at mange også svarer *noen ganger* eller *sjelden*. Det er færre svar på *aldri*. Det er de unge under 35 år som oppgir å bruke engelsk oftest:

Figur 5. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte engelsk brukes i norsk, fordelt etter alder

Figur 5 viser hvordan de yngre aldersgruppene, med de to lysere fargenyansene, er de som i størst grad rapporterer om å bruke engelsk *svært ofte/ofte*. Svaralternativene *noen ganger*, *sjelden* og *aldri* er dominert av de to eldre aldersgruppene med mørkere fargenyanser.

De som oppgir å ha vokst opp med flere språk enn norsk i *Norsklish – engelsk i norsk*, oppgir å bruke mer engelsk enn de som kun har vokst opp med norsk. Det samme gjelder de som oppgir at de bruker flere språk enn norsk med familie eller nærmeste. Begge gruppene har ti prosent høyere andel på *ofte/svært ofte* enn de som enten oppgir å ha vokst opp med norsk eller bare bruker norsk med familie og nærmeste (se vedlegg 2.4 for en sammenligning). En mulig forklaring på dette kan være at halvparten skriver at engelsk er et av språkene de har vokst opp med, eller bruker med familie og nærmeste. I *Rom for språk?* (Ims et al., 2015, s. 10) og *Ta tempen på språket!* (Svendsen 2018; Svendsen et al., 2015;) er engelsk også det språket som brukes mest hjemme hos elevene, etter norsk.

Blant respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* er det med andre ord slik at engelsk brukes av alle aldersgrupper. De fleste oppgir at engelsk brukes ofte, og det gjelder særlig de under 35 år, samt de som enten har vokst opp med flere språk eller bruker flere språk med sine nærmeste. Likevel gjelder dette på langt nær alle. Mange oppgir at de bare bruker engelsk *noen ganger* (ca. 26–27%) eller *sjeldent/aldri* (ca. 12–20 %). I neste delkapittelet vises hva slags engelske innskudd som brukes, det vil si hvorvidt språkbrukerne brukes engelske ord, setninger og lengre sekvenser.

4.2.2 Bruk av innskudd fra engelsk i norsk

For å belyse hvordan engelsk brukes i norsk, ønsker jeg å se på hvilke engelskspråklige elementer som brukes i norsk. Engelske lånord er et godt belyst tema (jf. 1.3), men jeg ønsker å utvide perspektivet og gjøre rede for bruk av lengre innskudd fra engelsk i norsk språk, slik det fremkommer i utvalget.

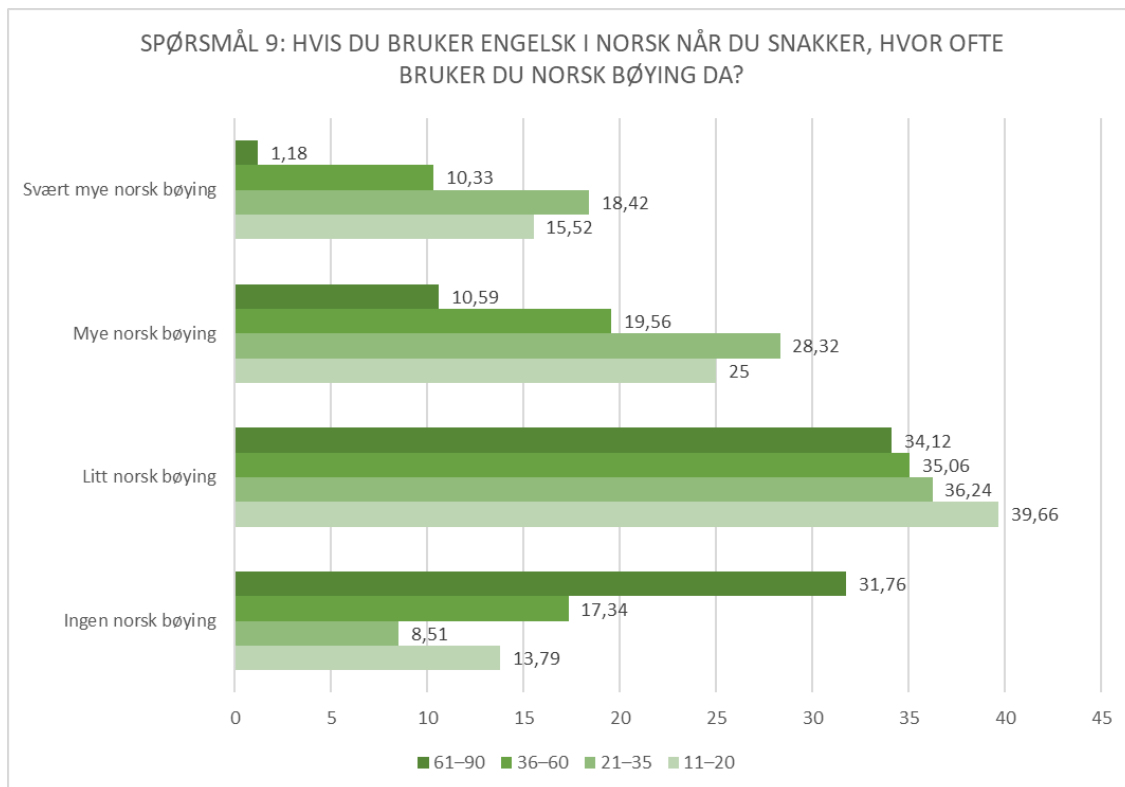
Type element	11–20	21–35	36–60	61–75	Gjennom- -snitt og totalsum
Slang eller enkeltord	88 % (102)	88 % (443)	81 % (219)	73 % (56)	82 % (820)
Enkeltsetninger	34 % (38)	31 % (154)	23 % (61)	14 % (11)	25 % (264)
I kortere deler av en samtale	22 % (26)	13 % (66)	8 % (22)	4 % (3)	12 % (117)
I lengre deler av en samtale	4 % (5)	6 % (28)	4 % (11)	1 % (1)	4 % (45)
I hele samtaler fra start til slutt	8 % (9)	5 % (26)	2 % (6)	0,0 % (0)	4 % (41)

Tabell 4. Svar, oppgitt i prosent og absolutte tall, på hvilken lengde på engelske innskudd som brukes, fordelt etter alder (N = 978).

Tabell 4 viser svarene som er avgitt på spørsmål 2, hvor respondentene kunne svare flere alternativer. Tallene i tabellen illustrerer hvor mange i de ulike aldersgruppene som har svart hvert svaralternativ (for eksempel at 22 % i aldersgruppen 11–20 har svart *i kortere deler av en samtale*). Tabell 4 viser at respondentene i all hovedsak bruker engelske enkeltord og jo lengre elementer av engelsk, jo lavere blir tallet. Til sammenligning med samtalematerialet i *Hverdagsdatabanken* er 75 % av engelsktilfellene enkeltord og 25 % av engelsktilfellene i materialet er korte fraser eller setninger. Sunde (2016, s. 139) ser som nevnt på engelskbruk blant norske gamere (jf. 1.3). Hun fant at engelsken i all hovedsak er enkeltord som settes inn i norsk kontekst, og at det er få lengre innslag med engelsk. Svedal (2021, s. 102) så på bruk av engelsk i norske underholdningspodkaster og hennes resultater viser at det er flest forekomster av engelske *ord*.

Tabell 4 viser også hvordan de ulike aldersgruppene oppgir å bruke ulike engelskelementer i samtale med andre på norsk. Gruppe 11–20 og 21–35 år har et gjennomgående høyere tall på bruk av samtlige engelske innskudd, mens gruppe 36–60 og 61–75 år har gjennomgående lavere. Det er også slik at jo eldre respondentene er, jo kortere elementer oppgir de å bruke. De unge gruppene, 11–20 og 21–35 år, har en ganske lik svarprosent når det gjelder bruk av enkeltord og enkeltsetninger. Likevel viser tallene at aldersgruppa 11–20 har høyest prosentpoeng på *korte deler av en samtale* og *hele samtaler fra start til slutt*, men det er noe overraskende at den litt eldre gruppa 21–35 år da er høyere på *lengre deler av en samtale*. Det er imidlertid en nokså lav prosentandel blant de unge som har svart at de har lengre deler eller hele samtaler på engelsk med andre norskspråklige. Det er påfallende at det ikke er noen i alderen 61–75 år som svarer *hele samtaler fra start til slutt*.

I spørreskjemaet, *Norsklish – engelsk i norsk*, fikk respondentene spørsmål om hvor ofte de bruker norsk bøyning på engelsk ord, forutsatt at de bruker engelsk i norsk.

Figur 6. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte norsk bøyning brukes på engelsk ord, fordelt etter alder.

De fleste respondentene svarer de bruker *litt norsk bøyning på engelske ord*. Det er en tydelig tendens til at de yngre under 36 år tilpasser engelske ord til norsk i større grad enn de eldre over 35 år, og særlig i forhold til de over 60 år. I figur 6 ser vi at de lysere nyansene, som viser yngre alder, har høyere prosentpoeng. Det vil med andre ord si at jo høyere alder, jo mindre rapporteres det om at engelske ord integreres i norsk bøyingsmønster. Dette kan tyde på at de eldre aldersgruppene oppgir en større tendens til å bruke engelsk i sin opprinnelige form. I og med at de eldre aldersgruppene også oppgir å bruke mindre engelsk enn de yngre (jf. figur 5), kan det virke som at jo mindre bruk av engelsk, jo mindre tilpasser taleren uttrykket til norsk morfologi. Dette kan riktignok også være noe avhengig av kontekst og egenrapportering. Jeg diskuterer dette nærmere i 5.1.

Oppsummering av i hvor stor grad engelsk oppgis å brukes i norsk av ulike befolkningsgrupper

Det første forskningsspørsmålet som stilles i denne oppgaven, omhandler hvordan ulike grupper bruker engelsk i norsk. Engelsk brukes av nesten samtlige i både *Norsklish – engelsk i norsk* og i *Hverdagsdatabanken*, i større eller mindre grad. Engelsk er med andre ord så

absolutt en del av utvalgets repertoar. Mange oppgir at engelsk brukes ofte, men det gjelder særlig for de unge under 35 år, men også de som enten har en flerspråklig oppvekst eller bruker flere språk med sine nærmeste. I tillegg til at det er de unge som oftest bruker engelsk, er det også de unge som bruker lengre engelsk innskudd enn respondentene som er eldre. Det er imidlertid relativt få, generelt sett, som oppgir at de bruker engelsk i *lengre deler av en samtale* eller i *hele samtaler fra start til slutt*, men igjen er det de yngre som rapporterer at de gjør dette oftest. De yngre respondentene oppgir at de i større grad integrerer engelsken i norsk morfologi enn det de eldre oppgir. Jeg har nå sett på *hvordan* engelsk brukes av utvalget. I neste delkapittel ser jeg på *hvorfor* engelsk brukes i større eller mindre grad.

4.3 Hvilke årsaker oppgis for bruk av engelsk i norsk?

For å besvare studiens andre forskningsspørsmål som omhandler ulike årsaker som oppgis til hvorfor engelsk brukes i norske samtaler, tar jeg i bruk rapporterte data fra *Norsklisch – engelsk i norsk*. De rapporterte dataene fremstilles statistisk med diagrammer og tabeller og suppleres med forklaringer gitt i oppfølgingsspørsmål med fritekstsvar. Jeg presenterer årsaker til bruk av engelsk oppgitt i spørreskjema, under fire hovedkategorier: leksikalske luker; glemming av det norske ordet; akkommodasjon; kreativ språklek og demping av ansiktstruende språkhandling.

4.3.1 Leksikalske luker som årsak til bruk av engelsk

I dette delkapittelet tar jeg opp leksikalske luker og en opplevelse av mangel på gode norske oversettelser som årsak til bruk av engelsk i norsk. Svarene i *Norsklisch – engelsk i norsk* i spørsmål 27 (*Hvis du bruker mer engelsk om visse temaer, har du noen eksempler på dette?*) og 44 (*Har du noen tanker om hvorfor du eller andre bruker engelsk i samtaler på norsk?*) tyder på at respondentene opplever at det finnes leksikalske luker i norsk. I svarene går det igjen forklaringer om at engelsk brukes for temaer der det oppfattes som nødvendig fordi det ikke finnes norske ord. Gjentakende temaer som oppgis, er gaming, populærkultur som tv- og filmunderholdning, Youtube, musikk og kjendisverden. Fagspråk i IT-bransjen er også et gjentakende svar. Dette er temaer hvor det meste av innputt skjer på engelsk, så resultatet er ikke overraskende. Popmusikk, mote og klær, sport, film og tv, økonomi og næringsliv og data beskrives som de mest engelskdominerte områdene, ifølge Johansson og Graedler (2002, s. 85f). Derimot er det overraskende at det oppgis temaer hvor man i utgangspunktet skulle anta at det finnes veletablerte ord i norsk, fordi temaet ikke har en direkte tilknytning til

angloamerikansk kultur. Dette gjelder særlig temaer om fritidsaktiviteter som matlaging, plantestell og friluftsliv.

Ifølge Matras (2009, s. 149–150) er leksikalske luker i språket den mest brukte forklaringen på ord fra andre språk tas inn i språket (jf. kapittel 2.1 om lån). For å fylle leksikalske luker i språket benyttes kulturelle lån av språkbrukerne (jf. 2.1 og Myers-Scotton, 1993).

(2)–(4) illustrerer respondentenes opplevelser av at det mangler norske ord eller uttrykk:

- (2) *I situasjoner hvor det ikke er norske ord for det jeg ønsker å si. F.eks. konsepter fra dataspill.* – Spørsmål 27, mann, 21–35 år
- (3) *[...] oftest når ord mangler en norsk versjon, som "å binge" en serie.* – Spørsmål 44, mann, 21–35 år
- (4) *På en del områder mangler norsk ord og uttrykk som man finner i engelsk.* – Spørsmål 44, jente/kvinne, 11–20 år

Det er også en del som i fritekstsvar poengterer mangel på gode norske ord eller oversettelser.

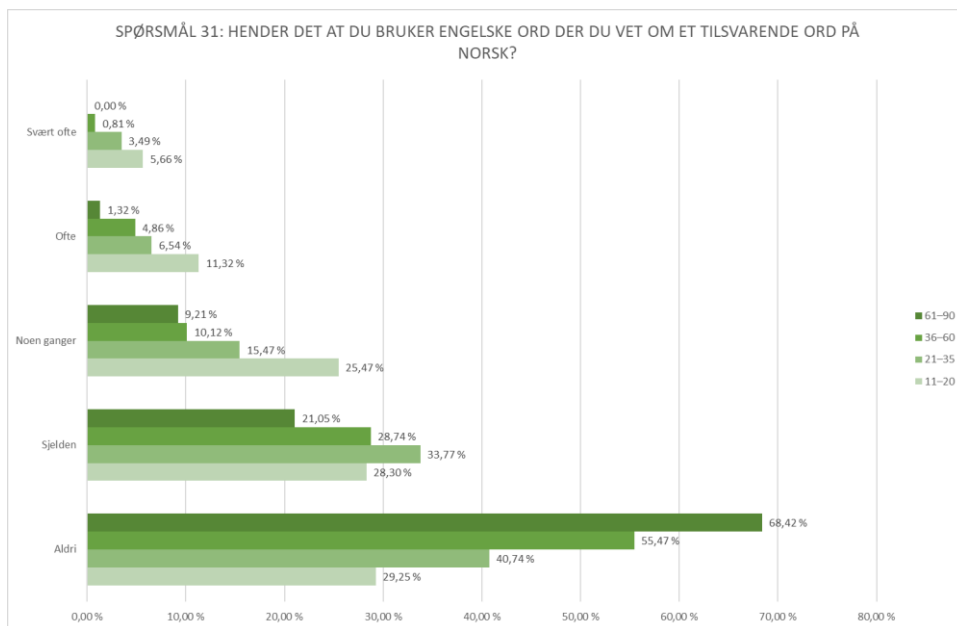
(5)–(8) under, er fire eksempler på utsagn om dette:

- (5) *Begreper innen gaming, musikk, teknologi. Typisk der det ikke finnes (gode) norske ord og begreper.* – Spørsmål 27, mann, 21–35 år
- (6) *Spill og andre medier med uoversettelige begreper eller begreper som er unaturlige å bruker [sic] på norsk (Youtube, streaming, osv.)* – Spørsmål 27, gutt/mann, 11–20 år
- (7) *Tenker også at dette kommer fra mangler i norsk vokabular, det finnes en masse ord på engelsk som mangler en god direkte oversettelse.* – Spørsmål 44, mann, 21–35 år.
- (8) *Mange musikkbegreper som har med utstyr å gjøre har ingen norsk oversettelse som brukes i dagligtalen.* – Spørsmål 27, annet/ønsker ikke svare, 21–35 år

Respondentene ovenfor uttrykker at de opplever en mangel på ord og uttrykk for ulike konsepter i det norske språket. Disse respondentene opplever at dette gjelder for teknologiske uttrykk, som dataspill og musikk. Det kan imidlertid hende at det finnes norske oversettelser, men at det engelske elementet har en viss nyanse eller assosiasjon der det ikke finnes et helt presist uttrykk på norsk. En kvinne, som svarte på spørreundersøkelsen *Norsklish – engelsk i norsk*, poengterer dette slik:

- (9) *Ofte uttrykk og nyanser som ikke finnes på norsk.* – Spørsmål 44, kvinne, 21–35 år

Svarene på spørsmål 31 (*Hender det at du bruker engelske ord der du vet om et tilsvarende ord på norsk?*) viser hvordan respondentene opplever at de bruker såkalte kjernelån, som vil si at det innlånte ordet har et tilsvarende ord i mottakerspråket (jf. delkapittel 2.1).

Figur 7. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte engelske ord brukes der man vet om tilsvarende ord på norsk, fordelt på alder.

Figur 7 illustrerer at mange oppgir å *sjelden* eller *aldri* bruke kjernelån. De yngste på 11–20 år er nokså jevnt fordelt prosentvis på *aldri*, *sjelden* og *noen ganger*. Det er også den gruppa som er høyest på *ofte* og *svært ofte*. Det er noe overraskende at en stor andel av respondentene rapporterer at de *aldri* eller *sjelden* bruker engelsk der det finnes tilsvarende norske ord. På én side er det overraskende fordi mange også begrunner engelskbruk med mangel på gode norske oversettelser som innebærer at norske oversettelser finnes, som indikerer at de gjør dette. På den andre siden er det ikke like overraskende hvis man legger vekt på at de også opplever at engelske har andre *nyanser*, som respondentene kan oppleve at ikke er *tilsvarende*.

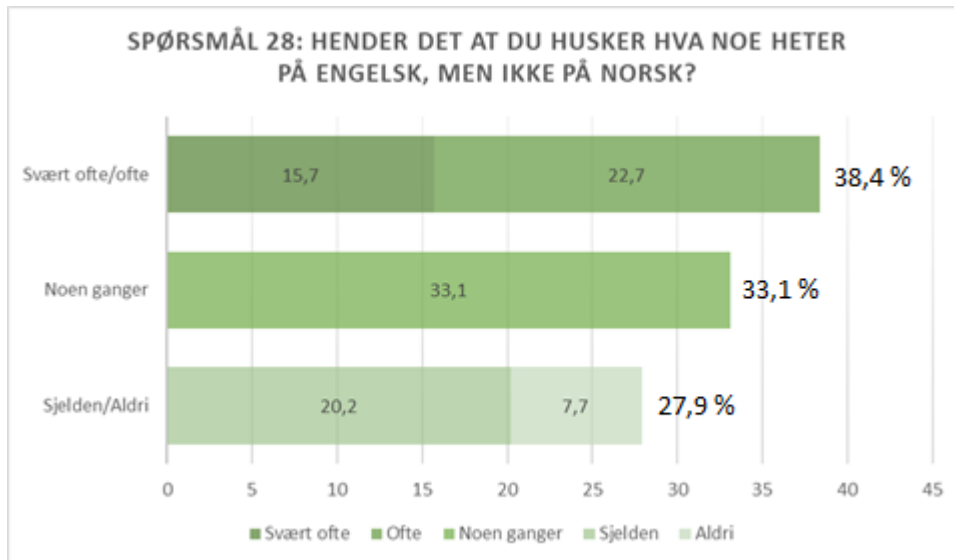
I dette delkapittelet har jeg sett på leksikalske luker og opplevelsen av mangel på gode norske oversettelser på norsk. I kommende delkapittel tar jeg opp én grunn til at respondentene kan bruke kjernelån, nemlig at det norske uttrykket glemmes.

4.3.2 Glemming av det norske ordet som årsak for bruk av engelsk

I dette delkapittelet tar jeg for meg hvordan respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* opplever at de glemmer et norsk uttrykk, men husker den engelske ekvivalenten. Spørsmål 28 (*Hender det at du husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk?*) er basert på en hypotese om at engelsk i visse tilfeller er mer tilgjengelig i det mentale leksikonet hos språkbrukerne. Warren (2013, s. 40) beskriver denne kognitive prosessen. I interaksjon har talere en viss abstrakt idé om av hva de vil si. Da skal de finne de rette ordene for å uttrykke seg (ibid.). Jeg har tidligere nevnt noen faktorer som påvirker språklig variasjon, som tilpasning til

samtalepartner og prestisje. Warren (2013, s. 40) trekker frem at noen ord er mer frekvente enn andre og noen ord passer bedre til visse kontekster enn andre. Disse ordene er da lettere å hente fra det mentale leksikonet. Respondentene blir også bedt om å gi eksempler på ord de glemmer i spørsmål 29.

Figur 8. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte respondentene opplever at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk (N = 978).

Til sammen svarer 72 % at de *noen ganger, ofte/svært ofte* husker hva noe heter på engelsk framfor norsk. De aller fleste oppgir typiske kjernelån i oppfølgingsspørsmål om å gi eksempler på ord de husker hva heter på engelsk, men ikke på norsk. Respondentene oppgir ord som *reliable, indifferent, fog, basically, sidewalk, og mirror*. Det oppgis at det enten skjer med «nisje-ord», tekniske uttrykk som *compliance* ‘samsvar’ (innen økonomi), eller helt hverdagslige ord som *cucumber* ‘agurk’. Eksempler på oppfølgingssvar er som følger:

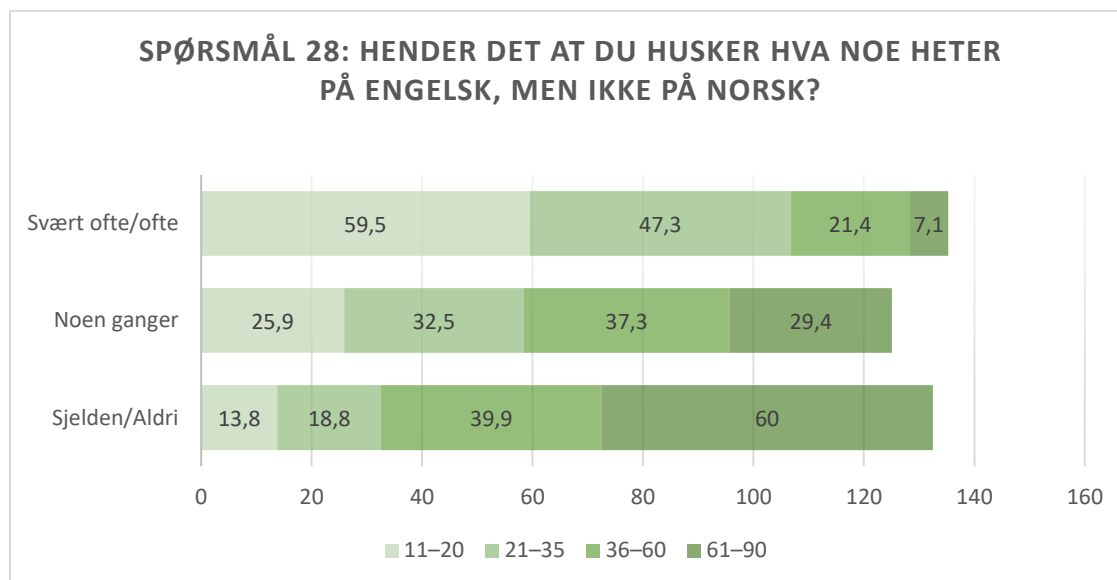
- (9) *Om jeg hører ordet mye mer på engelsk enn jeg gjør på norsk kan det hende at jeg glemmer det norske ordet.* – Spørsmål 29, gutt/mann, 16–20 år
- (10) *Noen ganger er det enkeltord som lett kan oversettes. Det er også mange ord jeg lærte på engelsk før jeg lærte dem på norsk, og det er derfor ofte vanskelig å huske det norske ordet i aktiv samtale.* – Spørsmål 29, jente/kvinne, 16–20 år

Det oppgis også at det skjer med faste uttrykk eller andre flerordsuttrykk:

- (11) *Kommer ikke på så mange i farten, men vet jeg gjør det. Jeg ba i dag en kollega om å få «Pick her brain» på et tema fordi jeg ikke fant en god norsk oversettelse.* – Spørsmål 29, kvinne, 26–30 år
- (12) *Uttrykk som feks [sic] "one size fits all"* – Spørsmål 29, kvinne, 36–40 år

Utsagnene i (9)–(12) illustrerer hvordan engelsk er «nært» og derfor en del av disse språkbrukernes tilgjengelige repertoar. I noen tilfeller ligger engelsk litt mer tilgjengelig enn norsk for disse språkbrukerne.

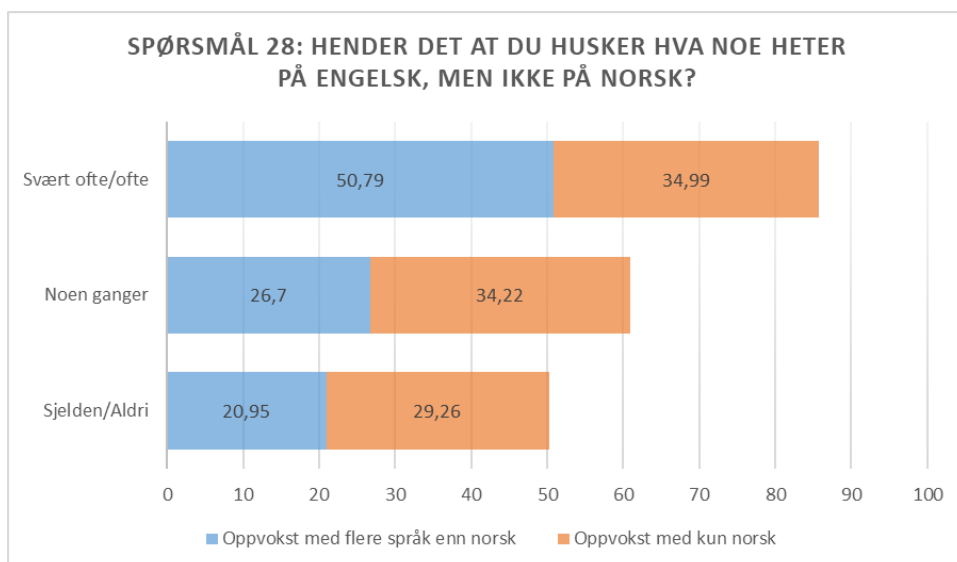
Når det gjelder alder, så er det en sterk tendens til at jo yngre de er, jo oftere opplever deltakerne at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk.

Figur 9. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte respondentene opplever at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk, fordelt etter alder.

Figur 9 illustrerer hvordan de to unge aldersgruppene under 36 år har liten andel på *sjelden/aldri*, mens de to eldre gruppene over 35 år har stor andel. For *svært ofte/ofte* er da stolpen motsatt hvor de eldre har liten andel og de yngre en stor andel. Man ser også at andelen går gradvis fra yngst til eldst. For *noen ganger* er tallene relativt jevnt fordelt mellom aldersgruppene. Det er virkelig interessant at tendensen blant aldersgruppene er så tydelig som det fremstår i figur 9. Jo eldre respondentene er, jo sjeldnere opplever de å huske engelske ord fremfor norske og jo yngre respondentene er, jo oftere opplever de det.

Resultatene i *Norsklish – engelsk i norsk* tyder også på at respondentene som oppgir å ha en flerspråklig oppvekst, opplever å huske engelsk fremfor norsk i større grad enn de som oppgir å ha oppvekst med kun norsk. Som nevnt i 4.1.1, er det ikke regnet med at man har lært engelsk eller annet fremmedspråk i skolen, selv om alle respondentene mest sannsynlig kan regnes som flerspråklige.

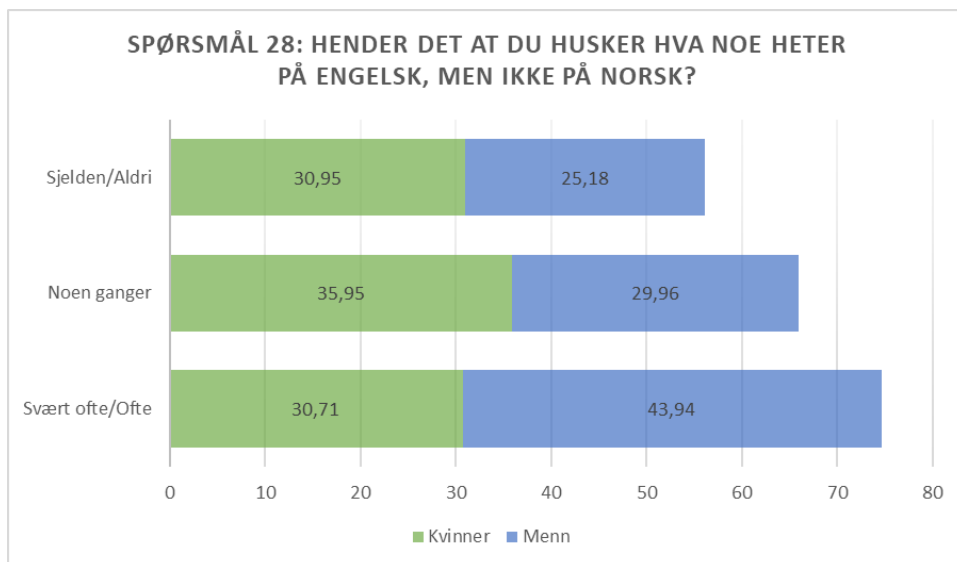
Figur 10. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte respondentene opplever at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk, fordelt flerspråklig bakgrunn.

Halvparten av respondentene med flerspråklig oppvekst opplever *ofte/svært ofte* å huske hva noe heter på engelsk fremfor på norsk. Det er femten prosentpoeng høyere enn de som oppgir å ha vokst opp med kun norsk. Respondentene som har vokst opp med kun norsk har også høyere prosent på *noen ganger* og *sjelden/aldri*. I fritekstsvaret i *Norsklish – engelsk i norsk* oppgis flerspråklighet som en forklaring på at man husker engelsk fremfor norsk:

- (13) *Vanligvis noe jeg har husket videre fra et tredjespråk og fra dette til engelsk heller enn å huske til norsk.* – spørsmål 29, mann, 26–30 år
- (14) *Oftest går det på at jeg er 4-språklig, og det kan bli mange ord å holde styr på.* – spørsmål 29, mann, 26–30 år

Disse to utsagnene er interessante med tanke på hvordan språk er tilgjengelige i det mentale leksikonet hos flerspråklige. I 5.2 kommer jeg tilbake til hvordan respondentene med flerspråklig bakgrunn opplever å glemme norske ord, hvor jeg vil sette det i et større perspektiv med de unges rapporteringer og den nærheten til angloamerikansk kultur.

Når det kommer til kjønn, som vises i figur 11, er det litt forskjell mellom jenter/kvinner og gutter/menn.

Figur 11. Svar, oppgitt i prosent, på hvor ofte respondentene opplever at de husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk, fordelt etter kjønn.

Slik det fremstår av figur 11, oppgir menn oppgir i større grad enn kvinner at de *ofte* eller *svært ofte* husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk. På disse to svaralternativene har menn 13 prosentpoeng flere enn kvinner. Kvinner har også høyere prosent enn menn på *noen ganger*, *sjelden* og *aldri*.

I dette kapittelet har jeg tatt for meg hvordan engelsk kan være lettere tilgjengelig i repertoaret og sett på hvordan respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* opplever å huske engelsk uttrykk fremfor norsk, som en årsak til at de bruker engelsk. Mange oppgir at de *ofte* eller *svært ofte* opplever å huske hva noe heter på engelsk fremfor norsk. Basert på respondentenes rapportering så skjer det oftere jo yngre man er. Det skjer også noe oftere hos de med flerspråklig bakgrunn og noe mer blant gutter og menn enn blant jenter og kvinner i utvalget i *Norsklish – engelsk i norsk*. I neste delkapittel ser jeg på akkommodasjon som årsak til bruk av engelsk i norsk.

4.3.3 Tilpasning som årsak til bruk av engelsk

I dette delkapittelet tar jeg opp tilpasning som en årsak til bruk av engelsk, både spesifikt i interaksjon med andre, men også tilpasning rettet mot visse sosiale miljøer. Dette er inspirert av *akkommodasjonsteorien* og teorien om *identitetshandlinger* (jf. 2.3)

Ifølge akkommodasjonsteorien (Giles & Smith, 1979), som nevnt i 2.3, forandrer språkbrukere talestilen etter hvem de snakker med. Grosjean (2001, s. 3–4) beskriver hvordan flerspråklige språkbrukere er i ulike språkmodus avhengig av kontekst. Hvis man overfører Grosjeans teori til norsk språksituasjon, vil samtalepartnerne tilpasse mengden bruk av engelske ord og uttrykk

etter samtalepartnerens engelskkompetanse og preferanser for engelskbruk. Ifølge Grosjean (2001) er man i ulike grader av enspråklig eller flerspråklig. Hvis man antar at den man snakker med ikke er like åpen for bruk av engelsk, er den engelske språkmodusen bare delvis åpen. Men hvis man antar at den andre personen også har høy engelskkompetanse og er åpen for engelskbruk, vil språkmodus for både norsk og engelsk være aktive. Flere respondenter i *Norsklish – engelsk i norsk* beskriver at de tilpasser engelskbruken sin etter antagelser om lytterens forståelse og aksept.

- (15) [...] og derfor føler jeg at det ikke er så vanskelig å slå om til engelsk når jeg snakker med noen jeg tror forstår hva jeg mener og ikke blir provosert når jeg legger inn et engelsk ord i samtalen. – Spørsmål 44, mann, 11–20 år.
- (16) [...] Det som er viktig er å bedømme hvor gode engelskkunnskaper de som lytter besitter, da man ofte kan gjøre det mer komplisert hvis man veksler inn engelske ord som lytteren ikke forstår. – Spørsmål 44, mann, 21–35 år.

Flere skriver også at de unngår for mye engelsk med eldre.

- (17) Jeg føler at jeg havner mer på bølgelengde med mine jevnaldrende dersom jeg bruker mer engelsk i norsk. Har større sannsynlighet for å kodeveksle dersom mine jevnaldrende kodeveksler/kodemikser hyppig. Dersom de bruker lite engelsk, er også sannsynligheten for at jeg bruker engelsk mindre. Til eldre unngår jeg engelsk så langt jeg kan. [...]. – Spørsmål 44, mann, 21–35 år.
- (18) [...] For meg gjelder dette bare når jeg er med folk på ca samme alder som meg, når jeg er med de som er eldre enn meg, bruker jeg nesten aldri engelsk. – Spørsmål 44, jente/kvinne, 11–20 år.

Også ifølge Johannessen (2014, s. 39) oppgir samtlige av hennes informanter at de ville unngått å bruke engelsk med dem som ikke forstår det språket, som for eksempel besteforeldre. Det kan virke som at slike antagelser kan stemme, for i spørsmål 42 (*Synes du de som er yngre enn deg bruker engelsk i norsk på en annen måte enn deg selv?*) svarer på en kvinne i alder 61–90 at [*d*]e unge bruker mange engelske ord som jeg ikke forstår/vet hva er!.

Det er ikke så overraskende at engelskbruk i stor grad er knyttet til de unge. Slangspråk er kjent for å være et typisk ungdomsfenomen og i slang brukes en god del engelske ord (se f.eks. Hasund, 2006; Bjorvatn, 2015; Svendsen et al, 2015). Det er også slik at ungdom gjerne er innovative i språklige endringer (jf. 2.2 og Coulmas, 2005; Hasund, 2006). Det å bruke engelsk har i noen tilfeller blitt et slags kjennetegn på ungdomsspråk. I *Norsklish – engelsk i norsk* oppgir flere at de tenker at noen bruker engelsk for å virke yngre. Det kan synes som at engelsk fungerer som en tilpasning i samtale med yngre aldersgrupper.

I 4.3.1 tok jeg opp hvilke temaer som respondentene knytter til ekstra mye engelskbruk. De vanligste temaene var gaming, populærkultur som tv- og filmunderholdning, Youtube, musikk og kjendisverden og fagspråk i IT-bransjen. Det er som forventet at det brukes en del engelsk i samtale om disse temaene. Det er mer overraskende at det oppgis temaer som matlaging, plantestell, klatring og friluftsliv. Noen respondenter beskriver slike ord som sjargong eller nisje-ord knyttet til visse miljøer. Dette kan knyttes til at man bruker engelsk med et mål om å identifisere seg med visse miljøer (jf. 2.3 om identitetshandlinger, Le Page & Tabouret-Keller 1985) Slik bruk av engelsk oppgis på tvers av alle aldersgrupper i spørsmål 44. Det er oppgitt en del forklaringer om at det gjerne brukes engelske ord for å uttrykke seg presist om visse temaer.

- (19) *Fagterminologi referert til hobbyer/interesser som gjerne har større ordforråd på engelsk, eller det er nisjer hvor mesteparten av egen kunnskap kommer fra internasjonale (og engelskspråklige) diskusjonsforum/reddit/lignende. F.eks. film(jump cut, arthouse, shallow focus), whisky (grain whisky, rye, pot still, cask strength), drink-/cocktailmiksing (Boston shaker, jigger), klær/sko (drape, herringbone-mønster, captoe). – Spørsmål 27, mann, 21–35 år*
- (20) *Det hender jeg refererer til engelske faguttrykk ifm fagformidling i jobbsammenheng når de er krøkkete å oversette til god norsk – Spørsmål 27, kvinne, 46–50 år*
- (21) *For min egen del så bruker jeg det stort sett når der ikke er noen gode ord på norsk som er dekkende, eller om situasjonen tilsier at det norske ordet ikke er presist nok, f.eks ved gaming eller i jobb sammenheng som utvikler så er det mer naturlig å bruke engelske uttrykk da disse bærer en mer presis betydning i den gitte konteksten. – Spørsmål 44, mann, 21–35 år.*

Det kan også være at engelske ord og uttrykk har en viss prestisje. Mange oppgir at de tror at andre bruker engelsk fordi de synes det er *kult* og *tøft*, eller at det er *jåleri*. En ung jente/kvinne reflekterer over hvorfor engelsk kan være prestisjefyllt:

- (22) *Det å være flerspråklig er også sett på som en positiv ting. Som nevnt tidligere er Norge et lite land og vi bemerker oss heller ikke stort på det globale kartet. Gode engelskkunnskaper kan bli sett på som et tegn på intelligens, spesielt med tanke på at man har flere muligheter utenlands, noe som ofte kan være eksotisk og prestisjetungt. Vi nordmenn ser ofte på Hollywood som et sted der stjerner blir født, og Wall Street i New York City som stedet der menn blir rike. Vi ser britiske universiteter som Oxford og Cambridge som prestisje-universiteter. Man hører ofte om trender og nyheter fra amerikanske magasiner som Vogue, Forbes og TIME. Siden vi i dag blir utsatt for så mye engelsk media, strever vi etter å passe inn i den engelske verdenen. Utenlandske ting er rett og slett eksotiske og spennende sammenlignet med det samme gamle du kjenner innenlands, det har seg bare slik at engelske produkter er de mest tilgjengelige for oss. – Spørsmål 44, jente/kvinne, 11–20 år.*

- (23) [...] *Når det gjelder andre så syns jeg at det har noe å gjøre med folkens oppfatning av engelsk språk enten som kulere eller mer profesjonelt språk.* [...] – Spørsmål 44, mann, 21–35 år

Ovenfor har jeg snakket om hvordan engelsk brukes om ulike temaer og innen ulike miljøer og interessefelt. For språkbrukerne er det gjerne om å gjøre å bruke uttrykk med høy verdi på det lingvistiske markedet (Bourdieu, 1991, s. 18). Det kan hende at det er prestisjefylt å vite de «presise» termene innenfor miljøene. Det kan også hende at det å bruke engelsk i seg selv har prestisje innen noen sosiale grupper. I andre miljøer er det ikke nødvendigvis knyttet høy verdi til å bruke engelsk. I *Norsklish – engelsk i norsk* er det flere kommentarer som vitner om en negativ holdning til bruk av engelsk. Jeg skal gå nærmere inn på dette i 4.4 om forskningsspørsmål 3. Først skal jeg se på bruk av engelsk som kreativ språklek.

4.3.4 Kreativ språklek og demping som årsak til bruk av engelsk

I tillegg til akkommodasjon kan kodeveksling til engelsk som humor, eller kreativ språklek, ha en kommunikativ funksjon (jf. Svendsen, 2004; Johnsen, 2020). I spørsmål 31 (*Hender det at du bruker engelske ord der du vet om et tilsvarende ord på norsk?*) i *Norsklish – engelsk i norsk*, svarer 8,6 % at de bare gjør det når de er tuller eller er ironiske. Også i fritekstsvar i spørreskjemaet oppgir en god del å bruke engelsk som ironi eller som humor, eller *fordi det er gøy*.

- (24) *Syntes [sic] egentlig at det bare er litt gøy å bruke engelske ord og uttrykk.* – Spørsmål 44, mann, 21–35 år
- (25) *Jeg tror vi gjør det fordi det kan være gøy, det kan være ordspill.* – Spørsmål 44, kvinne, 36–60 år.
- (26) *Det kan være knytta til popkult-referanser, memes eller lignende. Jeg merker jo ofte at jeg og andre bruker fraser og ord man har hørt fra amerikanske serier eller kommet over på internett på forskjellig vis ("gurl!"/"oh no, he didn't"/"How do you do, fellow kids?" etc.). Det blir som en slags "intern" humor i språket. Mange felles referanser er engelskspråklige.* – Spørsmål 44, kvinne, 21–35 år.
- (27) *Jeg bruker det også når jeg skal være ironisk, vil se teit ut, eller vil spille en slags rolle (imitere folk som bruker mye engelsk). Jeg føler også at det får frem humor litt bedre, siden mye av de engelske ordene, uttrykkene og setningene unge bruker blir brukt mye på sosiale medier.* – Spørsmål 44, jente/kvinne, 11–20 år

Flere bruker krydder som metafor for engelskbruk.

- (28) *Blir brukt som humor, overdrivelse, underdrivelse- piff [sic] opp.* – Spørsmål 44, kvinne, 36–60 år
- (29) *Som krydder i språket, men også som lånord for å utrykke seg presist.* – Spørsmål 44, mann, 21–35 år

(30) *Det er gøy. Det krydrer språket.* – Spørsmål 44, kvinne, 61–90 år.

(28)–(30) viser for øvrig at det ikke bare er unge respondenter som oppgir at det kan være gøy å bruke engelsk. I 5.2 diskuterer jeg nærmere hva kreativ språklek med engelsk kan bety. At engelsk brukes i kreativ språklek, indikerer at det gjerne brukes i uformelle situasjoner. Like fullt kan det se ut som at engelsk også kan skape en uformell stemning. Det kan virke som at flere bruker engelsk som en form for avvæpnende funksjon (jf. 2.3) for å dempe potensielt ansiktstruende handlinger, både for taler og lytter (Goffman, 1967; Brown & Levinson, 1987; Svennevig, 2001). Følgende eksempler er utsagn som tyder på en slik bruk av engelsk:

(31) *Jeg bruker det oftest for å ufarliggjøre det jeg sier, det blir litt mindre personlig på engelsk enn norsk.* – Spørsmål 44, kvinne, 21–35 år.

(32) [...] *Men jeg bruker gjerne engelsk for å legge til et element av useriøshet [sic] og for å skape en mer uformell stemning.* – Spørsmål 44, kvinne, 21–35 år.

(33) *Ved snakk om følelser, for å forklare konsepter og i fylla kan samtalen i noen få tilfeller foregå på engelsk med et lite antall venner. Mistenker at det har noe med at samtaletemaet blir mer ufarliggjort og mindre personlig da.* – spørsmål 44, kvinne, 21–35 år

(34) [...] *Ofte også mindre flaut å uttrykke følelser på engelsk (skaper litt distanse).* [...] – Spørsmål 44, kvinne, 61–90

(35) [...] *Jeg tror det noen ganger kan være mindre "farlig" å si ting på et annet språk. Man får en distanse til det man sier.* [...] – Spørsmål 44, kvinne, 36–60 år

Utsagnene i (31)–(35) er eksempler på at respondentene opplever at de kan bruke engelsk for å skape en distanse til det man uttrykker ved at det blir mindre personlig og man kan unngå at samtalepartnerne taper ansikt ved at man sier noe potensielt ydmykende for partene.

Oppsummering av hvilke årsaker som oppgis for bruk av engelsk i norsk

Oppsummert oppgir respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* at de opplever et behov for å bruke engelsk fordi det finnes leksikalske luker i det norske språket eller på grunn av mangel på en god norsk oversettelse. Det ser ut til at nesten tre fjerdedeler av respondentene opplever at de glemmer norske ord og husker det engelske i stedet noen ganger eller oftere. Det er tendens til at respondentene opplever det oftere jo yngre de er, menn oppgir at det skjer oftere enn kvinner gjør, og respondentene med flerspråklig bakgrunn opplever det oftere enn de som ikke har oppgitt å vokse opp med flere språk. Flere oppgir at de bruker mindre engelsk med eldre samtalepartnere eller samtalepartnere uten like høy engelskkompetanse. Det kan også virke som at noe engelskbruk er knyttet til bruk av «nisje-ord». Engelsk kan altså ha en funksjon i samtalen for å tilpasse seg lytteren. I tillegg ser det ut til at engelsk brukes i

forbindelse med humor. Enten som et kreativt virkemiddel «fordi det er gøy» eller at det «krydrer språket», men også som en avvæpnende funksjon, som demper en potensielt ansiktstruende språkhandling (jf. Goffman, 1967). I neste delkapittel tar jeg for meg forskningsspørsmål 3 og ser på hvilke holdninger ulike grupper har til bruk av engelsk i norsk.

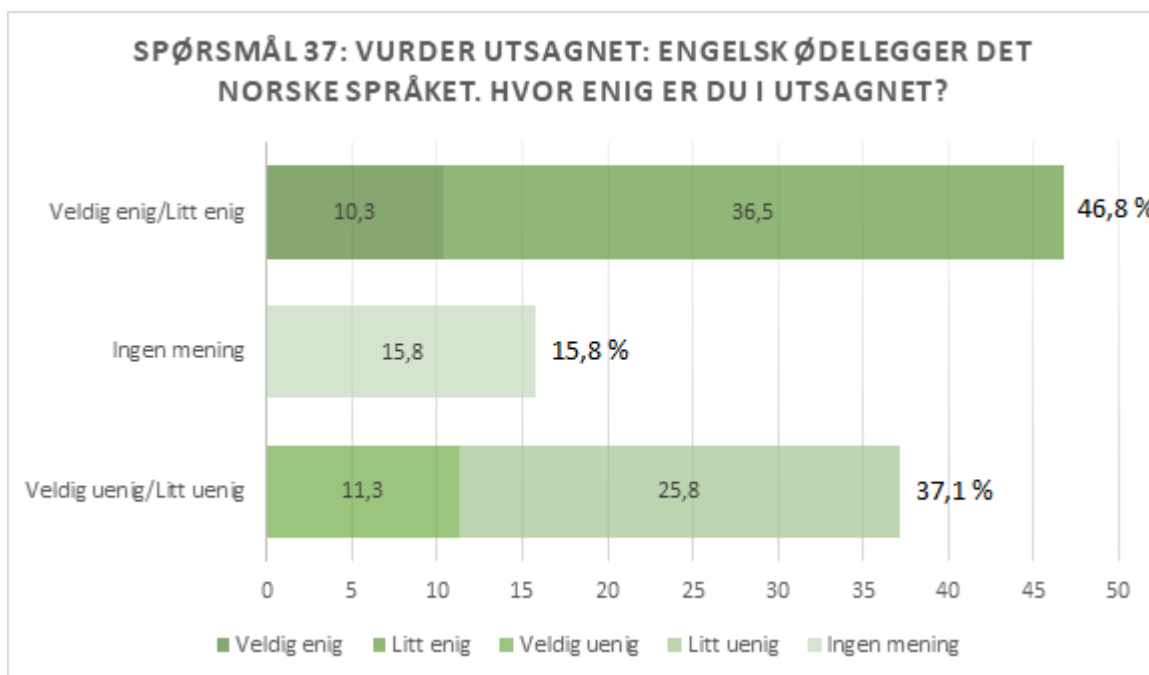
4.4 Hvilke holdninger har ulike befolkningsgrupper til bruk av engelsk i norsk?

I dette kapitlet tar jeg opp forskningsspørsmål 3 om hvilke holdninger ulike grupper, fordelt etter alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn har til bruk av engelsk i norsk. For dette forskningsspørsmålet er empirien spørreskjemaet *Norsklish – engelsk i norsk*. Jeg bruker statistiske beskrivelser fra lukkede spørsmål om holdninger med vurderinger i Likert-skala (1–5) og eksempler fra fritekstsvaret (jf. 3.1).

I 4.4.1 presenterer jeg resultater for holdningene knyttet til om engelsk utgjør et positivt eller negativt bidrag til norsk språk. I 4.4.2 tar jeg for meg oppfatningen om at norsk ikke alltid strekker til. I tillegg ser jeg på resultatene fordelt etter alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn.

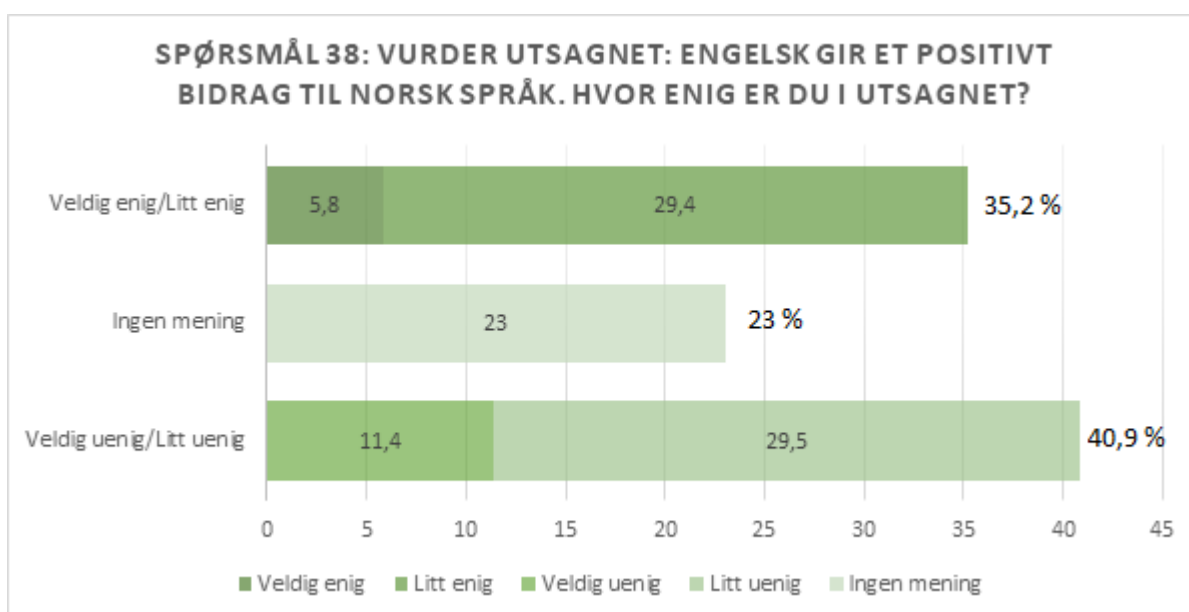
4.4.1 Holdninger til hvorvidt engelsk er positivt eller negativt for norsk språk

I spørreskjemaet var det to spørsmål hvor respondentene måtte ta stilling til om engelsk utgjør et positivt eller negativt bidrag til det norske språket. I dette delkapitlet sammenligner jeg svarene for disse to spørsmålene, både samlet sett og fordelt etter alder, kjønn og flerspråklig bakgrunn. Spørsmål 37 var formulert på følgende måte: *Vurder utsagnet: Engelsk ødelegger det norske språket. Hvor enig er du i utsagnet?*, mens spørsmål 38 var som følger: *Vurder utsagnet: Engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk. Hvor enig er du i utsagnet?*. Jeg sammenligner svarene fra disse to spørsmålene.

Figur 12. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at engelsk ødelegger det norske språket.

Totalt sett er flest respondenter enig i utsagnet om at engelsk ødelegger det norske språket, men det er ikke et overveldende flertall. En god del oppgir også at de er uenig, at engelsk ikke ødelegger det norske språket. De fleste har svart enten *litt enig* eller *litt uenig*. *Ingen mening* er utelatt fra illustrasjonen, men 15,8 % har svart dette. For spørsmål 38, hvorvidt engelsk gir et positivt bidrag til norsk, ser resultatene totalt sett slik ut:

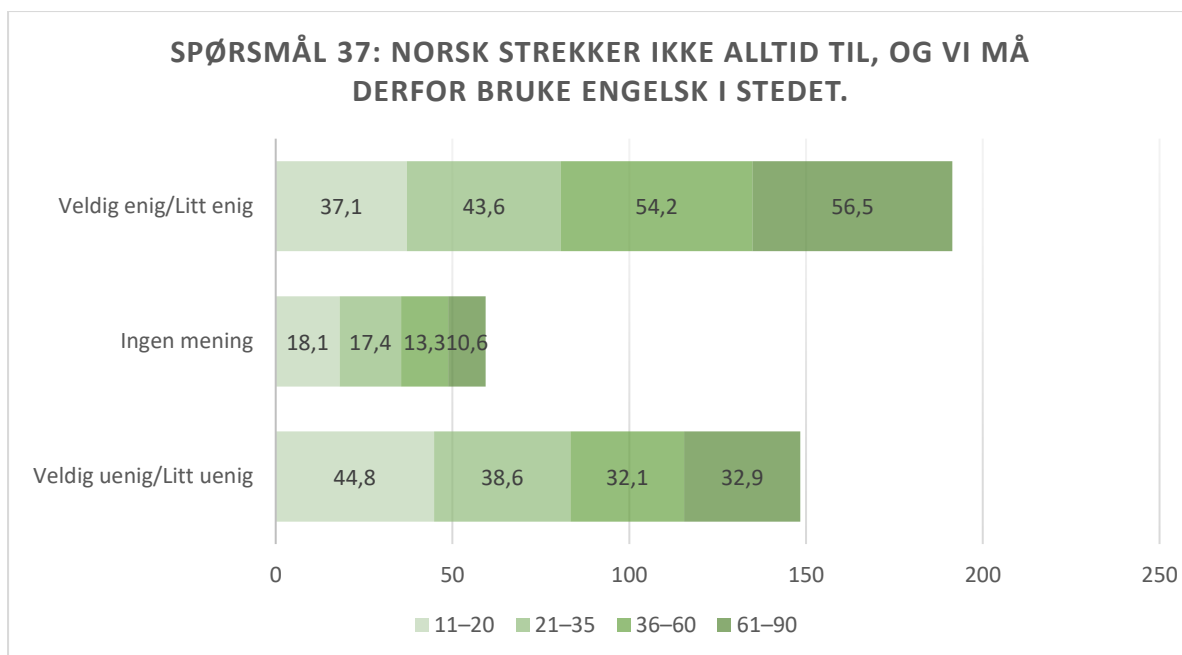
Figur 13. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk.

I likhet med forrige spørsmål (*Vurder utsagnet: Engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk. Hvor enig er du i utsagnet?*), er det relativt jevnt mellom de som er enig og uenig, men flest har svart at de er uenig utsagnet om at engelsk er positivt. Også her er det høyest andel på *litt enig* og *litt uenig*, men flere har oppgitt at de ikke har noen mening, med 23 %. Totalt sett for spørsmål 27 og 38 er de fleste enig i at engelsk ødelegger norsk og de fleste uenig i at engelsk gir et positivt bidrag til norsk. Likevel mener en nokså stor andel det motsatte, eller at de ikke har noen mening. Det er uansett interessant at så mange «frykter» engelsk, men det kan henge sammen med hvordan engelskbruk blir omtalt i media (jf. 1 og Korsnes, 2021; Waage, 2021; Villalobos, 2022).

Det kan se ut som at det er liten forskjell mellom kvinner og menn når det gjelder både spørsmål 37 og 38. Det er mindre enn 4 prosentpoeng som skiller kjønnene på alle svaralternativene i begge spørsmål. Unntaket er i spørsmål 37 om hvorvidt engelsk ødelegger norsk språk, hvor menn er mer uenig enn kvinner. På *veldig uenig* er tallet 14,2 % for menn og 7,9 % for kvinner.

De som oppgir en å ha vokst opp med flere språk enn norsk, og de som ikke oppgir det, har stort sett ganske jevne meninger for spørsmålene om hvorvidt engelsk ødelegger norsk eller om det gir et positivt bidrag. På spørsmål om hvorvidt engelsk ødelegger det norske språket, er meningene litt mer spredt blant de som oppgir å ha vokst opp med flere språk enn norsk. De som kun har vokst opp med norsk har desidert flest svar på *litt enig* med 10 % høyere svarandel, mens de med flerspråklig bakgrunn har høyere andel på samtlige andre svaralternativer. I spørsmål om hvorvidt engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk, er meningene også spredte. Figuren i vedlegg 2.7 viser at de med flerspråklig bakgrunn har høyere andel på *ingen mening* enn de øvrige respondentene. De har også noe høyere prosentpoeng på *veldig enig* enn de som har vokst med kun norsk. De flerspråkliges svar har lik tendens som svarene til de yngre.

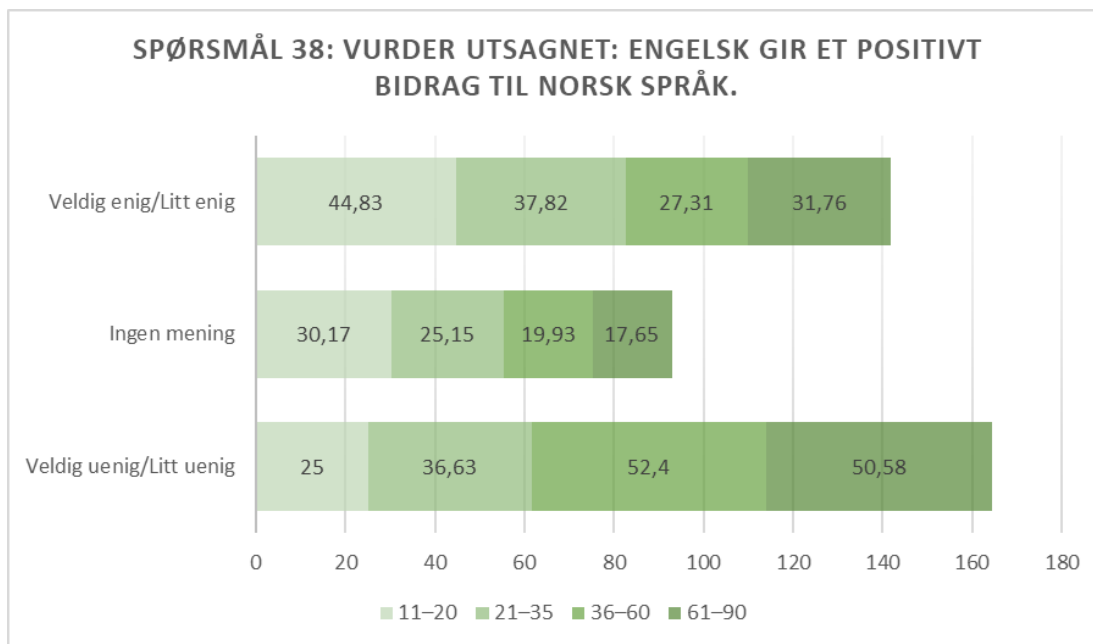
I figur 14 vises aldersfordelingen for spørsmål 37, om hvorvidt engelsk ødelegger det norske språket:

Figur 14. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at engelsk ødelegger det norske språket, fordelt etter alder.

Figur 14 illustrerer respondentenes holdninger til utsagnet om at engelsk ødelegger det norske språket. Jo lysere nyanse på stolpene, jo yngre er aldersgruppa. På spørsmål om respondentene er enig eller uenig i at engelsk ødelegger det norske språket, er de yngste, 11–20, eneste gruppa hvor flertallet i gruppa svarer at de er uenig. Respondentene som er over 21 år har et flertall på at de enig i utsagnet om at engelsk ødelegger det norske språket. Riktignok er det et størst flertall blant 36–60 og 61–90 som svarer at de er *enig*, hvor prosentforskjellen er på over 20 %. For aldersgruppa 21–35 år er prosentforskjellen på *enig* og *uenig* bare 5 %. Det er de unge som i størst grad oppgir *ingen mening*. På bakgrunn av dette oppfatter jeg det som at respondentene over 36 år har samlet sett inntatt et standpunkt til bruk av engelsk i norsk, i større grad enn de yngre. Tendensen i spørsmål 38, er nokså lik som for spørsmål 37.

Figur 15 viser aldersfordelingen for spørsmål 38, om engelsk er et positivt bidrag til norsk språk:

Figur 15. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk, fordelt etter alder.

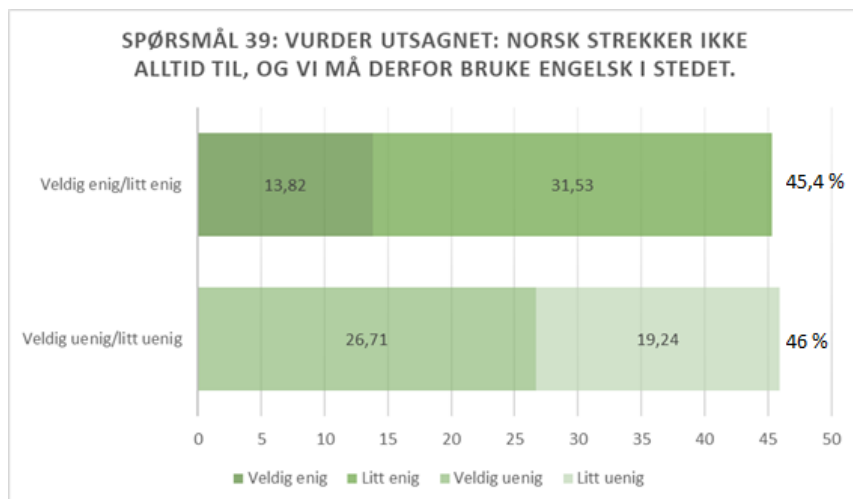
Figur 15 illustrerer respondentenes holdninger til utsagnet om at engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk. Tendensen her er lik som i figur 14, ved at det er de aller yngste, 11–20 år som i størst grad er enig i at engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk. Igjen er ikke gruppa 21–35 år like positive til engelsk som 11–20 år, samt at prosentdifferansen er større for 36–60 og 61–90 år, som er mer negative til engelsk og svarer i størst grad at de er uenig utsagnet om at engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk.

Riktignok er 11–20 år også gruppa som i størst grad har svart *ingen mening*. Flere har svart *ingen mening* på spørsmål 38 enn spørsmål 37, noe som kan tyde på at respondentene har sterkere mening om utsagnet om at engelsk ødelegger det norske språket. Det kan også hende at spørsmål 38 var såpass likt spørsmål 37 at respondentene hadde noe mindre motivasjon til å ta stilling til dette utsagnet.

Det er påfallende at det er den aller yngste gruppa, 11–20 år som er desidert mest positive til engelsk i norsk språk. Videre er det noe overraskende at gruppa 21–35 år har andre holdninger enn de yngste, i og med at disse to unge gruppene er nokså like på hvor mye de oppgir å bruke engelsk. Resultatene underbygger oppfatningen om at ungdommer er mer innovative og mer positivt innstilt til språklig utvikling (jf. 2.2 og Coulmas, 2005; Hasund, 2006). Det er imidlertid tydelig at det er et skille mellom disse aldersgruppene i holdninger, og det kan hende at det skjer en utvikling av holdninger i løpet av ungdomsårene. I neste delkapittel tar jeg opp holdningen om at norsk ikke alltid strekker til.

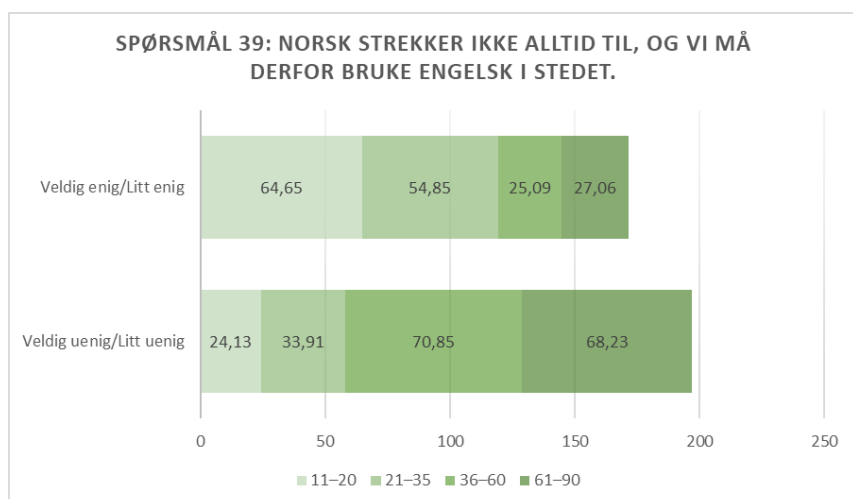
4.4.2 Holdninger om at norsk ikke alltid strekker til

Tidligere, i 4.3.1, skrev jeg om leksikalske luker i det norske språket og at flere respondenter i *Norsklish – engelsk i norsk* opplever at norsk enten mangler ord eller at det mangler gode norske oversettelser. I spørsmål 39 får respondentene spørsmålet: *Vurder utsagnet: Norsk strekker ikke alltid til, og vi må derfor bruke engelsk i stedet.*

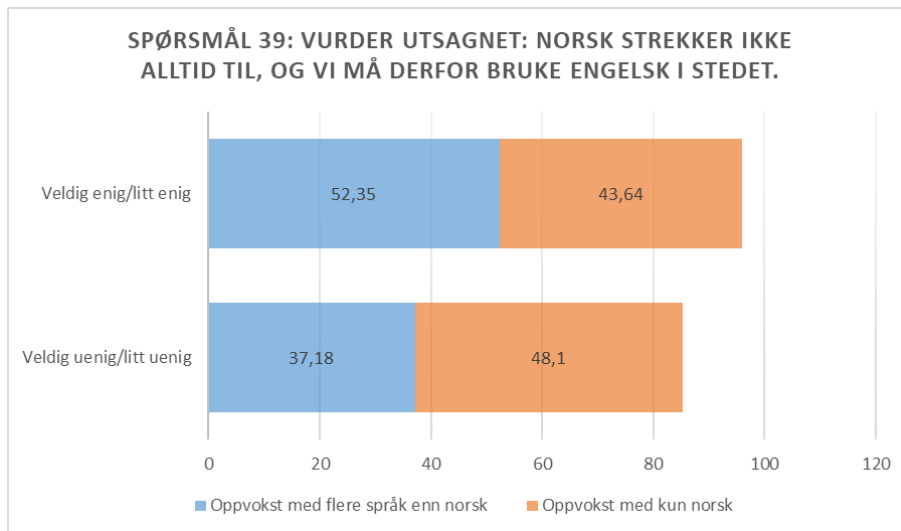
Figur 16. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at norsk ikke alltid strekker til og at man derfor må bruke engelsk i stedet.

Totalt sett svarer respondentene omtrent todelte på spørsmål om norsk ikke strekker til. Det er svaralternativet *litt enig* som har høyest prosentpoeng, men nest høyest er *veldig uenig*. Det er interessant. Det kan tyde på respondentene som er uenig i utsagnet har her sterkere meninger enn de som er enig. Under viser diagrammet meningene til de ulike aldersgruppene.

Figur 17. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at norsk ikke alltid strekker til og at man derfor må bruke engelsk i stedet, fordelt etter alder.

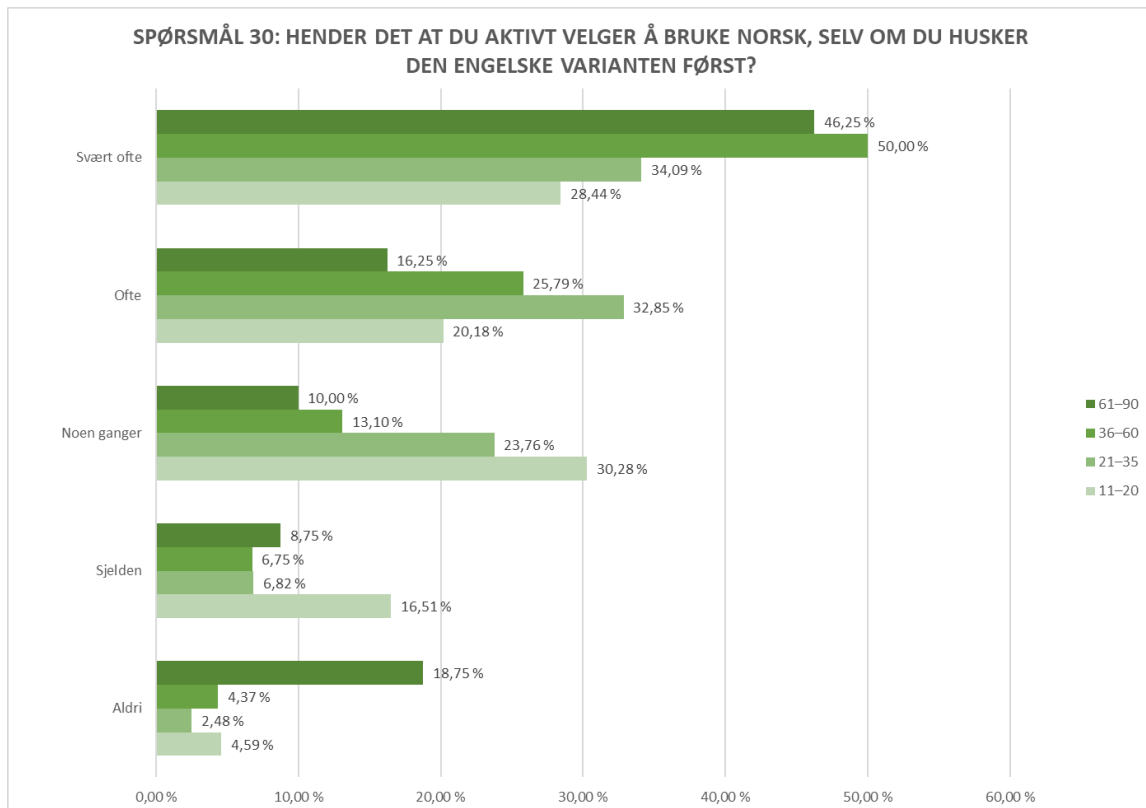
Diagrammet illustrerer at de yngste aldersgruppene 11–20 og 21–35 er mest enig i utsagnet om at norsk ikke strekker til, og i størst grad de aller yngste. De eldste, 36–60 og 61–90, er omtrent like og er mest uenig utsagnet. Med tanke på at det er de yngre som bruker mest engelsk er dette resultatet som forventet, men igjen er tendensen sterkest blant de yngste, 11–20. De flerspråklige har lik tendens som de yngre, at de fleste er enig at norsk ikke alltid strekker til.

Figur 18. Svar, oppgitt i prosent, på hvor enig eller uenig respondentene er i utsagnet om at norsk ikke alltid strekker til og at man derfor må bruke engelsk i stedet, fordelt etter flerspråklig bakgrunn.

Svarene i 28 (*Hender det at du husker hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk?*) og 39 (*Vurder utsagnet: Norsk strekker ikke alltid til, og vi må derfor bruke engelsk i stedet. Hvor enig er du i utsagnet?*) kan gi inntrykk av at mange unge kan erstatte norsk med engelsk til en viss grad. Jeg skal nå ta for meg svar på spørsmål 30, 31 og 33 som kan indikere det motsatte.

Svarene på spørsmål 30 (*Hender det at du aktivt velger å bruke norsk, selv om du husker den engelske varianten først?*) viser at de aller fleste, 63,26 % mener at de ofte eller svært ofte aktivt velger å bruke norsk. 19,34 % svarer noen ganger. Dette gjelder på tvers av kjønn. Blant de yngre og de med flerspråklig oppvekst, er tendensen lik som i andre spørsmål, at meningene er mer delt.

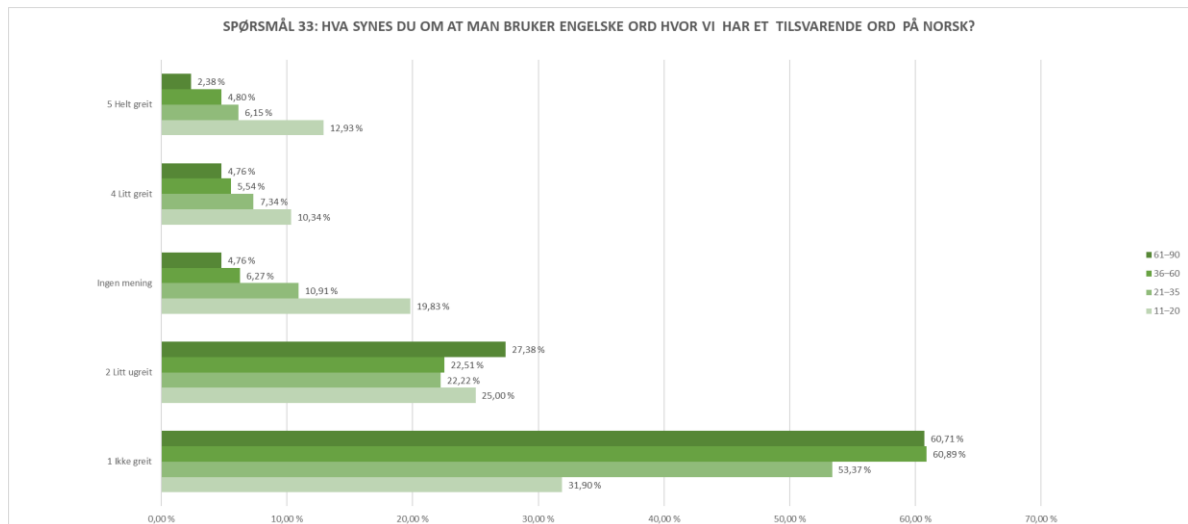

Figur 19. Svar, oppgitt i prosent, på om man aktivt velger å bruke norsk, selv om man husker den engelske varianten først, fordelt etter alder.

I denne figuren har jeg valgt å beholde svaralternativene atskilt for å tydeliggjøre forskjellene. I figur 19 ser vi at den yngste gruppa, 11–20, har høyest svarprosent på *noen ganger* og *sjelden*. Det er interessant at gruppa 61–90, som i forhold til de ovennevnte spørsmålene er mer negative til engelsk i norsk, har et såpass høyt tall på *aldri*.

For spørsmål 31 (*Hender det at du bruker engelske ord der du vet om et tilsvarende ord på norsk?*) (jf. 4.3.2) svarer de aller fleste at de *aldri* bruker engelske ord der de vet om et tilsvarende ord på norsk, selv om det igjen er slik at de yngste, 11–20, svarer mer delt enn de andre aldersgruppene (jf. figur 8). Det er dessuten liten forskjell blant variablene *kjønn* og *flerspråklighet*. I tillegg viser resultatene fra spørsmål 33 (*Hva synes du om at man bruker engelske ord hvor vi har et tilsvarende ord på norsk?*) at de aller fleste mener at det ikke er greit.

Figur 20. Svar, oppgitt i prosent, på hva man synes om at man bruker engelske ord hvor det finnes et tilsvarende ord på norsk, fordelt etter alder.

Jeg har valgt å beholde svaralternativene atskilt i diagrammet for å tydeliggjøre de delte meningene til den yngste gruppa. Figuren viser at det er et stort flertall blant respondentene som svarer at det ikke er greit å bruke engelske ord hvor det finnes et tilsvarende ord på norsk. Den yngste gruppa på 11 til 20 år skiller seg ut her ved å ha jevnere fordeling på samtlige svaralternativer. Det går igjen i flere av de nevnte spørsmålene at denne gruppa har mer delte meninger og dessuten høyest andel av de med *ingen mening*.

Resultatene fra *Norsklish – engelsk i norsk* kan virke noe paradoksale i og med at en del oppgir at de bruker engelsk for temaer hvor det i utgangspunktet burde finnes norske alternativer, en god del oppgir å huske engelske ord fremfor norske, men likevel er det helt tydelig at de aller fleste mener at det ikke er greit å bruke engelsk der vi har norske alternativer. Svaret kan ligge i selvrappoteringsen, for eksempel ved at man tenker at det er «forventet» å svare at det ikke er greit å bruke engelsk. Samtidig gir fritekstsvarene eksempler på at flere respondenter opplever at de bruker engelsk, selv om de i utgangspunktet er negative til engelsk i norsk.

- (37) *Jeg tror mange bruker engelsk fordi de ikke vil bruke for mye tid på å komme på den norske oversettelsen (hører mye engelsk pga sosiale medier). For meg gjelder dette bare når jeg er med folk på ca samme alder som meg, når jeg er med de som er eldre enn meg, bruker jeg nesten aldri engelsk. Jeg bruker det også når jeg skal være ironisk, vil se teit ut, eller vil spille en slags rolle (imitere folk som bruker mye engelsk). Jeg føler også at det får frem humor litt bedre, siden mye av de engelske ordene, uttrykkene og setningene unge bruker blir brukt mye på sosiale medier. Men jeg er egentlig imot det, jeg synes det er ubehagelig å se og høre andre bruke mye engelsk i språket. – spørsmål 44, jente/kvinne, 11–20 år.*

- (38) *Mest for humor, men også fordi vi kan det så godt at det er litt tilfeldig om man kommer på det norske eller engelske ordet først. Noen engelske ord får (dessverre) godt feste i dagligtalen.* - Spørsmål 44, kvinne, 21–35 år.

Jeg diskuterer denne motsetningen nærmere i 5.3.

Oppsummering av hvilke holdninger ulike befolkningsgrupper har til bruk av engelsk i norsk

Det er gjennomgående i spørsmålene om holdninger i *Norsklish – engelsk i norsk* at de den yngste aldersgruppa, 11–20, har mer delte meninger enn de andre aldersgruppene. Meningene er noe delte på spørsmål om engelsk ødelegger norsk eller om engelsk er et positivt bidrag, men oppsummert er det de to yngre gruppene som er mest positive til engelsk i norsk, og at den yngste gruppa, 11–20, skiller seg noe ut ved å være aller minst negative til engelsk. De unge har dessuten høyest andel av *ingen mening*. På de samme spørsmålene er det noe tendens til at de med flerspråklig oppvekst har noe mer delte meninger i likhet med de unge, og det er nokså jevne holdninger mellom kjønn. På spørsmål om norsk ikke strekker til, er det også delte meninger blant respondentene. *Litt enig* og *veldig uenig* er svaralternativene med høyest prosentpoeng. Det ser ut som at jo yngre respondentene er, jo mer enig er de at norsk ikke alltid strekker til. De med flerspråklig oppvekst er noe også mer enige i dette. Likevel mener de fleste respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* at de som regel aktivt velger å bruke norsk hvis de kan, og det er et stort flertall for at det ikke er greit å bruke engelske ord hvor vi har tilsvarende norske ord. Igjen er de unge mer delt her.

4.5 Hvordan brukes engelsk i norske hverdagslige samtaler?

I dette delkapittelet tar jeg utgangspunkt i forskningsspørsmål 4 om hvordan engelsk brukes i norske hverdagslige samtaler, altså samtalene i *Hverdagsdatabanken* (jf. 3.2). Analysen av materialet tar utgangspunkt i rapporteringer av engelskbruk i spørreskjema. Det innebærer at jeg har valgt ut sekvenser i samtalene som illustrerer det som er blitt rapportert om. Like fullt har jeg møtt de aktuelle sekvensene med en åpenhet for at det kan oppdages nye sider ved engelskbruken. Utdragene blir analysert ved at jeg beskriver engelskbruken i sammenheng med kontekst. Det vil trekkes inn noe teori, men utdragene diskuteres enda mer i kapittel 5 i lys av de rapporterte dataene fra *Norsklish – engelsk i norsk*. Jeg ser på i hvor stor grad engelsk brukes i samtalene, med tanke på antall tilfeller, lengde på tilfellene av engelsk og morfologisk tilpasning til norsk. Første del ser på datamaterialet med en mer kvantifisert tilnærming, men jeg går også nærmere inn på sekvenser fra samtaler hvor det etter et

strukturalistisk perspektiv ikke er lett å avgjøre hva som er rammespråket. I de sekvensene ser jeg på hvordan engelsk brukes som en språklig ressurs fra deres tilgjengelige repertoar, sidestilt med andre språklige ressurser. Det innebærer at deltakerne bruker engelsk når de ikke husker uttrykk på norsk. Hvordan engelsk brukes i forbindelse med sitering til engelskspråklig tekst eller som en referanse til noe engelskspråklig. Jeg tar også opp bruk av engelsk som en mulig avvæpnende funksjon, og deretter flagging og latter i forbindelse med engelske innskudd. Tabell 2 (jf. 3.2.1) viser symbolene som brukes i transkripsjon.

4.5.1 I hvor stor grad engelsk brukes i samtalematerialet og tilpasning til norsk

I følgende delkapittel beskrives det i hvor stor grad engelsk brukes i samtalene og jeg tar opp eksempler på hvordan engelskinnskuddene er tilpasset til norsk. I det interaksjonelle datamaterialet, i *Hverdagsdatabanken*, er det totale antallet engelskinnskudd i samtalene 407, hvorav 305 av tilfellene er engelske enkeltord eller hybridlån, med sammensetning av én rot fra engelsk og én rot fra norsk (jf. delkapittel 2.1). 102 tilfeller er lengre innskudd av engelsk, altså kortere fraser, faste uttrykk eller helsetninger (jf. 2.1). To tredjedeler, 67 %, av enkeltordene på engelsk er sagt av de yngre deltakerne, samt 72 % av de lengre innskuddene, er fraser og setninger. I *Hverdagsdatabanken* finnes det ingen eksempler på at man «slår over» til engelsk i kortere eller lengre deler av en samtale hvor utgangspunktet er norsk. Jeg skal nå vise eksempler på engelskbruk i *Hverdagsdatabanken*. I følgende utdrag brukes to engelske enkeltord, *cravings* og *craver*. Samtalen er mellom to unge kvinner. *Hen* og *Kri* er forkortelse for Henriette og Kristine.

```

721  Kri:  jeg er altfor lite opptatt av hva jeg spiser eller det går greit da
722      hh .hh jeg spiser det jeg har cravings på ,
723      (1.0)
724  Kri:  [ ε hh .hhh hh .hh hh ε          ] (0.5) ( generelt ) .
725  Hen:  [ ε mhmhmh ε ja ( det kan ) ja ] (0.7) jeg og .
726      (0.5)
727  Hen:  ε hehe ε
728      (1.2)
729  Kri:  men det sånn (.) jeg kjenner hvis jeg har spist litt for lite sånn
730      ferske grønnsaker (.) da har jeg bare så sju:::kt lyst på det .
731  Hen:  ja: er 'kke det fint ?
732  Kri:  [ ja:: ] ?
733  Hen:  [ at ] man (.) craver (.) sånn en gulrot ε lissom ε
734  Kri:  [ ja det er sånn jeg bare å skitt nå fikk jeg lyst på en gulrot
735      (0.5)

```

Utdrag 2. (To jenter i kjøkken 1, *Etelämäki*, under arbeid).

I samtalen snakker jentene om at man spiser det man føler for, eller det man *craver/har cravings på*. Her er det altså eksempel på bruk av engelske enkeltord. Begge ordene, *craver* og *cravings*, har samme rot, men tilhører ulike ordklasser, substantiv og verb. Begge disse ordklassene er åpne for nye ord og mange lånord fra engelsk er fra disse ordklassene, i tillegg til adjektiv og intereksjoner (se f.eks. Lea, 2009, s. 48). I linje 722 brukes substantivet *cravings* i betydning av å ha sterk lyst på noe spiselig. Kristine bruker s-suffiks på det engelske substantivet. Ifølge Andersen og Graedler (2020, s. 3) er det nokså vanlig i norsk å bruke det engelske s-suffikset på ord med ing-endelse. I linje 733 bruker Henriette verbet *craver* med norsk presenssuffiks. Ifølge Svedal (2021, s. 73) tilpasses de aller fleste verb i hennes materiale norsk morfologi, slik som *craver* i Utdrag 2. Det er for øvrig en sterk tradisjon i norsk for å tilpasse nye ord til den norsk ved morfologisk integrering (Sandøy, 2000, s. 119). I utdraget bruker også Kristine to andre formuleringer som uttrykker det samme som de engelske ordene. I linje 730 hun *da har jeg bare så sjukt lyst på det* og i 734 sier hun *det er sånn jeg bare å skitt nå fikk jeg lyst på en gulrot*. Det er med andre ikke nødvendig for disse jentene å bruke disse to engelske ordene, når de også uttrykker det samme med formulering på norsk. I tillegg er det tydelig at det engelske ordet også er en del av Henriettes repertoar, siden praten går og hun bruker ordet selv. I 5.2 diskuterer jeg hvorfor engelsk brukes til tross for at man har tilsvarende ord, eller formuleringer, på norsk.

De lengre engelskspråklige innskuddene i samtaledataene er både fritt formulerte ytringer på engelsk, sitering fra skriftlige eller muntlige kilder, eller typiske faste uttrykk (jf. delkapittel 2.1). Et eksempel på faste formuleringer fra samtalen er *sixty and still going strong*⁴. Setninger fra engelsk er i likhet med enkeltordene, mer eller mindre integrert i norsk morfologi og/eller fonologi, som eksemplene *folk har latt det slide*⁵ eller *jeg har food preppa litegrann*⁶. Lengre *elementer* kan være både korte fraser som *favorite programme*⁷, *backa ut*⁸ eller *by now*⁹. Det kan for øvrig være vanskelig å skille faste uttrykk eller fra mer generelt spontant fritt formulerte ytringer. I utdragene i kommende delkapittel vises flere eksempler på bruk av enkeltord, fraser og setninger på engelsk. I neste delkapittel viser jeg to eksempler på en annen årsak til at engelsk brukes, som er at det norske ordet ikke huskes.

---

⁴ Fra To jenter i kjøkken 2, Etelämäki, under arbeid

⁵ Fra Professional griefer, Etelämäki, under arbeid

⁶ Fra To jenter i kjøkken 1, Etelämäki, under arbeid

⁷ Fra Vålrenga 3, Etelämäki, under arbeid

⁸ Fra Vålrenga 7, Etelämäki, under arbeid

⁹ Fra Bursdag, Etelämäki, under arbeid

4.5.2 Hvordan engelsk brukes når deltakerne ikke husker det norske ordet

I følgende to utdrag fra Hverdagsdatabanken er det eksempler på at deltakerne husker et engelsk ord eller en frase før de husker det norske. Hele 70 % av respondentene i spørreskjemaet, oppgir at dette skjer *noen ganger* eller oftere, og i aller størst grad gjelder dette de unge og de flerspråklige (jf. 4.3.2). Begge utdrag er fra samtalen med navn Bursdag, med de unge jentene, Mina, Linda og Louise. I begge utdrag blir det bemerket at det brukes engelsk fremfor norsk. Følgende utdrag 3 er fra begynnelsen av videoopptaket av Mina og Linda som snakker sammen i stua, men med Louise til stede, en tredje jente med ansvar for opptaket.

```
7  Min  vi kan jo ha det , (.) altså det gjør jo ikke noe om det er kleint
8      i fire minutter ikke sant ?
9  Lou  [ nei nei .]
10 Min  [ ( sånn ) ] go:d stemning i: tiden asså ,=
11 Min  =det kan jo editer ed- ed- ed- ja , du skjønner hva jeg mener . =
12 Lin  =ja .
13      (5.3)
```

Utdrag 3. (Bursdag, Etelämäki, under arbeid).

I utdrag 3 innledes samtalen med Louise til stede, hvor jentene snakker om innspillingen. I linje 11 er Mina i gang med å si *editere* med engelsk rot *edit* og norsk avledningssuffiks *-ere*, men stopper før ordet er fullt uttalt. Hun forsøker å gjøre en selvreparasjon tre ganger med *-ed*, men ender opp med å avslutte med *du skjønner hva jeg mener*. Basert på Minas gjentakende forsøk på reparasjon, kan det virke som at hun i øyeblikket ikke husker ordet *redigere*. Det er tydelig at *edit* her har vært lettere tilgjengelig i hennes repertoar. Mina kan også bruke dette ordet, fordi hun antageligvis vet at samtalepartnerne hennes forstår henne uansett. Hun sier *ja, du skjønner hva jeg mener*, og Linda kvitterer på dette med *ja* i linje 12.

Utdrag 4 nedenfor er fra samme samtale, Bursdag, hvor Mina igjen tilsynelatende glemmer et uttrykk på norsk. Denne gangen skjer det en forhandling mellom samtaledeltakerne hvor de til slutt kommer fram til det norske uttrykket etter å ha vært innom den engelske oversettelsen.

577 Min for en dagstur , til Langelv ,
 578 (1.0)
 579 Min da føler jeg liksom at jeg har gjort , e:: ,=
 580 Min =hva heter det ?=
 581 Min =mine: ?
 582 (0.4)
 583 Lin mts ærender ?
 584 (0.4)
 585 Min ja, eller ikke ærend- det er litt sånn fæ- kan ikke kalle det ærend
 586 [akkurat ,]
 587 Lin [(-)]
 588 (0.2)
 589 Min men litt som: ,
 590 (0.6)
 591 Min my duties ?
 592 (0.3)
 593 Min er liksom ,
 594 (.)
 595 Min [gjort da .]
 596 Lin [plikter ?]
 597 (.)
 598 Min plikter .
 599 (0.2)
 600 Lin [m:m] (.) m:m .
 601 Min [ja] .
 602 (0.5)

Utdrag 4. (Bursdag, Etelämäki, under arbeid).

I denne sekvensen av samtalen snakkes det om at Mina har besøkt besteforeldrene sine. I linje 579–581 innleder Mina forhandling om å få hjelp til å huske et uttrykk. I 583 foreslår Linda det norske ordet *ærender*, men *Mina* avviser forslaget i 585–586. I 591 foreslås den engelske frasen *my duties*. Med en stigende intonasjon (markert med spørsmålsteget) kan det virke som at Linda igjen tolket dette som en forhandling og foreslår det norske ordet *plikter*. *Mina* bekrefter dette i 598 med å gjenta ordet med avsluttende intonasjon (markert med punktum).

Begge utdrag illustrerer hvordan engelsk er en del av det tilgjengelige repertoaret og at engelske uttrykk av og til kan være lettere tilgjengelig i det mentale leksikonet hos språkbrukere.

4.5.3 Hvordan engelsk brukes for å sitere eller referere til noe engelskspråklig

I korpuset er det særlig to samtaler som inneholder sekvenser som består av samtaledeltakerne refererer til skriftlige kilder på internett. I den ene samtalen (med navn Professional griefer) snakker deltakerne om en engelskspråklig salgsannonse for en *professional griefer* (‘gråtekone’) som kan bestilles til begravelser og Børre leser høyt fra denne annonsen i utdraget under. De involverte i utdraget er Børre (*Bør*) og Sandra (*San*).

347 Bør det her er så morsomt] .
 348 San [ja:] nettopp .
 349 (0.5)
 350 Bør do you want me to boost your funeral ?
 351 (0.3)
 352 Bør hire me the professional (.) mourner (0.3) to come and cry at the
 353 funeral & he .h &=
 354 Bør =også er det (0.2) prisene da ,
 355 (0.2)
 356 Bør e norma:l: skriking (.) det er femti: e e (.) femti dollar . .h ,=

Utdrag 5. (Professional griefer, Etelämäki, under arbeid)

I begge setningene er tilfellene med engelsk en direkte sitering til annonsen. Børre innleder siteringen med *det her er så morsomt* (linje 347) og siterer direkte i linje 350 og 352. Her slår altså Børre over til engelsk, men kun fordi han leser høyt fra annonsen. Utdraget illustrerer hvordan norske språkbrukere kan sitere direkte på engelsk hvis lytterne også forstår engelsk. Hvis lytterne ikke forstod engelsk, ville Børre mest sannsynlig ha forklart annonsen på norsk isteden. I linje 347–354 er det tydelige skiller mellom engelsk og norsk. Hvor Børre veksler til engelsk når han leser høyt *fra* annonsen, men bruker norsk når han snakker *om* annonsen. Interessant nok siterer ikke Børre på engelsk i 356, da beskriver han prisen på tjenesten på norsk. Utdraget er et eksempel på bruk av engelsk som kunne blitt beskrevet som *kodeveksling* fordi det er et tydelig strukturelt skille mellom norsk og engelsk som byttes mellom ytringene, altså *intersentensiell kodeveksling* (jf. 2.1, Svendsen, 2021, s. 72). I neste utdrag, hvor det også siteres engelskspråklige skriftlige kilder, er det eksempler på *intrasentensiell kodeveksling*, hvor det veksles innad i setningene (ibid.).

I samtalen Ektemann 48, får Ida hjelp med et dataprogram over telefon av sin ektemann Hans (*Han*) og det brukes mye engelske ord og fraser som siteres direkte fra programmets funksjoner.

202 Ida: m:: (.) når jeg laster inn: sho- når jeg skal installere shortcut
 203 vil du: latt 'n hake av for remove old program files ?
 204 (1.8)
 205 Han: på remove old (0.3) (oldsplay) ,
 206 (0.2)
 207 Ida: pro[gram] files ja ?
 208 Han: [ja] ,
 209 (.)
 210 Han: ja (0.2) ja gjør det .
 211 (0.4)
 212 Ida: ville du ha latt 'n huke av for create start menu shortcuts ?
 213 (1.3)
 214 Han: ja det kan du jo godt gjøre ,

Utdrag 6. (Ektemann 48, Etelämäki, under arbeid)

Utdrag 6 er i likhet med utdrag 5, et eksempel på hvordan engelsk brukes fordi man siterer direkte fra en engelskspråklig kilde. Her derimot, er ikke hele ytringen på engelsk som i utdrag 5. Her er bruken av engelsk innskudd av setningsledd som refererer til de spesifikke funksjonene i dataprogrammet som Ida får hjelp med. Rammespråket for samtalen (jf. 2.1 og Myers-Scotton, 1993) er ellers norsk. Utdraget illustrerer hvordan talerne tilsynelatende uanstrengt bruker engelske innskudd. Det enkleste er jo å bruke engelsk i denne konteksten, i motsetning til om man skulle ha oversatt funksjonene til norsk som ville vært nokså upraktisk i en slik situasjon hvor det refereres direkte til en kilde. Bruken av engelsk i dette utdraget illustrerer for øvrig noe av det respondentene rapporterer om i *Norsklish – engelsk i norsk*, at engelsk gjerne brukes som tekniske termer (jf. 4.3.1).

I kommende utdrag ser jeg på hvordan det refereres mer indirekte fra en tilsynelatende kjent felles referanse, samt at man omtaler noe med engelskspråklig navn. I utdraget oppleves engelskbruken noe mer som en språkblanding. Utdraget er fra en samtale mellom tre jenter, Ane, Berit (*Ber*) og Cecilie (*Ces*), hvor de snakker om angloamerikanske tv-serier, filmer og kjendiser. I utdrag 7 snakker jentene om den amerikanske skuespilleren Chris Pratt og hvilke tv-serier han har spilt i.

2287 Ane han er digg egentlig .
 2288 Ber ja han er ganske kjekk .
 2289 (0.6)
 2290 Ane han er ganske gått fra e::: fra zero to hero utseendemessig [da.]
 2291 Cec [ɛ hm ɛ]
 2292 [@ from zero: to hero:]::: @
 2293 Ber [ja ɛ faktis::k hehe]hehe ɛ
 2294 (.)
 2295 Ane før han var med i hva heter det ?
 2296 (0.7)
 2297 Ber arrested .=
 2298 Ane =nei::[::]
 2299 Cec [nei] Park and Recr[eation] .
 2300 Ane [Parks a]nd Recreation .
 2301 (.)

Utdrag 7. (Identitetstyveri, Etelämäki, under arbeid).

I utdrag 7 brukes lengre innskudd av engelsk, som et fast uttrykk og som navn på tv-serier. Denne sekvensen illustrerer hvordan man forholder seg til angloamerikansk populærkultur i det hverdagslige livet med referering til engelskspråklige kilder, som ble rapportert om i spørreskjemaet (jf. 4.3.4). I linje 2290 brukes uttrykket *zero to hero* av Ane. I 2292 responderer Cecilie med samme formular med en imiterende melodi (markert med «@»). Det er en mulighet for at Cecilie her synger på sangen *Zero to hero* fra Disney-filmen Hercules i og med at det er en imiterende melodi. Det er imidlertid ikke slik at Ane nødvendigvis bruker uttrykket som en referanse fra Disney-filmen, for uttrykket er ellers velkjent fra annen angloamerikansk kultur. Uansett kan man anta at *zero to hero* er en referanse som de tre jentene kjenner opphavet til. Både Ane (i 2290), Cecilie (i 2292) og Berit (i 2293) ser ut til å kjenne til uttrykket. Engelsk brukes også i sekvensen fordi det refereres til navn på tv-serier (linje 2297, 2299, 2300). I likhet med de to andre utdragene, 5 og 6, er det eksempler på hvordan man må forholde seg til engelsk i hverdagslivet og sitere eller referere til engelskspråklige kilder. I dette tilfellet derimot, er det ikke like tydelig atskilt mellom norsk og engelsk. I tillegg brukes det mer latter i dette utdraget, som i linje 2291 og 2293. Dette utdraget er et eksempel på hvor det er noe mindre tydelig at man burde bruke kodevekslingstermen, men at (trans)språkingstermen kunne vært mer riktig å bruke for å omtale bruken av engelsk, fordi det bærer preg av en kreativ bruk av engelsk som en ressurs (jf. Svendsen, 2021; Li, 2011). Det gjelder spesielt i linje 2290 og i 2292. I neste delkapittel tar jeg opp mer av hvordan engelsk brukes som en ressurs.

4.5.4 Demping i kontekst med engelske innskudd

I dette delkapittelet tar jeg opp demping i forbindelse med bruk av engelske innskudd. Både i den forstand at engelsk kan brukes som en distansering, og at det ut fra samtalene kan det se ut til at engelske innskudd brukes i kontekst med flagging, som også markerer en distanse og et forbehold til det som uttrykkes (jf. delkapittel 2.3).

Som nevnt oppgir respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* at de kan bruke engelsk for å skape en slags distanse (jf. 4.3.4). Det kan se ut som det har denne funksjonen i samtalene også. Jeg tar opp to utdrag fra *Hverdagsdatabanken* hvor det er en mulighet for at engelsk brukes som demping på en potensiell ansiktstruende handling (jf. delkapittel 2.3). Handlinger som å be om å få noe, be om tjenester, gi kritikk eller fornærmelser er potensielt ansiktstruende og da kan det brukes høflighetsstrategier som demper trusselen (Svennevig, 2001, s. 143). I utdrag 8 kan det se ut som at engelsk brukes som demper. Utdraget er fra en samtale mellom et voksent ektepar, Liv og Ask. Samtaleemnet mellom Liv og Ask i sekvensen som utdraget er fra, er at det skal vårrengjøres og det diskuteres hvordan et pleksiglass skal poleres.

```
1278 Liv at du gnir det først inn med såpe og så ,
1279 (.)
1280 Ask ja ,
1281 (.)
1282 Liv freser over på en måte ?=
1283 Ask =m:: .
1284 (.)
1285 Liv ja vi- mm:: .
1286 (2.4)
1287 Liv [ @ we can try:: @ . ]
1288 Ask [ men bruk- men det kan ] hende at e den er fo:r gro:v at den rett og
1289 slett lag- lager riper & så får du riper over he::le pleksiglasset &
1290 men det .
1291 (0.3)
1292 Liv NEI NEI den såpen er 'kke det .
1293 (2.0)
```

Utdrag 8. (Frokost 5, Etelämäki, under arbeid).

Liv og Ask diskuterer hvordan pleksiglasset skal poleres. Ask har tidligere foreslått en slipemetode med en spesifikk type såpe. Liv uttrykker tilsynelatende noe skepsis til denne metoden i linje 1278–1287. I 1282 avsluttes ytringen med stigende intonasjon («?») og i linje 1287 sier Liv @ *we can try*:: @ med en imiterende intonasjon. Dette ser ut være et eksempel på for demping av en potensielt ansiktstruende handling fordi Liv ser ut til å tvile på løsningsforslaget fra Ask, som kan være fornærmende mot Ask. Det kan altså se ut som at Liv bruker engelsk i 1287 for å uttrykke et forbehold og demping av den potensielle fornærmelsen for Asks forslag, men den imiterende intonasjonen er også med på å lette stemningen. Basert

på responsen i 1288–1290 kan det se ut som at Ask også er med på å dempe den potensielt gjensidige trusselen for ansikt, fordi han også uttrykker en skepsis til bruk av denne såpa. I tillegg ler Ask i sin ytring *£ så får du riper over he::le pleksiglasset £*, noe som bidrar til å lette stemningen. Latter, endring av stemmeleie og pause er former for flagging (jf. 2.3) som Liv gjør før det engelske innskuddet (1285–1287). I utdrag 8 er det tydelig at engelsk er rammespråket for samtalen, og at det er ett tilfelle av en *intrasentensiell kodeveksling* med *we can try* (jf. Svendsen, 2021, s. 72).

I neste utdrag brukes også et engelsk innskudd som en tilsynelatende demping. I utdraget er det tre yngre deltakere som Uno, Knut (*Knu*), Ragnar (*Rag*) og Kristine (*Kri*).

```

349  Kri  ja det kan vi godt ha en:- [ fra neste runde ].
350  Knu                                     [           i ](stigende rekkefølge)?
351      (0.2)
352  Knu  ( eller synkende eventuelt ) ?
353      (0.7)
354  Knu  hhh hh=
355  Kri  =£ ehehehe £=
356  Kri  =£ det blir jo akkurat det samme da £ .=
357  Knu  =å nei , really ?=
358  Knu  =£ .h [ he]hehe [ hehehe £      ]
359  Kri      [£ EHE £]
360  Rag      [ £ hehehehe £ ]
361      (0.1)
362  Knu  du får [ inte spela ] .
363  Rag      [ £ hehehe £ ]
364      (0.4)
365  Rag  å:h .=

```

Utdrag 9. (Spillekveld, Etelämäki, under arbeid).

Under hele samtalen spiller de tre deltakerne Uno. I dette utdraget diskuteres det om reglene skal endres i neste runde av spillet. Knut foreslår (med noe usikkert hørt tale, markert med parentes) i 350–352 stigende eller synkende rekkefølge, som Kristine avslår i 356 med *det blir jo akkurat det samme da* med latter (markert med «£»), som kan være potensielt fornærmende. Knut svarer tilbake med engelsk innskudd *å nei, really?*, med oppfølgende latter. Både det engelske innskuddet og latter kan være med på å lette stemningen. Det er uansett generelt mye humor og latter involvert under hele samtalen, og dessuten flere eksempler på bruk av varieteter som en ressurs i samtalen. Man ser at Knut bruker svensk i linje 362 med *du får inte spela*. I likhet med engelsk, kan denne bruken av svensk være med på å dempe en potensielt

ansiktstruende handling, eller å posisjonere seg sosialt (jf. Svendsen, 2004; Johnsen, 2020). Det skaper en lettere stemning, kanskje fordi man har en viss distanse med en annen varietet. Dette oppgis som en grunn til å bruke engelsk av en respondent i spørreskjemaet (jf. 4.3.4). Senere i samtalen, sier Ragnar på tysk *an der schönen blauen [...] Donau*¹⁰, når han legger på et blått spillekort i Uno. Dette kan være en lek med språket ut fra den lydelige likheten i språkene med *blå/blauen*. Utdrag 9 viser da hvordan deltakerne i Spillekveld bruker sine språklige ressurser på en kreativ måte, med flere varieteter og ikke bare på engelsk. Altså er dette mer typisk for det som kan omtales som *(trans)språking* (jf. Svendsen, 2004; Li, 2011; Svendsen, 2021).

Basert på utdrag 8 og 9 er engelske innskudd involvert i potensielt ansiktstruende situasjoner for samtaledeltakerne. Det kan hende at engelsken er med på å dempe en potensielt ansiktstruende handling, samtidig er det eksempler på andre dempende språktrekk også, som flagging. Som nevnt tidligere (jf. 2.3) har flagging, som pauser, nøling, latter eller uttrykk som *sånn*, av engelske innskudd en kommunikativ funksjon i interaksjon (jf. Poplack, 1988; Lie, 2008). I *Hverdagsdatabanken* er det en rekke eksempler på markører som kan se ut til å ha funksjon som flagging. Dette gjelder nøling med pauser, *eh/øh*, å dra ut foranstående ord, selvreparasjon eller dempende uttrykk som *som de sier*. I eksemplene er de engelske innskuddene markert med fet skrift og flagging er markert med understrek.

I likhet med materialet til Johannessen (2014, s. 33) er det eksempler i *Hverdagsdatabanken* der deltakerne bruker flagging med *eh* eller *sånn* før de inkluderer engelske innskudd. Eksemplene¹¹ under har ulike typer flagging.

- (i) «**I e- shall not mention names** me[n],» – Identitetstyveri, Berit, yngre
- (ii) «som selger sånn derre **ab- a professional griefer**» – Professional griefer, Børre, yngre

I (i) flagges den engelske frasen med foranstående *e-*. I (ii) brukes en utvidet variant av *sånn* med påfølgende *derre*. Taleren nøler også med en selvreparasjon før den engelske frasen.

I følgende eksempel nøler Berit ved å dra ut ordet før det engelske elementet.

---

¹⁰ Ragnar refererer her mest sannsynlig til en tysk vals, også kalt Donauwalzer, komponert av Johan Strauss på 1800-tallet. *Blauen* betyr 'blå' på norsk. Hentet fra https://no.wikipedia.org/wiki/An_der_sch%C3%B6nen_blauen_Donau

¹¹ Følgende eksempler er fra *Hverdagsdatabanken* og er nummerert med romertall og markert med anførselstegn, mens utsagn fra *Norsklish – engelsk i norsk* er nummerert med tall og skrevet i kursiv. Dette er for å tydelig skille mellom samtaledata og rapporterte data.

(iii) «tar du me:::d **the drank** eller=?» – Identitetstyveri, Berit, yngre

I (iii) følger det engelske innskuddet med et innpust, en kort pause og referansen som Cecilie henter ordet fra, hvor hun bruker engelsk.

(iv) «det er ikke noe poeng å prøve engang med mindre du (0.2) [med] mindre du tar noe **adderal hh**, som de sier i **American movies**.» – Identitetstyveri, Cecilie, yngre

Følgende eksempler viser også hvordan *liksom* brukes i kontekst med engelsk.

(v) «[£ ehe nei nei] £ men **rom-coms** og sånn er jo det verste som finnes i de- hele altså **the whole world liksom** [det e::r]» – Identitetstyveri, Berit, yngre

(vi) «nei men han] e::: **he's fucking up the vibe li[ksom]**.» – Identitetstyveri, Ane, yngre

(vii) «m første gang så trodde jæ at de var liksom (0.8) tags for hvor man var i verden.» – Identitetstyveri, Cecilie, yngre

(vii) «[jammen det er jo] ett eller annet r:art [**obviously liksom**]» – Identitetstyveri, Berit, yngre

I korpuset er det en rekke eksempler på at *liksom* følger det engelske uttrykket. Dette kan også regnes som en slags flagging ved å være en form for formildende uttrykk, som en høflighetsstrategi (Svennevig, 2001, s. 147–148). Men som jeg tok opp i 2.3, er flagging og høflighetsstrategier tett knyttet. *Sånn*, sammen med *liksom*, kan regnes både som flagging og som et formildende uttrykk ved en potensielt ansiktstruende handling. I tillegg er det et uttrykk som forbindes med ungdomsspråk (Hasund, 2006). Av de totalt 35 eksempler på bruk av *liksom* i *Hverdagsdatabanken*, så er kun fem av disse sagt av en eldre samtaledeltaker. Det er ikke sikkert at *liksom* her brukes for å dempe engelsken, men at det heller har en annen funksjon, for eksempel som demping av ansiktstruende handling. I (v) kan det være potensielt ekskluderende å si at man synes *rom-coms* er det verste som finnes, hvis samtalepartnere ikke er enig det. I (vi) kan det være potensielt fornærmende å si om en person at de ødelegger stemningen. I (vii) kan det være potensielt ansiktstruende å gi kritikk for at det er noe rart.

I *Hverdagsdatabanken* er det flere eksempler på at engelsk brukes i forbindelse med latter. Som jeg allerede har nevnt tidligere i delkapittelet kan latter være en form for flagging (Johansson & Graedler, 2002, s. 262), men latter har ikke nødvendigvis bare denne funksjonen. I utdrag 10 brukes det mye latter og flere tilfeller av engelske innskudd. Utdraget er fra samme

samtale som utdrag 7, hvor jentene Berit (*Ber*), Cecilie (*Ces*) og Ane snakker om den amerikanske skuespilleren Chris Pratt.

2369 Ber hundre prosent overfladisk (.) ut[seendem- ,]
2370 Cec [@ le::t's be::: @] £ hehe[hehe] £
2371 Ber [ja:.]
2372 (.)
2373 Cec [@le::t's] be honest here @ [(- - -) nice .]
2374 Ber [men]
2375 Ber [£ ehehehehe] hehe £ .
2376 (0.3)
2377 Ber £ æhe[he £]
2378 Cec [£ he £]
2379 (0.2)
2380 Ber @ are you sure ab[out that@]
2381 Ane [£ eheh £]
2382 (0.2)
2383 Ber Pratt Pratt Pratt=
2384 Cec =åh fy fa::-=
2385 Ber =tar du me:::d the drank eller ?=
2386 Cec =ja (0.2) det skal jø gjørra .
2387 (0.7)

Utdrag 10. (*Identitetstyveri, Etelämäki, under arbeid*).

I utdrag 10 det tre eksempler på bruk av engelsk. I samtalen snakker jentene om skuespiller Chris Pratt. I linje 2370–2373 sier Cecilie en setning på engelsk, med to forsøk, sier *let's be honest here*. Hun har en imiterende tone (markert med «@»). Berit responderer med å le i linje 2375 og i linje 2380 gjør hun tilsvarende bruk av engelsk med *are you sure about that*, også med imiterende tone. På bakgrunn av responsen kan det se ut som at dette er en felles referanse mellom deltakerne som de forstår, muligens noe Chris Pratt har sagt, med tanke på det Berit sier i 2383 (*Pratt Pratt Pratt*). Det er på grunn av den imiterende tonen og responsen fra Berit i 2380 at det kan oppfattes som en referanse, hvis ikke kunne det vært en fritt formulert ytring på engelsk. I 2385 sier Berit den kortere engelsk frasen *the drank* [sic]. Cecilie svarer med at det skal hun *gjørra*, som kan tyde på humor fordi hun bruker en ordform fra en annen talestil enn slik hun snakker ellers i samtalen. Basert på svaret til Cecilie samt at Berit velger å bruke et engelsk uttrykk (istedenfor *drinken* eller *drikken*) og som har feil vokal i stammen (*the drank* istedenfor *the drink*), kan det se ut som at dette er basert på humor. Det er også mye latter i denne sekvensen (markert med «£»). Den generelle konteksten for samtalen som utdraget er hentet fra, er norsk. Likevel skjer engelsken i utdrag 10 såpass hyppig, slik at det kan være vanskelig å avgjøre hvorvidt norsk eller engelsk er rammespråket for denne sekvensen og om engelsken er *innskudd* eller ei. Eksemplene fra utdragene er gode eksempler hvordan deltakerne bruker engelsk og andre varieteter som språklig ressurser – blant annet i en kreativ språklek –

og som kan omtales som *(trans)språking* (jf. Blommaert, 2010; 2011, Svendsen, 2004; Svendsen, 2021).

Oppsummering av hvordan engelsk brukes i norske hverdagslige samtaler

I dette delkapittelet har jeg tatt for meg *hvordan* engelske innskudd brukes i norsk talespråk, i de hverdagslige samtalene i *Hverdagsdatabanken*. Analysen av samtalene har tatt utgangspunkt i engelskbruk som har blitt oppgitt i *Norsklish – engelsk i norsk*, men jeg har også sett på perspektiver ved engelskbruken i samtalene som ligger utenfor rapporteringene. Jeg har sett på i hvor stor grad engelsk brukes i samtalene, hvor jeg fant at det er flest engelske enkeltord, med tre fjerdedeler av alle tilfellene. Det er de unge deltakerne som har mest bruk av engelsk, med 67 % av enkeltordene og 72 % av de *lengre innskuddene*. I 4.5.1 har jeg vist hvordan engelsken kan brukes mer eller mindre tilpasset til norsk. I 4.5.2 viste jeg to eksempler på hvordan engelske ord og uttrykk huskes framfor norsk. I 4.5.3 viste jeg hvordan det er nærliggende å bruke engelsk når man siterer engelskspråklige kilder, og hvordan det refereres til felles engelske referanser, fra blant annet film. Til slutt, i 4.5.4, så jeg på hvordan engelsk brukes i kontekst med flagging og latter som kan indikere at engelsk både dempes, at engelsk i seg selv kan være dempende og brukes i språklek, og at dette er noe vanskelig å skille på. Det kan hende at engelsk brukes i forbindelse med latter fordi det brukes som identitetshandling og er med på å skape en fellesskapsfølelse blant samtalepartnerne ved bruk av felles referanser. Samtidig kan det hende at latter brukes for å flagge engelsk for å uttrykke et forbehold til bruken av det. Det kan også hende at engelskbruken i seg selv er med på å dempe en potensiell ansiktstruende handling fordi et annet språk skaper en avstand, eller rett og slett at man bruker engelsk for å være morsom eller fordi det er morsomt. I all hovedsak har resultatene i 4.5 vist hvordan engelsk brukes som en språklig ressurs – med flere funksjoner – i likhet med andre verbale og ikke-verbale virkemidler for å oppnå kommunikative mål (Svendsen, 2004, s. 46). Ut fra samtalene ser det ut til at andre verbale og ikke-verbale virkemidler ser ut til å være andre varieteter som en bredere talestil (*gjørra*), svensk (*du får inte spela*), tysk (*an der schönen blauen [...] Donau*) eller dempende uttrykk (*liksom, sånn derre*) og de ikke-verbale er endring av stemmeleie, latter og pauser.

5 Diskusjon

I dette kapittelet diskuterer jeg forskningsspørsmålene i lys av tidligere forskning, teori og resultatene (jf. 1.2, 2 og 4). Jeg skal med andre ord diskutere *i hvor stor grad* engelsk oppgis å bli brukt av respondentene på spørreskjemaet *Norsklish – engelsk i norsk*, *hvorfor* de oppgir å bruke engelsk og hvilke *holdninger* som finnes til bruk av engelsk. Jeg diskuterer også resultatene om *hvordan* engelsk brukes i hverdagslige samtaler på norsk, samt hvordan kombinasjonen av egenrapporterte data og samtaledata har vært en metodisk fordel.

I diskusjonen av *i hvor stor grad* og *hvorfor* engelsk brukes, sammenlikner jeg de rapporterte og interaksjonelle dataene, selv om de to utvalgene med deltakere i hverdagssamtalene og respondentene på spørreskjemaet ikke er de samme personene. Grunnen til denne sammenlikningen er at datamaterialene utfyller hverandre ved at begge metoder gir muligheter til å undersøke aspekter ved bruk av engelsk i norsk, som den andre metoden ikke kan tilby.

Når det gjelder sosiale variabler, viste analysen i forrige kapittel at alder er den variabelen som synes å ha mest å si for oppgitt bruk av engelsk, fordi det er betydelige forskjeller mellom de yngre og de eldre når det gjelder bruk av engelsk og holdninger til det (jf. 4.2 og 4.4). Jeg vil dessuten også kommentere variabelen flerspråklig bakgrunn fordi de unge og flerspråklige ser ut til å en del fellestrekk i sine svar (jf. 4.2 og 4.4). Slik analysen viste, er det en svak tendens til at menn opplever i noe grad oftere at de ikke husker norske ord og at de har noe mer spredte holdninger til engelsk (jf. 4.3.2 og 4.4.1), men forskjellen er allikevel så pass liten at det ikke vil bli lagt vekt på denne variabelen i diskusjonen.

5.1 I hvor stor grad brukes engelsk i norsk?

I avsnitt 4.2 tok jeg opp i hvor stor grad engelsk oppgis å brukes i *Norsklish – engelsk i norsk*, og i 4.5.1 så jeg på i hvor stor grad engelsk brukes blant deltakerne i samtalene fra *Hverdagsdatabanken*. I begge datamaterialene viste det seg at det er de unge som bruker engelsk i størst grad, i form av at det brukes oftest og med de lengste innskuddene, altså setninger eller som deler av en samtale. Dette kan derfor tyde på at engelsk er en større del av repertoaret til de unge under 36 år, enn de som er eldre enn dette.

De aller fleste oppgir at de unge bruker engelsk oftere og at de bruker flere setninger enn de eldre. Dette er et funn som stemmer overens med andre studier av slang og flerspråklighet (Bjørvatn, 2015; Hasund 2006; Ims et al., 2015; Svendsen, 2018 Svendsen et al., 2015). I *Ta tempen på språket!* og i *Rom for språk?* oppgir de aller fleste barn og unge å bruke engelske ord når de snakker eller skriver, og at engelsk er det språket, i tillegg til norsk, som brukes mest

når de er sammen med venner (ibid.). I *Ta tempen på språket!* (Svendsen et al., 2015, s. 16) svarer 70 % av ungdommene i undersøkelsen *ja* på spørsmål om de bruker engelske ord når de snakker eller skriver. 30 % i *Ta tempen på språket!* svarer *nei* til at de bruker engelske ord når de snakker eller skriver (ibid.). I *Rom for språk?* (Ims, Svendsen & Ryen, 2015, s. 12–13) oppgis engelsk som det språket som brukes mest blant venner, etter norsk. På spørsmål om elevene bruker ord eller setninger fra andre språk når de er sammen med venner, svarer 12 % av 9./10.trinn *nei*, mens 33 % av de på 5./6. trinn svarer *nei*. Figur 5 (i 4.2.1) viser at det i *Norsklish – engelsk i norsk* kun er 0,86 % prosent, én person, som svarer at de «aldri» bruker engelsk blant de mellom 11–20 år. Rett over 10 % i *Norsklish – engelsk i norsk* svarer «sjelden». Dette er langt færre enn i *Ta tempen på språket!* og *Rom for språk?*. Spørsmålet er om denne forskjellen skyldes noe metodisk. *Ta tempen på språket!* er for eksempel basert på sosiolingvistisk folkeforskning hvor de unge selv samlet inn og registrerte resultatene (Svendsen, 2018). Det kan også være formuleringen av spørsmålet eller av svaralternativene, i og med at spørsmålet i *Ta tempen på språket!* hadde ja/nei-svar, hvor det dessuten også ble spurt om *både* talespråk og skriftspråk (Svendsen et al., 2015, s. 16). En annen årsak til en større grad av rapportert bruk av engelsk hos de unge i min studie, kan være at det faktisk er sånn at de unge opplever å bruke mer engelsk nå enn da de nevnte undersøkelsene ble gjort i 2014/2015. Det er en mulighet for at bruk av engelsk har økt allerede siden da. Sosiale medier er om mulig enda mer utbredt i dag enn for syv år siden. I 2020 hadde 97 % av ungdommer under 18 år har egen smarttelefon (Medietilsynet, 2020, s.16). I 2016 var det også 97 % av ungdom under 16 år som hadde egen mobiltelefon (Medietilsynet, 2016, s.8), så det har ikke skjedd noen overordnet utvikling på disse årene. Kontrasten er imidlertid større blant de yngste under 15 år. I 2012 hadde 70 % av de mellom 12 og 14 år en smarttelefon. I 2014 var dette tallet steget til 90 %, og i 2016 var det 95 % (ibid.). I 2020 var dette tallet på 99–100 % (Medietilsynet, 2020, s.16). Med andre ord har det vært en jevn økning i mobiltilgang blant de yngre ungdommene de siste ti årene. Dermed er det en viss mulighet for at engelskbruken kan ha økt i løpet av det siste tiåret, fra 2014 da for eksempel *Ta tempen på språket!* ble gjennomført.

I 4.2.2 presenterte jeg resultatene fra *Norsklish – engelsk i norsk* om hvilken lengde på engelskinnskuddene respondentene oppgir å bruke, som for eksempel enkeltord som *cravings*, kortere fraser (f.eks. *my duties, the drank*), helsetninger (f.eks. *we can try*) eller deler av en samtale. I 4.5.1 presenterte jeg hvilke elementer som brukes i *Hverdagsdatabanken*. Resultatene fra *Norsklish – engelsk i norsk* viste at de aller fleste oppga å bruke *slang* eller

enkeltord (82 %) og noe *enkeltsetninger* (25 %). Det var lavere tall på bruk av engelsk i *kortere deler av en samtale, lengre deler av en samtale og hele samtaler fra start til slutt* (12 % og 4 %). Tendensen i resultatene var at jo eldre respondentene er, jo kortere elementer ser de ut til å bruke. Selv om de tre svaralternativene nevnt over har lav prosentandel (jf. 4.2.1), ser det ut til at bruk av sammenhengende engelsk i samtaler skjer mest blant de unge under 36 år. Som nevnt i 4.2.2 så har de yngste, 11–20 år, høyest prosent på *kortere deler av en samtale*, mens de på 21–35 år har høyest prosent på *lengre deler av en samtale*. En mulig forklaring på dette kan være at denne gruppa har en hverdag med studier og jobb som kanskje legger opp til bruk av engelsk i lengre deler av en samtale. Men det kan også være det at de i større grad oppgir å bruke engelsk enn de eldre, og at de derfor også bruker engelsk mer sammenhengende.

I *Hverdagsdatabanken* var tendensen i samtalematerialet på ett nivå den samme som i de rapporterte dataene i *Norsklish – engelsk i norsk*. Det var mest bruk av enkeltord fra engelsk i materialet, men også tilfeller av korte fraser og enkeltsetninger hvor en god del tilfeller var referanser eller faste uttrykk. Det var ingen tilfeller av sammenhengende prat på engelsk, altså at man «slår over» til engelsk slik at *alt* som sies i samtalen er på engelsk. Ut fra det som har hatt fokus i media den siste perioden (jf. Korsnes, 2021; Waage, 2021; Villalobos, 2022), om at ungdommer har samtaler på engelsk med andre norske ungdommer, kunne man kanskje forventet at resultatene i større grad skulle vise at ungdom «slår over» til engelsk i samtale. Det var riktignok cirka 4 % prosent som oppga å bruke engelsk i *lengre* eller *hele* deler av samtaler med norskspråklige, men det er vanskelig å sammenligne dette tallet med en fremstilling fra media hvor det ikke finnes konkrete tall på *hvor mange* ungdommer som faktisk gjør dette. Undersøkelsene til Sunde (2016) og Svedal (2021) viser heller ikke en slik sammenhengende bruk av engelsk, men mest bruk av enkeltord og enkeltsetninger i en ellers norsk kontekst. Sunde (2016) og Svedal (2021), samt egne resultater, gir oss altså ikke grunn til å tro at ungdom bruker engelsk i så stor grad som det rapporteres om i mediebildet. Like fullt kan det i noen sekvenser fra samtalene (jf. 4.5.3), være vanskelig å avgjøre hvorvidt *rammespråket* (jf. 2.1 og Myers-Scotton, 1993) eventuelt er engelsk eller norsk fordi tilfellene av engelsk skjer såpass hyppig. Dette kan bidra til å belyse skillet mellom *kodeveksling* og (*trans*)*språking* (jf. 2.1). Dette diskuteres i 5.4.

I 4.2.2 viste svarene i *Norsklish – engelsk i norsk* at de yngre oppgir å tilpasse engelske ord til norsk morfologi i større grad enn de eldre. Det er gruppa 61–90 år som har høyest andel på *ingen norsk bøyning* på engelske ord, og kun 1,2 % i denne gruppa har svart at de bruker *svært mye norsk bøyning*. Aldersgruppa 61–90 år oppgir også å ha lavest engelskkompetanse (se

vedlegg 2.3), og det er denne gruppa som oppgir minst bruk av engelsk (jf. figur 5). De eldste er nok den aldersgruppa med minst engelskopplæring i skolen, og de er nok heller ikke de mest hyppige brukerne av sosiale medier (jf. kapittel 1). Det er for øvrig gruppa 21–35 år som oppgir at de bruker mest norsk bøyning på engelske ord, og det er denne gruppa som oppgir å ha gode engelskkompetanse (se vedlegg 2.3 og 2.6). Det kan med andre ord være en mulighet for at høy engelskkompetanse og en form for nærhet til engelsk, påvirker morfologisk tilpasning til norsk. I det neste avsnittet diskuterer jeg nærmere hvorfor engelsk brukes i norsk, hvor jeg også kommer inn på repertoar.

Hvis man ser på resultatene om i hvor stor grad engelsk brukes fordelt etter aldersgruppene i *Norsklish – engelsk i norsk*, er det en tendens til at de yngste på 11–20 år svarer litt annerledes enn respondentene på 21–35 år. Om dette har med rapporteringen å gjøre eller om de yngste ungdommene bruker engelsk annerledes de eldre ungdommene, kunne ha vært interessant å sett enda nærmere på i fremtidig forskning. Jeg kommer tilbake til dette i 5.3 i diskusjon om holdninger.

5.2 Hvorfor brukes engelsk i norsk?

I 4.3 så jeg på hvilke årsaker som oppgis for bruk av engelsk i norsk i *Norsklish – engelsk i norsk*. Begrunnelsene er på en måte delt i tre. Det gjelder en rent språklig årsak, med leksikalske luker i språket eller en opplevelse av en mangel på *god* norsk oversettelse, en kognitiv årsak hvor det engelske uttrykket huskes før det norske, og bruk av engelsk i en kommunikativ funksjon som handler om identitet, humor og demping, som er relatert til hverandre. Noen samtaleutdrag fra *Hverdagsdatabanken* presentert i 4.5, illustrerer også begrunnelsene til spørreskjemarespondentene. Først og fremst illustrerer resultatene hvordan engelsk brukes som en ressurs i samtaler mellom norske språkbrukere.

Fra resultatene i 4.3 trakk jeg frem at engelsk brukes på grunn av faktisk mangel av norske ord, det som gjerne omtales som kulturelle lån (jf. 2.1 og Myers-Scotton, 1993). Dette er typisk for begreper fra blant annet teknologi, økonomi, eller underholdningsbransjen med musikk og film, hvor nye konsepter i det norske samfunnet oftest kommer fra angloamerikansk kultur. Leksikalske luker er den mest brukte forklaringen på bruk av ord fra andre språk. Dette er ord som er typiske låneord (Matras, 2009, s. 149–150). Det er for øvrig ikke nødvendigvis kulturelle lån som er mest interessant. Det mest interessante er hvorfor *kjernelån* brukes, altså der man har norske uttrykk allerede (jf. 2.1 og Myers-Scotton, 1993) og som erstatter de norske

motstykkene. I fritekstsvaret i *Norsklish – engelsk i norsk* svarer flere respondenter at de bruker engelsk fordi de opplever at norsk ikke har en tilstrekkelig god nok oversettelse i forhold til det engelsk kan «tilby». Flere respondenter oppgir også at de synes engelske ord og uttrykk gjerne er mer presise enn de norske, og at noen norske begreper kan oppfattes som unaturlige å si på norsk. Sitat (6) ble først nevnt i 4.3.1.

- (6) *Spill og andre medier med uoversettelige begreper eller begreper som er unaturlige å bruker [sic] på norsk (Youtube, streaming, osv.)* – Spørsmål 27, gutt/mann, 11–20 år
- (40) [...] *Norske "offisielle" oversettelser fra språkrådet er rare: pixel = lysbildeelement, keyboard = tangentfjøl* – spørsmål 44, mann, 21–35 år

Språkrådet tilbyr en liste over en rekke avløserord for engelske datatermer, men som respondenten i (40) poengterer, så kan disse avløserordene oppfattes som rare. I min undersøkelse ser bruken av kjernelån dessuten ut til å være knyttet til visse temaer. Flere respondenter i *Norsklish – engelsk i norsk* skriver at de bruker mer engelsk om visse temaer (jf. 4.3.1). Temaene som oppgis, og som er særlig knyttet til angloamerikansk kultur, som underholdning og teknologi, er ikke overraskende. Det er mer overraskende at fritidsaktiviteter som matlaging, plantestell og friluftsliv nevnes. Dette er temaer som i utgangspunktet ikke har engelskspråklig opphav eller knyttet til en engelskspråklig kontekst. Utsagnene i (41), (42) og (43) er eksempler på dette:

- (41) *Idrett, friluftsliv som jakt og fiske, biler/kjøretøy...* – Spørsmål 27, mann, 61–90 år.
- (42) [...] *I tillegg tail [sic] at jeg bruker det mer innenfor visse områder jeg har undersøkt mye selv via engelskspråklige [sic] kilder. Fesk [sic] om matlaging eller naturfag* – spørsmål 43, mann, 21–35 år
- (43) *Om hageplanter: "hvordan får man disse frøene til å germinate"?* [sic] – spørsmål 27, mann, 36–60 år

Man kan spørre seg hvorfor respondentene opplever et behov for å bruke engelsk om disse temaene som friluftsliv, kjøretøy, matlaging og hageplanter. De synes å begrunne dette ut fra at «nisje-ord» eller «sjargong» innenfor ulike miljøer brukes på engelsk. Som en av respondentene ovenfor er inne på, skriver han at har undersøkt mye selv via engelskspråklige kilder. Det gjelder denne respondenten også, som jeg også nevnte i 4.3.3:

- (19) [...] eller det er nisjer hvor mesteparten av egen kunnskap kommer fra internasjonale (og engelskspråklige) diskusjonsforum/reddit/lignende. F.eks. film(jump cut, arthouse, shallow focus), whisky (grain whisky, rye, pot still, cask strength), drink-/cocktailmiksing (Boston shaker, jigger), klær/sko (drape, herringbone-mønster, captoe).

For hobbyer rundt jakt, fiske, friluftsliv bruker jeg utelukkende norske uttrykk og finner ofte mangler i mitt engelske vokabular. – Spørsmål 27, mann, 21–35 år.

Påfallende nok oppgir denne mannen i alder 21–35 år at han har utelukkende norsk vokabular for jakt, fiske og friluftsliv, som er det motsatte av det mannen på 61–90 år opplever. Dette viser spennet av individuelle erfaringer. Det viser også en av fordelene med fritekstsvar hvor respondentene får mulighet til å utdype. Samme mann forklarer sin bruk av engelsk om idrett og sport i spørsmål 44:

- (44) *Har gjennom mer enn 50 år i yrkeslivet jobbet mye internasjonalt. Har i mange jobber hatt engelsk som arbeidsspråk. [...] Bruken min av engelske ord når det gjelder idrett/sport er nok at jeg også har jobbet en god del med informasjon rundt store internasjonale arrangementer. – spørsmål 44, mann, 61–90 år*

Som nevnt er det en del som opplever at engelske begreper er mer presise enn norske. Én ting er at språkbrukere gjerne skal uttrykke seg mest mulig klart, etter Grice' maksimer (Grice, 1989), men det kan hende at bruk av engelsk har noe å gjøre med prestisje og uttrykk for identiteter. Det kan for eksempel være en viss prestisje i det å ha kunnskap om de mest presise tekniske termene. Basert på Bourdieu (1991) kan noe vokabular, altså de engelske, «presise» termene, ha høyere verdi enn andre på visse lingvistiske markeder. Engelske termer og innskudd kan for eksempel ha høyere prestisje i miljøer som forholder seg mye til engelskspråklig informasjon, eller et internasjonalt rettet miljø. Like fullt illustrerer eksemplene over de individuelle forskjellene, hvor én respondent oppgir at han bruker mye engelsk om friluftsliv, mens en annen respondent oppgir at han ikke har et engelsk vokabular for friluftsliv. Det kan handle om miljøet man er rundt. Mannen som oppgir å bruke mye engelsk om friluftsliv oppgir også at han oppholdt seg mye i utlandet.

Bruk av engelske uttrykk som fungerer som sjargong blant medlemmer i en gruppe, kan vekke felles assosiasjoner (Brown & Levinson, 1987, s.111). Ifølge Le Page & Tabouret-Keller (1985) skaper individer språklige mønstre som er lik en gruppe av individer som man ønsker å identifisere seg med, og identitetshandlingene, som kan være å bruke det engelske, «presise» vokabularet, kan være en implisitt måte for at man skal anerkjennes som en av gruppa. Gruppene kan være små, i den forstand at det handler om en gruppe innenfor ett interesseområde eller en liten vennegjeng, eller det kan ha et større perspektiv, som jevnaldrende mer generelt. Følgende utsagn tok jeg opp i 4.3.3.

- (17) *Jeg føler at jeg havner mer på bølgelengde med mine jevnaldrende dersom jeg bruker mer engelsk i norsk. Har større sannsynlighet for å kodeveksle dersom mine jevnaldrende kodeveksler/kodemikser hyppig. Dersom de bruker lite engelsk, er også sannsynligheten for at jeg bruker engelsk mindre. Til eldre unngår jeg engelsk så langt jeg kan. [...]* – Spørsmål 44, mann, 21–35 år

Tilpasning av bruk av engelsk kan også skyldes det å ta hensyn til samtalepartners kompetanse. Akkurat som man kan bruke engelske termer blant andre som forstår sjargongen, så kan man la være å bruke visse engelske termer og uttrykk overfor personer som ikke har den kompetansen. I (17) over er det for øvrig påfallende at respondenten bruker kodevekslingstermen. Kanskje har denne respondenten tatt emner innen flerspråklighet eller norsk som andrespråk, slik at han kjenner til termen, og antar at vi som analyserer svarene også forstår han. For øvrig illustrerer (17) at det er en språkinteressert gruppe med respondenter (jf. 4.1.1).

Blant fritekstsvarene til respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* er det en rekke utsagn om at man bruker mest engelsk blant jevnaldrende og mindre i samtale med eldre. Respondenten i (17) hevder han unngår engelsk med eldre så langt han kan, og respondenten i (18), først nevnt i 4.3.3, sier hun nesten aldri bruker engelsk med de som er eldre enn henne.

- (18) *[...] For meg gjelder dette bare når jeg er med folk på ca samme alder som meg, når jeg er med de som er eldre enn meg, bruker jeg nesten aldri engelsk.* – Spørsmål 44, jente/kvinne, 11–20 år.

Eksempel (17) og (18) illustrerer en tilpasning i samtale med eldre, en form for akkommodasjon (jf. Giles & Smith, 1979) til de eldre som man antar bruker mindre engelsk, eller som man kanskje tror har en lavere kompetanse (jf. Grosjean, 2001). Det å la være å bruke engelsk i slike tilfeller kan være for å unngå ansiktstruende handlinger (jf. Brown & Levinson, 1987), fordi det kan være ydmykende for de eldre å ikke forstå.

Tilpasning til samtalepartner behøver ikke bare gjelde overfor eldre, men også overfor eller i ulike sosiale grupper. Ifølge Johannessen (2014, s.40) påvirker de sosiale nettverkene man tilhører, sammen med vurderinger av hvordan språkblanding mottas, mengden engelsk som brukes. Ifølge Svedal (2021, s.68) er det et fellestrekk for podkastdeltakerne at de ønsker å bruke språk som treffer podkastlytterne. Podkastdeltakerne kjenner til lyttergruppa si og kan tilpasse språkbruken sin deretter. I podkastene *Friminutt* og i *Harm og Hegseth* er de åpenbart ikke bekymret for at lytteren ikke forstår henholdsvis engelsk og deres «sjargong» (ibid.). Særlig sistnevnte podkast bruker en god del engelsk (Svedal, 2021, s.102). Det er for øvrig

interessant hvorfor språkbrukere gjør som de gjør, og hvilke antagelser man har om mottakers engelskkompetanse – eller holdninger til engelskbruk – og hvordan dette påvirker språkvalg.

En respondent i *Norsklish – engelsk i norsk* trekker fram at han endrer mengden engelsk etter hvem han er sammen med.

- (45) [...] *Jeg husker selv når jeg var ubgdom [sic] så var jeg en gamer, snakket mye engelsk og så veldig mye engelsk innhold. Jeg prater nok finere nå enn jeg gjorde da for jeg har lært meg hvordan man prater som en voksen, men jegtenker [sic] fortsatt på samme måte som jeg gjorde. Og treffer man kompiser fra den gang så går sjargongen akkurat [sic] som den gjorde da.* – spørsmål 44, mann, 36–60 år

Denne respondenten poengterer at han har lært seg «hvordan man prater som en voksen», som kan tolkes som at han oppfatter mye bruk av engelsk som en «ungdomsgreie». Blant flere respondenter kan det virke som at bruk av engelsk er en del av den *kollektive oppfatningen* av ungdomsspråk (Hasund, 2006, s.9). Mannen oppgir at han i møte med gamle kompiser bruker samme gamle sjargong, med det jeg vil anta ut fra utsagnet, er mer bruk av engelske ord fra gaming. Dette er også et eksempel på at det som er typisk ungdomsspråket ikke er forbeholdt ungdom, men at alle aldersgrupper kan ta i bruk som *ungdommelig språkstil* (Karlsson, 1998) som en språklig ressurs. De unge snakker gjerne annerledes enn de eldre blant annet fordi de tilpasser seg den moderne verden rundt seg (jf. Coulmas, 2005, s. 52), og slik sett kan ungdomsspråk anses som å uttrykke noe moderne. Engelsk i norsk er en konsekvens av globalisering, som i seg selv er muliggjort gjennom spredningen av engelsk (Svendsen 2021), og dermed kan engelsk brukes som en måte å uttrykke at man er «up-to-date», på tvers av generasjoner. Alle aldersgrupper kan ta i bruk språklige trekk som er *typiske* for andre generasjoner, som en språklig ressurs (Coulmas, 2005, s. 53).

Utsagn (45) er dessuten interessant i sammenheng med at engelsk virker som å bli brukt mer i uformelle situasjoner blant respondentene på spørreskjemaet. (32) nedenfor ble først nevnt i 4.3.4.

- (46) [...] #4 - *Jo mer formelt, jo mindre engelsk.*[...] – spørsmål 44, mann, 21–35 år

- (47) [...] *Jeg bruker en del engelsk slang osv når jeg snakker uformelt, men er bevisst på å bruke norske uttrykk ellers.*[...] – spørsmål 44, annet/ønsker ikke svare, 21–35 år

- (32) [...] *Men jeg bruker gjerne engelsk for å legge til et element av useriøshet [sic] og for å skape en mer uformell stemning.* – Spørsmål 44, kvinne, 21–35 år.

Utsagnene viser at engelsk blir brukt mindre i formelle situasjoner, men også for å gjøre situasjoner mindre formelle. Både fritekstsvare fra *Norsklish – engelsk i norsk* og i hverdagsamtalene i *Hverdagsdatabanken* viser at engelske innskudd brukes i uformelle

sammenhenger. Engelsk brukes som en ressurs knyttet til kreativ språklek (se f.eks. Johnsen, 2020) der hun viser hvordan blant annet engelsk og spansk blir brukt som humor i familien. Dette kommer jeg tilbake til i 5.4. Respondentene oppgir at «det er gøy» å bruke engelsk og at det «krydrer» språket. I tillegg oppgir flere at engelsk kan gjøre vanskelige ting lettere å si (jf. 4.3.4). I 4.3.4 tok jeg blant annet opp disse utsagnene:

- (25) *Jeg tror vi gjør det fordi det kan være gøy, det kan være ordspill.* – Spørsmål 44, kvinne, 36–60 år
- (28) *Blir brukt som humor, overdrivelse, underdrivelse- piffjer [sic] opp.* – Spørsmål 44, kvinne, 36–60 år
- (30) *Det er gøy. Det krydrer språket.* – Spørsmål 44, kvinne, 61–90 år.

Utsagnene fra disse kvinnene i alder 36–60 år og 61–90 år viser for øvrig at det ikke bare er yngre som anser engelsk som kreative innspill i språket. Humor og latter har en rekke funksjoner (se f.eks. Billig, 2005; Franzén, Jonsson & Sjöblom, 2021), som jeg velger å ikke gå dypt inn på her, men vitsing er blant annet relatert til høflighetsstrategier (Brown & Levinson, 1987), og det er ikke nødvendigvis lett å skille engelsk i humor og engelsk som distanse og høflighetsstrategier, de er relaterte (jf. 4.5.4).

Flere oppgir også at de opplever at engelsk er lettere å bruke om noe flaut eller i snakk om følelser. Dette nevnte jeg først i 4.3.4.

- (33) *Ved snakk om følelser, for å forklare konsepter og i fylla kan samtalen i noen få tilfeller foregå på engelsk med et lite antall venner. Mistenker at det har noe med at samtaletemaet blir mer ufarliggjort og mindre personlig da.* – spørsmål 44, kvinne, 21–35 år
- (34) *Ofte også mindre flaut å uttrykke følelser på engelsk (skaper litt distanse).* – Spørsmål 44, kvinne, 61–90
- (35) *Ofte lettere å kommunisere følelser, fordi man gjemmer seg litt bak å snakke et annet språk. Føles mindre voldsomt å si "I love you, ass!" enn "jeg elsker deg, ass" – Spørsmål 44, kvinne, 21–35 år*

Dette kan ha en sammenheng med at engelsk kan ha en funksjon som en demper på potensielt ansiktstruende språkhandlinger (jf. Goffman, 1967; Svennevig, 2001; Brown & Levinson, 1987). Som beskrevet i 2.3 kan høflighetsstrategier minske en ansiktstruende handling eller kompensere for å tape ansikt (jf. Goffman, 1967). Utsagnene over kan indikere at disse respondentene opplever at de kan bruke engelsk for å ufarliggjøre et tema eller gjøre det mindre flaut å uttrykke følelser. De skriver at engelsk kan skape distanse og at man «gjemmer seg bak» et annet språk.

Årsakene til bruk av engelsk, nevnt i dette avsnittet, indikerer at engelsk er en del av mange norske språkbrukeres tilgjengelige repertoar fordi vi er globaliserte gjennom både reising og via internett og andre kilder til angloamerikansk kultur. Denne nærheten til det engelske språket som en språklig ressurs, og som kan ha mange ulike kommunikative funksjoner, kan også være grunnen til at en god del opplever at de glemmer det norske ordet og kommer på det engelske først (jf. avsnitt 4.3.2 og Warren, 2013, s. 40). I *Norsklish – engelsk i norsk* forklarer flere engelskbruken rett og slett bare med at vi omgis av mye engelskspråklig, som sosiale medier, film osv. Det kan virke som at vi omgir oss så mye med engelsk at det er det som er lettest tilgjengelig i hodet vårt. Respondentene under poengterer dette.

- (48) *Fordi vi utsettes for engelsk mange ganger hver dag. Jeg tror det er veldig naturlig (og en ubevisst prosess) å begynne å plukke opp ord og uttrykk du hører, enten det er fra et annet språk, en annen dialekt, sosiolekt eller fagmiljø.* – Spørsmål 44, kvinne, 36–60 år
- (49) *Globalisering. Film, musikk, spill, YouTube, annet sosial media er hovedsakelig på engelsk. Helt naturlig utvikling.* – Spørsmål 44, mann 21–35 år
- (50) *Tror det skjer naturlig når man kan mer en [sic] ett språk. Ikke eksklusivt [sic] et engelsk problem* – Spørsmål 44, mann, 21–35 år

Det kan virke som at respondentene ser det å huske engelske ord fremfor norsk, som en naturlig konsekvens av kontakt med engelsk. Sistnevnte utsagn (50), tar også opp at dette ikke er noe som kun gjelder engelsk, men alle de språkene man kan, noe som, som vist i 4.3.2 angikk flere som har vokst med andre språk enn norsk. To respondenter begrunnet dette med at de heller husker et engelsk ord enn et norsk ord, hvis de leter etter en oversettelse fra et tredjespråk, eller at det er mange ord å holde styr på som firespråklig. I likhet med de med flerspråklig bakgrunn, opplever også unge under 35 år i større grad enn de eldre over 35 år, at de husker engelske ord fremfor norske. De unge og de med flerspråklige bakgrunn har flere likhetstrekk i sine svar, blant annet at de bruker engelsk oftere enn gjennomsnittet av respondentene (jf. 4.2.1), og at de er mindre negative til engelsk i norsk (jf. 4.4.1). Dette kan nok ha noe med nærheten til engelsk å gjøre. De flerspråklige, og de unge, har mer kontakt med engelsk, eller andre språk, enn de eldre som hovedsakelig har vokst opp med norsk.

5.3 Hvilke holdninger finnes til bruk av engelsk i norsk?

Som nevnt i 4.1.1, er spørreskjemaets respondenter en språkinteressert gruppe. Den språklige interessen kan på den ene siden innebære en positiv holdning (jf. 2.4) til språklig mangfold, en interesse for flerspråklighet og språklig utvikling. På den andre siden kan man ha en mer

puristisk holdning (jf. 2.4) og ha mer interesse for det norske språkets normer og regler, hvor man kan forvente mer negative holdninger til bruk av engelsk. Særlig to svar fra spørreskjemaet illustrerer denne todelingen. Tittelen på oppgaven er basert på disse to mer eller mindre motsatte posisjonene. På spørsmål 44 (*Har du noen tanker om hvorfor du eller andre bruker engelsk i samtaler på norsk?*) svarer én kvinne i alder 36–60 at det *[f]øles naturlig*. «*Bader*» i *engelsk hele tiden*, mens annen kvinne på samme alder har svarer: *Innflytelsen fra nettet, film og spill, tekster osv. osv. er bare for stor. Vi drukner i engelsk*. Begge forklarer den språklige innflytelsen med at vi omgir oss mye med engelsk, men forskjellen er metaforen *bader* versus *drukner*, der *bader* indikerer en mer positiv holdning, mens *drukner* en mer negativ holdning. I tillegg viser også bakgrunnsinformasjonen til respondentene at selv om de fleste oppgir at de har vokst opp med kun norsk, har mange likevel en flerspråklig praksiskultur. Flere oppgir at engelsk gjerne er lingua franca hjemme ettersom samboer har et annet førstespråk enn norsk, andre skriver at de har oppholdt seg i utlandet over lengre tid, har ikke-norskspråklige venner eller engelsk som arbeidsspråk. Alder kan dessuten spille en rolle for respondentenes holdninger. De unge er gjerne mer positivt innstilt til det som er nytt, inkludert språkendringer (Hasund, 2006, s. 17). Mine resultater om holdninger til bruk av engelsk blant ulike aldersgrupper, støtter denne oppfatningen. De unge er generelt sett mindre negative til engelsk enn de eldre. De fleste unge heller mot å være positive til engelsk, men med mer spredte meninger enn de eldre. De positive holdningene til engelsk gjenspeiles også i det at det er denne gruppa som bruker mest engelsk. Respondentene som oppgir å ha en flerspråklig bakgrunn (de som har svart *ja* på spørsmål om de har vokst opp med andre språk enn norsk), er litt, som de unge, mer spredt i holdningene om bruk av engelsk i norsk, men generelt mindre negative. De flerspråklige oppgir også i høyere grad å bruke engelsk i norsk, i likhet med de unge.

Det kunne ha vært spennende å undersøke om gruppa som i dag er unge, bruker like mye engelsk når de er blitt eldre, eller om de legger mye fra seg. I resultatene fra spørreskjemaet så man tendenser til at det skjer et skille ved 30–35 årsalderen, at de under denne alderen har generelt andre meninger enn de over, blant annet når det gjelder lengde på engelske innskudd (jf. 4.2.2) og holdninger. Det er gjerne oppfattet slik at ungdommer legger fra seg visse trekk fra ungdomsspråket etter hvert som de blir eldre, og at språket endrer seg etter livsfaser (Hårstad et al., 2017, s. 167). Som nevnt tidligere (jf. 2.2) er gjerne ungdom regnet for å være mer innovative pådrivere til språklig endring (Coulmas, 2005, s.65). De plukker gjerne opp nye uttrykk raskt og de er gjerne ekstra språklige kreative enn eldre aldersgrupper (Hasund, 2006, s. 24). Ifølge Hasund (2006, s. 24) skyldes dette at ungdom generelt prøver ut og bryter grenser

i en overgangsfase til å bli voksen, fordi det er forskjell på samfunnene som foreldregenerasjoner har vokst opp i, og den de unge lever i. Ifølge Coulmas (2005, s. 52) snakker generasjoner ulikt fordi hver ny generasjon justerer språket etter hvert som verden utvikles, i tillegg til at hver generasjon har ulike evner og behov i samtiden. Dette kan overføres til den norske språksituasjonen, hvor samfunnet anno 2022 er dramatisk ulikt samfunnet anno 1972 med tanke på teknologisk utvikling og globalisering. Samtidig har de unge lært mer engelsk enn de eldre i skolen og ikke minst gjennom det å møte engelsk gjennom sosiale medier. Det er derfor logisk at de unge har et større *behov for* å bruke engelsk enn de eldste.

Sammenhengen mellom mer engelskbruk og en positiv holdning er i og for seg ikke spesielt overraskende, men visse respondenter skriver at de bruker engelsk selv om de egentlig ikke synes det er helt greit, som jenta i alder 11–20 år som skriver i spørsmål 44 at hun bruker engelsk med jevnaldrende for blant annet ironi, men også at hun egentlig er imot det, og at det er ubehagelig å se og høre andre bruke mye engelsk i språket (jf. sitat (37) i 4.4.2). I 4.4.2 tok jeg opp at det kan virke paradoksalt at de aller fleste respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* mener at det er *ikke greit* å bruke engelsk der vi har norske alternativer, samtidig som at årsakene som oppgis for bruk av engelsk kan indikere det motsatte. Mange oppgir jo at engelske ord og uttrykk brukes ekstra mye for temaer hvor det i utgangspunktet burde finnes norske alternativer. En god del oppgir at de relativt ofte opplever å huske engelske ord fremfor norske, og halvparten av respondentene oppgir at de er enig i at norsk ikke alltid strekker til.

Det er en interessant motsetning at respondentene bruker engelsk til tross for at de utgangspunktet er imot det. Det kan tolkes i flere retninger. Denne motsetningen finnes i flere deler av livet, som for øvrig beskrives av Paulus for 2000 år siden: «Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg.» (Romerne 7:19). Hvis man skal spekulere, kan det tolkes som at den kommunikative og sosiale funksjonen engelsk kan ha, trumfer holdningen om at det ikke er greit å bruke engelsk hvor det finnes tilsvarende norske ord. Rapporteringen om at det ikke er greit, kan muligens også handle om åpen prestisje og puristiske språkideologiske perspektiver. Den mest åpenbare holdningen i det store mediebildet og fra Språkrådet, er at engelsk helst ikke skal blandes med norsk (jf. 1.1). Det kan derfor hende at flertallet for at engelsk ikke er greit å bruke, har noe med selve metoden å gjøre. Hvis respondentene opplever at det er forventet at de skal synes at det ikke er greit at engelsk brukes i norsk, er det kanskje akkurat det de svarer. Samtidig ser man at engelsk kan ha høyere prestisje i akademia i og med at engelsk velges i større grad enn norsk for utgivelser av vitenskapelige artikler og for MA-oppgaver og doktoravhandlinger (jf. 1.1). En essensiell forskjell i verdien

av engelskbruk kan være relatert til språkblending. Den puristiske språkideologien, som er godt forankret i det norske språksamfunnet, handler om å holde språket rent (jf. 1.1, Svendsen, 2021), altså det at selve språkblendingen har lav verdi. Ved bruk av engelsk i academia blandes ikke engelsk med norsk, men hele artikler og avhandlinger skrives på engelsk. Dette har for eksempel prestisje fordi man retter seg til internasjonalt forskningsmiljø (se f.eks. Ljosland, 2007).

Figur 16 (jf. 4.4.2) viser at omtrent halvparten av respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* er *litt enig/veldig enig* i at norsk ikke alltid strekker til og det må brukes engelsk isteden, og det gjelder i aller høyeste grad yngste, 11–20, men det er også flertall av enige blant de på 21–35 år og de med flerspråklig bakgrunn. Selv om hovedtendensen blant respondentene er at det ikke er greit å bruke engelske ord der det finnes tilsvarende norske ord, har ikke aldersgruppa 11–20 år like sterke meninger om dette som de andre aldersgruppene. Den yngste aldersgruppa har dessuten mer spredte meninger (jf. figur 20, 4.4.2). Det er også de yngste som i noe mindre grad oppgir at de aktivt velger å bruke norsk, selv om de husker den engelske varianten først (jf. figur 19, 4.4.2). Aldersgruppa 11–20 år har høyest prosent på *sjelden*. Ungdommer er i en slags utformingsfase med innovativt språk (se f.eks. Coulmas, 2005). Det kan virke som at språkbruken og holdningene i den yngste aldersgruppe, 11–20 år, er mer spredte fordi de ikke er helt «satte» ennå. I *Ta tempen på språket!* (Svendsen et al., 2015) viste det seg at det var en forskjell mellom de yngste og eldste skoleelevene. Jo eldre elevene var, jo mer puristiske holdninger la de for dagen. De yngste respondentene i spørreskjemaet har kanskje ikke ennå «ferdigutviklet» sin språkbruk, sine holdninger og språkideologiske forståelsesmåter.

Det er nokså overraskende at de eldste, 61–90 år, har hele 18 % på svar om at de *aldri* aktivt velger å bruke norsk, selv om de husker den engelske varianten først. Dette er interessant, fordi det kan tyde på at de eldste har et nokså annerledes forhold til engelsk i norsk enn de yngre. Den eldre gruppa oppgir både at de i liten grad tilpasser engelsk til norsk og at de ikke aktivt velger norsk, hvis de husker den engelske varianten først. Det er en form for motsetning til at de er tydelig negative til engelskbruk i norsk. Det kan muligens tyde på at de eldre i større grad skiller norsk og engelsk fra hverandre, istedenfor å blande engelske innskudd inn i norsk, og at det er nettopp blandingen de er negative til. Det er de unge som bruker mest engelsk, og det er deres engelskbruk som får mest oppmerksomhet i forskningen på engelsk. Det kunne vært interessant å forske enda nærmere på de eldre sitt forhold til engelsk, for å oppnå en enda dypere forståelse av språkideologiske forståelsesmåter, som i hvilken grad man opplever at språk må holdes atskilt.

Som nevnt er latter også en form for flagging, som da igjen kan indikere holdninger. I 5.2 har jeg allerede diskutert bruk av engelsk i forbindelse med latter og språklek, men det kan også hende at latter kan indikere at det ikke er helt innafor å bruke engelsk. Engelsk skiller seg ut i språket og det kan kanskje virke som at engelsk er greit for en del respondenter på spørreskjemaet til et visst punkt, men at det kan bli «for mye av det gode». Når det gjelder latter i kontekst med engelske innskudd kan det være et spørsmål om det oppstår latter fordi engelskens funksjon i humor var vellykket eller fordi latter indikerer at det ikke er helt innafor å bruke engelsk. Reaksjoner på språket til den norske TV- og mediepersonligheten, Vegard Harm (f. 1996), kan indikere at mye engelsk i norsk språk blir lagt merke til. Vegard Harm er en person som er nærmest kjent for å over gjennomsnittet mye engelsk i språket sitt, også i forhold til jevnaldrende. Ifølge Svedal (2021, s.102) er podkasten *Harm og Hegseth*, den podkasten som har høyest antall forekomster av engelske fraser, setninger og tilpassede engelske ord i forhold til de tre andre podkastene som Svedal har studert språket i. I podkasten *Harm og Hegseth* skjer det titt og ofte at Vegard Harm skifter til en «amerikansk karakter» og slår helt om til engelsk språk (Svedal, 2021, s.63). Det Harm da gjør, er å stilisere og etterlikne en annen karakteristisk amerikansk språkbruker gjennom en overdreven amerikansk talestil (se f.eks. Coupland, 2007; Rampton, 2009; Svendsen, 2021).

I *Norsklish – engelsk i norsk*, i spørsmål 42 (*Synes du de som er yngre enn deg bruker engelsk i norsk på en annen måte enn deg selv?*), blir Harm nevnt spesifikt av respondentene som et eksempel på mye bruk av engelsk:

- (51) *Ja, de bruker generelt mye mer engelsk (som Vegard Harm) – spørsmål 42, kvinne, 21–35 år*
- (52) *Nei tror ikke det, med unntak av Vegard Harm. – spørsmål 42, mann, 21–35 år*

I tillegg ble nettopp mengden engelsk i språket til Harm tatt opp som tema i talkshowet *Kåss til Kvelds* (Furuset & Neby, 2021), hvor det ble gjort et stort nummer ut av hvor humoristisk det er at han bruker en stor mengde engelsk i norsk. En utstrakt blanding av engelsk og norsk kan med andre ord oppfattes som useriøst, humoristisk, at man som komiker – som Harm – spiller på og bringer i spill holdninger om at språk skal holdes atskilt og «rene». I det neste delkapittelet tar jeg opp hvordan deltakere bruker engelsk i hverdagslige samtaler, hvor latter og humor også er en stor del av engelskbruken.

5.4 Hvordan brukes engelsk i hverdagslige samtaler

I denne oppgaven har jeg altså anlagt en multimetodisk tilnærming med eget utformet spørreskjema *Norsklish – engelsk i norsk* og korpuset *Hverdagsdatabanken* med samtaler fra hverdagslige situasjoner. I dette delkapittelet skal jeg diskutere resultatene fra de hverdagslige samtalerne (jf. 4.5) i lys av teori og rapportert språkbruk fra spørreskjemaet. *Hvordan* engelsk brukes i norsk (jf. forskningsspørsmål 4, se 1.2) kommer nemlig delvis fram i de åpne fritekstsvarene i *Norsklish – engelsk i norsk*, men hverdagssamtalene i *Hverdagsdatabanken* gir en unik mulighet til å se på reelle eksempler på det som rapporteres om, men også å oppdage funn som respondentene ikke oppgir. Den multimetodiske tilnærmingen gir meg muligheten til å kunne sammenligne selvrapporing og faktisk språkbruk, dog med det forbeholdet at utvalgene med respondenter og deltakere ikke er identiske. Min egen metode ligner på den i Stjernholm og Ims (2014) med bruk av spørreundersøkelse med rapporterte data som kan sammenlignes med faktisk språkbruk i samtaler. Stjernholm & Ims (2014) sammenligner rapporterte data fra Oslo-testen med talespråk i korpuset *Norsk talespråkkorpus – Oslodelen* (NoTa-Oslo). De sammenlignet frekvensen ved bruk av *hvordan/åssen*, *selv/sjøl* og *døren/døra*. I deres undersøkelse samsvarer de rapporterte dataene godt med de interaksjonelle dataene, noe de blant annet begrunner med det høye antallet respondenter som gir et oversiktsbilde av språkbruken i Oslo (Stjernholm & Ims, 2014, s.124). I statistikk er det et fundamentalt prinsipp at betydningen av tilfeldige variasjoner blir dempet ved gjentakelser, den såkalte *de store talls lov* (Aalen, 1998, s. 48). Sammenligningen deres av rapporterte og interaksjonelle data er basert på cirka 100 015 respondenter og 144 informanter (Stjernholm & Ims, 2014, s. 114, 117). I eget spørreskjema, *Norsklish – engelsk i norsk*, er det 978 respondenter og i samtalerne fra *Hverdagsdatabanken* er det 36 deltakere, noe som er betydelig lavere tall enn i Stjernholm & Ims (2014). Likevel ser det ut til tallene i egen undersøkelse samsvarer godt der dataene er kvantifiserte (se nedenfor). I tillegg analyserer jeg dataene på en litt annen måte enn Stjernholm & Ims (2014) gjør, i og med at jeg har en mer kvalitativ tilnærming når jeg ser på *hvordan* engelsk brukes ut fra både fritekstsvaret i spørreskjemaet og interaksjonen i hverdagssamtalene.

I den grad det er mulig å sammenligne data fra *Norsklish – engelsk i norsk* og *Hverdagsdatabanken*, kan det se ut som det også samsvarer godt i min studie også, noe som kan være med på å forsvare selvrapporing som metode. Like fullt gir samtaledata en annen verdifull innsikt. Når det gjelder i hvor stor grad engelsk brukes i norsk, så er det vanskelig å kunne sammenligne hvor ofte det rapportertes om at engelsk brukes med hvor frekvent engelsk

dukker opp i hverdagssamtalene. Det er vanskelig å sammenligne respondentenes subjektive vurderinger av hva som er *ofte* eller *sjelden* bruk av engelsk, er vanskelig å overføre til hvor ofte engelsk dukker opp i samtalene. I tillegg har jeg i datamaterialet fra *Hverdagsdatabanken* forholdt meg til Bokmålsordboka for å vurdere hvorvidt ord skal inkluderes i datasettet og ikke (jf. 3.2.2). Det samme har – naturlig nok – ikke respondentene i *Norsklisch – engelsk i norsk* vurdert. For eksempel oppgir en dame at hun bruker engelsk når hun sier *pushe* og *kult*, mens disse ordene ikke er inkludert i mitt datasett fordi de er oppført i Bokmålsordboka.

Det har derimot fungert godt å sammenligne *i hvor stor grad* engelsk brukes innenfor aldersfordelingen *yngre* og *eldre*, ettersom datamaterialet var relativt enkelt å kvantifisere på dette nivået. Aldersgruppene i *Norsklisch – engelsk i norsk* (jf. 4.1.1), som først var grupper på fem årstall (11–15, 16–20 osv.) er samlet i fire større grupper (11–20, 21–35, 35–60, 61–90), satt sammen ut fra antallet i de mindre gruppene og livssituasjon (skolealder, unge voksne i studie- og etableringsfasen, voksne i arbeidsalder, og godt voksne som enten nærmer seg pensjonistalder eller er det) (jf. 4.1.1). Gjennom oppgaven er gruppene ofte omtalt som *yngre* (de under 36) og *eldre* (de over 35), fordi det i mange av diagrammene viser at de gruppene over og under 35 år har nokså lik tendens, som tall over og under gjennomsnittet, selv om det finnes graderinger (se f.eks. tabell 4). I *Hverdagsdatabanken* er ikke deltakernes alder eksplisitt informert om, slik at jeg har tolket alder ut fra video- og lydopptak og plassert de i *yngre* eller *eldre*. Dette har vært mulig fordi det er relativt tydelige skiller, mellom deltakerne som fremstår som at de er i 20-årene og i de som er mellom 35 og 90 år. Fordi resultatene i spørreskjemaet har hatt et tydelig skille mellom de yngre og eldre sine svar, har jeg vurdert det til at dette skillet var tilstrekkelig for samtaledataene også, slik at de kunne sammenlignes. Resultatene etter aldersvariabel i de to datamaterialene samsvarer godt.

I både *Norsklisch – engelsk i norsk* og i samtalene i *Hverdagsdatabanken* er det de unge som bruker engelsk i størst grad. I spørreskjemaet er det de unge under 35 år som i størst grad rapporterer om at de bruker engelsk *ofte* eller *svært ofte*, samtidig som at det er den yngre gruppa av samtaledeltakerne som har flest tilfeller av engelsk i de interaksjonelle dataene. Det er til tross for at de eldre deltakerne har flere minutter med opptak enn de yngre. I likhet med frekvens så samsvarer også respondentenes rapportering av lengde på engelske innskudd med det som brukes i samtalene. Det rapporteres om mest bruk av *enkeltord*, noe *enkeltsetninger*, noe mindre *kortere deler av en samtale* og nokså lite *lengre deler av en samtale* og *hele samtaler fra start til slutt*. Det var de yngre respondentene som hovedsakelig oppga å bruke de lengre innskuddene av engelsk. I samtalene er det også de yngre som bruker mest fraser eller

setninger på engelsk. Det er ingen eksempler i samtalene på at engelsk brukes i noe som kan tilsvare *kortere/lengre deler av en samtale* eller *hele deler av en samtale fra start til slutt*, med andre norsktalende. Dette samsvarer til dels med at kun 12 % og 4 % rapporterte om at de gjorde dette. Til gjengjeld rapporteres det i samfunnet generelt om at unge har samtaler med lengre deler på engelsk, men mitt samtalemateriale kan ikke dokumentere dette. Disse sammenlignbare resultatene er altså kvantifiserte, mens resten av materialet i *Hverdagsdatabanken* heller ble brukt for å gå *enda* nærmere inn på *hvordan* engelsk brukes, som har gitt verdifull innsikt i engelskbruken og som utfyller det bildet som selvrapporterte data kan gi. Samtaledataene har både illustrert det som rapporteres om i *Norsklisch – engelsk i norsk*, men også gitt mulighet for å oppdage nye perspektiver ved engelskbruken som ikke blir rapportert om. Jeg skal nå diskutere hva samtaledataene har bidratt med i oppgaven.

For det første viser samtaledataene godt hvordan engelsk er en del av deltakernes tilgjengelige repertoar (jf. 2.3). Utdrag 3 og 4 (jf. 4.5.2) illustrerte hvordan deltakerne bruker engelsk når de i farten ikke kommer på norsk, noe som 70 % av respondentene oppga at de opplever noen ganger eller oftere (jf. 4.3.2). En viktig grunn til at engelsk er en del av deltakernes repertoar er fordi man forholder seg til engelsk i stor grad gjennom internett og annen underholdning, som tv, film og musikk. Utdrag 5 og 6 (jf. 4.5.3) viser hvordan engelsk brukes «uten problemer» og faller naturlig inn i samtalen når man siterer engelskspråklige kilder. Utdrag 7 i 4.5.3 viste også hvordan jentene i samtalen har angloamerikanske tv-serier og kjendiskultur som en felles referanse som brukes mye i forbindelse med latter. Altså kan uttrykk og referanser fra engelsk brukes som en språklig ressurs i humor i samtaler, men også sidestilt med andre ressurser. I utdrag 9 i samtalen *Spillekveld* (jf. 4.5.4) ble det brukt svensk *du får inte spela*, og senere i samtalen blir det også brukt tysk *an der schönen blauen [...] Donau*. Under Uno-spillet i samtalen er disse kommentarene humoristiske innslag som blir møtt med latter av samtaledeltakerne. Kreativ språklek med sitt tilgjengelige repertoar er et generelt fenomen blant flerspråklige (Li, 2011, s.1125). Bruk av ulike språk i en samtale brukes for eksempel i flerspråklige familier som en ressurs i forbindelse med erting og for å posisjonere seg sosialt (se f.eks. Svendsen, 2004; Johnsen, 2020; Svendsen, 2021). Deltakerne tar i bruk sine språklige ressurser uavhengig av om det er ulike språk, dialekter eller talestiler, og de tjener ulike kommunikative og sosiale funksjoner. I utdrag 10 (jf. 4.5.5) ble for eksempel ordformen *gjørra* brukt, som skiller seg fra personens talestil ellers i samtalen.

Disse nevnte utdragene illustrerer nødvendigheten av å skille mellom termene *kodeveksling* og *(trans)språking* (jf. 2.1). I analysen av datamaterialet har jeg omtalt bruk av engelsk som

engelske innskudd. Målet med å bruke denne termen er for å kunne omtale de ulike lengdene med engelskbruk. Bruk av denne termen kan til en viss grad legge opp til et slikt strukturalistisk syn på språk ved at man ser på norsk som rammespråket med en ren veksling til innskudd med engelsk. Likevel er termen brukt med hensikt om å unngå nettopp *kodeveksling* og *(trans)språking*, fordi oppfatningen av hvorvidt bruken av engelsk bør omtales som det ene eller det andre, ikke alltid er like tydelig. Spørreskjemaet *Norsklisch – engelsk i norsk* har et noe strukturalistisk utgangspunkt som legger opp til at man har en tydelig veksling mellom engelsk og norsk, særlig med tanke på spørsmål 2 hvor vi spurte om bruk av engelsk ut fra *slang eller enkeltord, enkeltsetninger, kortere deler av en samtale, lengre deler av en samtale og hele samtaler fra start til slutt*. I noen samtaler er det en tydelig veksling mellom norsk og engelsk som kodene. I utdrag 5 (jf. 4.5.3) leses det også høyt fra en annonse, hvor det er et tydelig skifte mellom norsk og engelsk av Børre. I utdrag 8 (jf. 4.5.4), er hele sekvensen på norsk med én helsetning på engelsk, *we can try*. I disse to tilfellene kun man argumentert for at engelskbruken kan omtales som *kodeveksling*. Samtidig har jeg argumentert for at bruk av engelsk med setningen *we can try* i utdrag 8, er en form for høflighetsstrategi (jf. 4.5.4, Brown & Levinson, 1987; Svennevig, 2001). Med andre ord kan det også anses som en språklig ressurs på lik linje med andre ikke-verbale ressurser (jf. 2.3, Svendsen, 2021), som f.eks. endring av stemmeleie (jf. Johansson & Graedler, 2002). I noen av utdragene, som 6 (jf. 4.5.3) og 10 (4.5.4), er det såpass mye bruk av engelsk at det kan være vanskelig å avgjøre hva som nettopp er *rammespråket* (jf. 2.1 og Myers-Scotton, 1993) fordi språkene blandes såpass hyppig. Noen uttrykk kan også være en blanding av både engelsk og norsk, som *det maker jo ingen sense*¹². Bruken av engelsk som man ser i flere av utdragene fra *Hverdagsdatabanken*, passer bedre å forklare ut fra et perspektiv med *(trans)språking*. Det legger heller opp til bruk av engelsk som en kreativ ressurs, som en del av hele det tilgjengelige repertoaret som utnyttes om hverandre (jf. 2.3).

Basert på både respondentenes utsagn i *Norsklisch – engelsk i norsk* og språkbruk i samtaler fra *Hverdagsdatabanken*, kan det se ut som at bruk av engelsk i seg selv kan være en form for demping av ansiktstruende handlinger. På den ene siden kan engelsk i funksjon av å være en annen varietet, skape distanse, som ble rapportert om i spørreskjemaet (jf. 4.3.4). I samtaledataene ser man også at engelsk i de potensielt ansiktstruende situasjonene, også brukes sammen med flagging (jf. Poplack, 1988, Lie, 2008; Johansson & Graedler, 2002; Johannessen, 2014), som endring av stemmeleie, med latter, og andre formildende uttrykk som *liksom* (jf.

---

¹² Dette er ytret av den eldre deltakeren, Per, i samtalen *Konspirasjonsteorier* med to yngre jenter/kvinner.

Lie, 2008; Svennevig, 2001) (jf. 4.5.4). Spørsmålet er om det er dobbelt demping med både engelsk og flagging, eller om flaggingen er et uttrykk for demping av bruk av engelsk. Flaggingen kan muligens indikere holdninger, som jeg var inne på i 5.3 om latterliggjøring av bruk av engelsk og da særlig språkblending.

Flagging i forbindelse med bruk av engelsk er noe de rapporterte dataene ikke fanger opp. Det er oppdaget gjennom en analyse av samtaledataene. Bevisste holdninger til engelsk er uttrykket eksplisitt gjennom spørreskjemaet, men holdninger kan også uttrykkes indirekte gjennom handlinger (jf. 2.4). I de interaksjonelle dataene kan det se ut som at flagging er en måte for taleren å – blant annet – uttrykke et forbehold og da noe ubevisst uttrykke visse holdninger til engelskbruken. Men det kan også uttrykke antakelser av samtalepartners holdninger til engelsk. Johansson & Graedler (2002, s.262) og Johannessen (2014, s.34) skriver at flagging av engelske innskudd kan tyde på taleren er klar over at engelsken ikke er helt godtatt og at flaggingen markerer en viss avstand til bruken av det. Denne påstanden underbygges ved at det er likheter mellom flagging og demping.

Akselberg (2008, s.163–164) skriver at selvrapporterte data kan gi nyttig innsikt i forholdet mellom hvordan språkbrukere opplever språk, og den faktiske språkbruken. Selvrapporteringen kan blant annet si noe om bevisste holdninger, som interaksjonelle data ikke kan. På den ene siden mener Preston (1989) at bevisste holdninger er viktige i språkutviklingen (referert i Stjernholm & Ims, 2014, s.115). På den andre siden viser andre undersøkelser at språkutviklingen heller ser ut til å følge språkbrukeres underbevisste holdninger (Kristiansen & Coupland, 2011, referert i Stjernholm & Ims, 2014, s.115).

I mine egne resultater kan se det ut til at respondentene i spørreskjema har én veldig klar holdning til at det ikke er greit å bruke engelske ord der det finnes tilsvarende norske ord. Dette rapporteres om som at det ikke greit, selv om fritekstsvar og andre rapporteringer om deres språkbruk (jf. 4.4.2, 4.3, 4.5), samt samtaledata, kan tyde på at en del bruker engelsk på denne måten. På den andre siden er det de unge som rapporterer om at de mest positive til engelsk, og basert på rapporteringer om bruk og samtale er det de unge som bruker engelsk mest også. Hvis det *er* slik at flagging markerer holdninger til engelsk, kan dette være interessant i et språkideologisk perspektiv og med tanke på forholdet mellom bevisste og ubevisste holdninger. Man uttrykker for eksempel en viss skepsis til engelsk, til tross for at engelsk brukes i norsk. Det er ikke nødvendigvis slik at man er klar over hva man faktisk gjør, eller at man sier det man faktisk gjør, og for å undersøke faktisk språkbruk gir samtaler unike data.

6 Avslutning og veien videre

I denne oppgaven har jeg hatt en multiperspektivisk tilnærming til bruk av engelsk i norsk talespråk, basert på litt under 1000 svar på eget utformet spørreskjema *Norsklish – engelsk i norsk* og korpuset *Hverdagsdatabanken* med hverdagslige samtaler. I dette avsluttende kapittelet gjør jeg rede for hvordan studien kan bidra empirisk, teoretisk og metodisk. Det å anvende flere metoder og flere teoretiske perspektiver har først og fremst resultert i et stort empirisk materiale, og som tilfører ny kunnskap til den eksisterende forskningen om bruk av engelsk i norsk talespråk (jf. 1.3). Empirisk gir også oppgaven et bredt grunnlag for fremtidig forskning. Nedenfor oppsummerer jeg kort resultatene fra denne studien med utgangspunkt i forskningsspørsmålene.

Ut fra forskningsspørsmål 1 så jeg på *i hvor stor grad* engelsk brukes i norsk. Jeg fant ut at respondentene i hovedsak oppgir å bruke engelske enkeltord, mens enkeltsetninger oppgis å bli brukt i noe mindre grad. Det er få tegn til at utvalget «slår over» til engelsk og har kortere/lengre deler eller hele samtaler på engelsk med andre norskspråklige. Det er de yngre og de flerspråklige i utvalget som ser ut til å bruke engelsk i størst grad, og det er ikke nevneverdige forskjeller på kjønn. De yngre og de eldre har ulike forhold til engelsk. Det vises ved at de yngre oppgir å bruke engelsk oftere og bruker engelske setninger i større grad enn de eldre. På den andre siden tilpasser ikke de eldre engelsken til norsk i like stor grad som de yngre, og det ser ut til at de eldre holder norsk og engelsk mer separat enn de yngre. Dette henger antageligvis sammen med at de yngre er mer flerspråklige enn de eldre gjennom et større fokus på engelsk i skolegangen i dag, samtidig som at eksponeringen fra sosiale medier på engelsk og angloamerikansk kultur er stor blant unge. Engelsk er dermed en større del av repertoaret til de yngre slik at det er lettere tilgjengelig å bruke engelske innskudd i norsk. Dette underbygges av at de yngre og de flerspråklige har en del like tendenser i svarene.

Med utgangspunkt i forskningsspørsmål 2 har jeg sett på *årsakene* respondentene oppgir for sin bruk av engelsk i norsk. Resultatene tydeliggjør hvordan engelsk er en del av språkbrukernes tilgjengelige repertoar som utnyttes sidestilt med andre språklige ressurser i samtaler. Jeg har sett på hvordan engelsk brukes rent språklig (jf. 4.3.1): (1) på bakgrunn av leksikalske luker i norsk; (2) man ser seg nødt til å bruke engelsk for å referere til engelskspråklige kilder; (3) på bakgrunn av at engelsk oppleves mer persist og at norsk ikke har en tilstrekkelig god oversettelse. Jeg har også sett på en kognitiv årsak (jf. 4.3.2): Mange ser ut til å kunne oppleve at de husker engelske uttrykk før norske, og at dette kan ha noe å

gjøre med nærheten vi har til angloamerikansk kultur og det at mye tilgjengelig informasjon ligger på engelskspråklige nettsider. Videre så jeg på hvordan språkbrukere oppgir større eller mindre grad av engelskbruk ettersom man tilpasser bruk av engelsk overfor visse personer eller i ulike sosiale miljøer, (jf. Le-Page & Tabouret-Keller, 1986), samt tema og situasjon for samtale (jf. Giles & Smith, 1979) (jf. 4.3.3). I tillegg har studien vist at engelsk kan fungere som et virkemiddel i humor, som en kreativ språklek basert på felles referanser (jf. 4.3.4). Det ser også ut til at engelsk kan ha en dempende funksjon på ansiktstruende handlinger (jf. 4.3.4). Engelsk ser ut til å brukes i uformelle situasjoner, og kan også skape en mer uformell stemning (jf. 5.2).

Basert på forskningsspørsmål 3 undersøkte jeg hvilke bevisste holdninger som finnes til bruk av engelsk i norsk. Det er de yngre og de med flerspråklig bakgrunn som generelt sett er mest positive til engelsk i norsk. De eldre gruppene er mer «enige» om å være negative til norsk språk, men de unge og de flerspråklige har mer spredte meninger, noe som underbygger at de unge er i en mer formativ og dynamisk fase av livet. Dette kan knyttes til språkideologiske perspektiv (jf. 5.3). Med unntak av mer spredte meninger blant de yngste under 20 år, så synes det store flertallet at det ikke er greit å bruke engelsk hvor vi har et tilsvarende norsk ord. Jeg har argumentert for at dette gjenspeiler den *åpne prestisjen* (jf. Labov, 1966; Mesthrie et al., 2009) i det norske mediebildet, at den vanligste holdningen er at engelsk er noe bekymringsfullt for norsk språk (jf. 1). De unges rapporteringer tyder på at de språkideologiske holdningene ikke har fått helt «fotfeste» ennå blant den yngste aldersgruppa. Selv om de aller fleste synes at det ikke er greit, så ser det ut til at veldig mange respondenter bruker engelsk hvor man kunne ha uttrykket seg på norsk (jf. 4.4.2). Det kan indikere at funksjonen som engelsk har som en språklig ressurs trumfer den mer puristiske holdningen til språket (jf. 5.3).

Med utgangspunkt i forskningsspørsmål 4 analyserte jeg *hvordan* engelsk brukes i norsk i de hverdagslige samtalene fra *Hverdagsdatabanken* (jf. 4.5 og 5.4). Samtaledataene har bidratt til å belyse de rapporterte dataene gjennom å kunne gi illustrasjoner av engelskbruken som rapporteres om, samt oppdage nye sider ved engelskbruken som ikke ble rapportert om. Samtidig var de rapporterte dataene utgangspunktet for analysen av samtalene. Datamaterialet fra samtalene viste at også de unge deltakerne var de som brukte engelsk mest, og med flest *lengre innskudd* av engelsk (jf. 4.5.1). Samtidig var en god del av *lengre innskuddene* fraser og enkeltsetninger, og da en del faste uttrykk og siteringer og refereringer til engelskspråklige kilder, som ellers viser nærheten til engelsk i hverdagslivet (jf. 4.5.3). Samtalene kunne illustrere hvordan deltakerne benytter seg av engelsk fra deres tilgjengelige repertoar når de

ikke kommer på norske ord eller uttrykk (jf. 4.5.2). Samtalene viste også hvordan engelsk brukes som ressurs i forbindelse med demping, hvor man kunne se at engelsk brukes en god del i forbindelse med flagging, som er verbal og ikke-verbal markører som skaper opphold i taleflyten (jf. Poplack, 1988) og som uttrykker et forbehold ved det som uttrykkes (Lie, 2008) (jf. 2.3). Ut fra samtalene er det en mulighet for at det er dobbel demping av en potensielt ansiktstruende situasjon, hvor både engelsk og flagging brukes som en demping. Men det er også mulig at flagging kan inneholde en form for forbehold ved engelsken (jf. 4.5.4).

Datamaterialet fra *Norsklish – engelsk i norsk* inneholder flere perspektiver til engelskbruk som ikke er tatt i bruk i denne analysen, for eksempel spørsmål om bruk av engelsk i norsk skriftspråk. Denne oppgaven har hatt talespråk som et utgangspunkt, men som nevnt i 1.3, har en god del tidligere forskning på engelsk i norsk et utgangspunkt i skriftspråk. Svar på spørsmål om bruk av skriftspråk i spørreskjemaet kan for eksempel gi et annet bilde på engelsk i skriftspråk (jf. artikler fra MIN-prosjektet; Graedler, 1998; Graedler, 2014; Sunde, 2018), men også på skoleelevers opplevde leseferdigheter i norsk og engelsk (f.eks. Brevik, 2019). I spørreskjemaet er det også en rekke flere variabler man kunne tatt utgangspunkt i for fremtidige studier (utdanning, språklig interesse, oppvekstfylke/-land og bofylke/-land, spesifikke språk man har vokst opp med og språk man bruker med familie og venner) (jf. 4.1.1). Det kunne vært interessant å forske videre på sammenhengen mellom demping av ansiktstruende handlinger og engelske innskudd. Det er særlig interessant at engelsk enten kan ha en dempende funksjon, men også at det er behov for å dempe bruk av engelsk. Videre ville det også vært innsiktsgivende å se nærmere på ungdom og bruk av sammenhengende prat på engelsk i norske samtaler. Som nevnt innledningsvis, rapporteres det om i mediene at noe ungdom foretrekker å prate sammen på engelsk (jf. 1), men mitt materiale har ikke dokumentert tilfeller av at ungdom har lengre samtalesekvenser på engelsk med andre norsktalende, hverken rapportert eller i samtale. Det kunne også vært verdifullt å undersøke mer fra et språkendringsperspektiv en del år fram i tid, hvorvidt dagens unge bruker like mye engelsk når de blir eldre, eller om de legger fra seg engelsken som en del av den ungdommelige språkstilen (jf. Coulmas, 2005; Hasund, 2006). Med tanke på språkideologiske perspektiver kunne det også vært interessant å se om det er noen sammenheng mellom bosted og holdninger til engelsk.

Metodisk bidrar denne studien som et eksempel på at kvantitative og kvalitative data utfyller hverandre. Den multimetodiske tilnærmingen har gitt meg muligheten til å kunne sammenligne selvrapportering og faktisk språkbruk. Metoden har muliggjort å kunne svare på *i hvor stor grad* engelsk brukes når gjelder frekvens og lengde på innskudd, *årsaker* til at engelsk brukes,

språkbrukernes *holdninger* til engelskbruken, samt *hvordan* engelsk brukes i hverdagslige samtaler. I tillegg har jeg analysert resultatene ut fra variablene *kjønn*, *alder* og *flerspråklig bakgrunn*. Bruk av rapporterte og interaksjonelle data har gitt et utgangspunkt for å kunne bidra til metodiske og teoretiske diskusjoner. Oppgaven har vist hvordan hver metode har hver sine fordeler, men som styrkes når de brukes sammen. Spørreskjemaet har gitt en mulighet for å få vite respondentenes bevisste holdninger og forklaringer på språkbruk som interaksjonelle data ikke kunne gitt. Samtalene har kunnet vise språkbruk i en kontekst som kan gi uante forklaringer, og vise språket på en måte som ikke nødvendigvis blir rapportert om. Sammen dannes det et mer helhetlig bilde av bruk av og holdninger til engelsk i norsk talespråk.

Det teoretiske perspektivet for oppgaven er inspirert av variasjonistisk sociolingvistik, kombinert med interaksjonell sociolingvistik (jf. 2). Når det gjelder det teoretiske, så har de to metodene også problematisert *kodeveksling*, som er en av de vanligste termene å bruke i omtale av blanding av språk i samtaler og ytringer. Min studie av engelsk i norsk har vist at kodevekslingstermen ikke alltid strekker til (jf. 5.4). *Kodeveksling* bærer preg av et strukturalistisk syn på språk (jf. 2.1). Spørreskjemaet ble utformet med et noe strukturalistisk perspektiv, slik at kodevekslingstermen kunne fungert i visse analyser av språkbruken, for eksempel i hvor stor grad engelsk brukes i norsk. Derimot, for resultatene knyttet til *hvorfor* og *hvordan* engelsk brukes i norsk, passer bedre å omtale som *(trans)språking* (jf. Svendsen, 2004; Li, 2011; Svendsen, 2021) (jf. 2.1). Resultatene viser tydelig hvordan engelsk brukes kreativt som en ressurs på lik linje med andre deler av språkbrukernes tilgjengelige repertoar og som brukes om hverandre uten et tydelig skille mellom en *kode a* eller *kode b* (jf. 5.2. og 5.4).

Denne undersøkelsen har vist at så godt som alle tar i bruk engelsk når de snakker norsk. De tar i bruk sine språklige ressurser på kreative måter, uavhengig av språkdrakt. Det er med andre ord lite som tyder på at språk holdes «rene», selv om språkbrukerne så absolutt kan ha puristiske holdninger, slik flere av respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk* gav uttrykk for, og særlig de eldre. Språkpolitisk sett er det forståelig at det finnes et behov for å verne om norsk språk og sikre at det skal kunne brukes i alle deler av samfunnslivet (Språklova, 2021, § 1). Samtidig er det nødvendig for det norske samfunnet og delta i internasjonal samhandling, både i næringsliv, academia, og minst kulturelt, som særlig ungdommene viser i min oppgave. Det blir spennende å se hvilken retning språkutviklingen tar, om man vil oppleve at det norske språksamfunnet «bader» i engelsk eller «drukner» i engelsk.

Litteraturliste

- Agrawal, Abhinav. (2016). *The user demographics of Reddit: The Official App*. Medium. https://medium.com/@sm_app_intel/the-user-demographics-of-reddit-the-official-app-7e2e18b1e0e1
- Akselberg, G. (2008). ”Kor pent bergensk snakkar du?” : Ei gransking av sjølvrapporterte språkdata til avisa Bergens Tidende si heimeside, bt.no. *Målbryting*, 9, 149–164.
- Andersen, G. & Graedler, A.-L. (2020). Morphological borrowing from English to Norwegian: The enigmatic non-possessive -s. *Nordic Journal of Linguistics*, 43, 3–31 doi:10.1017/S0332586520000037
- Auer, P. (2007). Mobility, contact and accommodation. I C. Llamas, L. Mullany & P. Stockwell (Red.) *The Routledge Companion to Sociolinguistics*, (s. 109–115). Routledge.
- Billig, M. (2005). *Laughter and ridicule: Towards a social critique of humour*. SAGE Publications Ltd, <https://dx.doi.org/10.4135/9781446211779>
- Bjorvatn, D. K. (2015). *Slang i norsk – Forskningskampanjen 2014* [masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/49985>
- Blommaert, J. (2010). *The sociolinguistics of globalization*. Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Polity Press.
- Brevik, L. M. (2019). *PhD revisited: How teachers teach and readers read. Developing reading comprehension in English in Norwegian upper secondary school*. Universitetsforlaget.
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). *Politeness : some universals in language usage*. Cambridge University Press.
- Brunstad, E. (2003). Det reine språket. I H. Sandøy, R. Brodersen & E. Brunstad (Red.), *Purt og reint: Om purisme i dei nordiske språka*, (s. 7–36). Høgskulen i Volda.
- Busch, B. (2015). Expanding the Notion of the Linguistic Repertoire: On the Concept of Spracherleben – The Lived Experience of Language. *Applied Linguistics*, 38(3). <https://doi.org/10.1093/applin/amv030>
- Clift, R. (2016). *Conversation analysis*. Cambridge University Press.
- Coulmas, F. (2005). *Sociolinguistics : the study of speakers' choices*. Cambridge University Press.
- Coupland, N. (2007). *Style : language variation and identity*. Cambridge University Press.
- Crystal, D. (1997). *English as a global language*. Cambridge University Press.

- Dyer, J. (2007). Language and identity. I C. Llamas, L. Mullany & P. Stockwell (Red.), *The Routledge Companion to Sociolinguistics*, (s. 101–108). Routledge.
- Eckert, P. (1989). *Jocks and burnouts : social categories and identity in the high school*. Teachers College Press.
- Eckert, P. (2012). Three Waves of Variation Study: The Emergence of Meaning in the Study of Sociolinguistic Variation. *Annual Review of Anthropology*, 41(1), 87–100
- Education First. (2021, 16. november). *EF English Proficiency Index. A ranking of 112 Countries and Regions by English Skills* (EF EPI 2021). Education First. <https://www.ef.no/epi/>
- Franzén, A.G., Jonsson, R., & Sjöblom, B. (2021). Fear, anger, and desire: Affect and the interactional intricacies of rape humor on a live podcast. *Humor På Allvar*, 50(5), 763–786. <https://doi.org/10.1017/S0047404520000615>
- Furuset, E. K. & Neby, M. (2021, 6.november). 6. november 2021 [Episode av talkshow]. I E. J. Solfjeld (Produsent), *Kåss til kvelds*. NRK. <https://tv.nrk.no/serie/kaass-til-kvelds/2021/MUHU05006021/avspiller>
- Gal, S. (1978). Peasant men can't get wives: language change and sex roles in a bilingual community. *Language in Society*, 7(1), 1–16. <https://doi.org/10.1017/S0047404500005303>
- Garrett, P. (2010). *Attitudes to language*. Cambridge.
- Gardani, F. (2021) On how morphology spreads. *Word Structure*, 14(2), 129–147. 10.3366/word.2021.0184
- Giles, H. & Smith, P. M. (1979) Accommodation theory: Optimal levels of convergence. I H. Giles & R. StClair. *Language and social psychology*. (s. 45–65). Basil Blackwell.
- Goffman, E. (1967). *Interaction ritual : essays on face-to-face behavior*. Doubleday.
- Graedler, A.L. (1998). *Morphological, semantic and functional aspects of English lexical borrowings in Norwegian*. [Doktoravhandling, Universitetet i Oslo]. Nasjonalbiblioteket. <https://www.nb.no/items/d57373f2c86da02d622df139b1a952a2?page=0&searchText=oaiid:%22oai:nb.bibsys.no:999909960184702202%22>
- Graedler, A.L. (2014). Attitudes towards English in Norway: A corpus-based study of attitudinal expressions in newspaper discourse. *Multilingua - Journal of Cross-Cultural and Interlanguage Communication*, 33(3-4), 291–312. <https://doi.org/10.1515/multi-2014-0014>
- Grice, P. (1989). *Studies in the way of words*. Harvard University Press.

- Grosjean, F. (2001). The bilingual's language modes. I J. L Nicol (Red.), *One mind, two languages: Bilingual language processing* (s. 1–22). Blackwell publishers.
- Gumperz, J. J. (1964). Linguistic and Social Interaction in Two Communities. *American Anthropologist*, 66, 137–152.
- Haraldsen, G. (1999). Spørreskjemametodikk : Etter kokebokmetoden. Ad Notam Gyldendal.
- Hasund, I. K. (2006). *Ungdomsspråk*. Fagbokforlaget.
- Hovdhaugen, E. (1992). *Å planlegge et prosjekt og å skrive en avhandling : Noen ideer til doktorander, hovedfagsstudenter og veiledere*. Universitetet i Oslo, Det historisk-filosofiske fakultet.
- Hudson, R. A. (1996). *Sociolinguistics* (2.utg.). Cambridge University Press.
- Hutchby. (2006). *Media talk : conversation analysis and the study of broadcasting*. Open University Press.
- Hårstad, S., Lohndal, T. & Mæhlum, B. (2017). *Innganger til språkvitenskap*. Cappelen Damm akademisk.
- Hårstad, S., Mæhlum, B., & Ommeren, R. van. (2021). *Blikk for språk : sosiokulturelle perspektiver på norsk språkvirkelighet*. Cappelen Damm Akademisk.
- Johannessen, J. B. (2001). Sammensatte ord. *Norsk Lingvistisk tidsskrift*, 19, 59–91.
- Johannessen, M. B. (2014) “Alt er awesome i mitt liv” : Social motivations for Norwegian-English code-switching. [masteroppgave, NTNU]. NTNU Open. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/299823>
- Johansen, R. (2007). Tilpassing av importord i norsk talemål. I: P. Jarvad & H. Sandøy (Red.), *Stuntman og andre importord i Norden. Om udtale og bøjning* (Moderne importord i språka i Norden 7). (s. 73–101). Novus.
- Johansson, S. & Graedler, A.-L. (2002). *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn*. Høyskoleforlaget.
- Johnsen, R. V. (2020). Teasing and policing in a multilingual family — Negotiating and subverting norms and social hierarchies. *Journal of Pragmatics*, 158, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2019.12.012>
- Karlsson, A.-M. (1998). 'Genre' instead of 'variety'? Suggestions for a different understanding of young (and middle aged) verbal interaction. I: Ja. Androutsopoulos & A. Scholz (Red.), *Jugendsprache – langue des jeunes – young people's language. Soziolinguistische und linguistische Perspektiven. VarioLingua 7*. Peter Lang.
- Korsnes, M. K. (2021, 17. mai). *Når fint blir nice*. NRK.no. <https://www.nrk.no/mr/xl/marta-aspehaug-snakkar-engelsk-med-norske-vener-laerarar-erbekymra-for-det-norske-spraket-1.15479901>

- Kulbrandstad, L. A. (2015). Språkholdninger. *NOA norsk som andrespråk*, 30(1–2), 247–283.
- Kunnskapsdepartementet (2019). *Læreplan i engelsk (ENG01-04)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.
- Labov, W. (1966). *The social stratification of English in New York City*. Center for Applied Linguistics.
- Labov, W. (1990). The intersection of sex and social class in the course of linguistic change. *Language variation and change*, 2, 205–254.
- Larsen, D. E. U. (2021, 2.november). Studenter velger engelsk. *Klassekampen*. <https://klassekampen.no/utgave/2021-11-02/studenter-velger-engelsk>
- Lea, H., A. (2009). *Lånord i norsk*. [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/26827/annhlea.pdf?sequence=1&isAllowed=>
- Le Page, R. B., & Tabouret-Keller, A. (1985). *Acts of identity: creole-based approaches to language and ethnicity*. Cambridge University Press.
- Li, W. (2011). Moment Analysis and translanguaging space: Discursive construction of identities by multilingual Chinese youth in Britain. *Journal of Pragmatics*, 43(5), 1222–1235. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2010.07.03>
- Lie, S. (2008). Veldig sånn festejente. I J.B. Johannessen & K. Hagen (Red.), *Språk i Oslo. Ny forskning omkring talespråk*. (s. 78–95). Novus Forlag.
- Ljosland, R. (2007). English in Norwegian academia: a step towards diglossia? *World Englishes*, 26(4), 395–410. <https://doi.org/10.1111/j.1467-971X.2007.00519.x>
- Matras, Y. (2009). *Language contact*. Cambridge University Press.
- Medietilsynet. (2016). *Barn og medier 2016: En kartlegging av 9–16-åringers bruk og opplevelse av medier*. Medietilsynet. <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/barn-og-medier-2016-komprimert-ensidig.pdf>
- Medietilsynet. (2020). *Barn og medier 2020: En kartlegging av 9–18-åringers digitale medievaner*. Medietilsynet. <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/201015-barn-og-medier-2020-hovedrapport-med-engelsk-summary.pdf>
- Mesthrie, R., Swann, J., Deumert, A., & Leap, W. (2009). *Introducing Sociolinguistics* (2.utg.). Edinburgh University Press.
- Myers-Scotton, C. (1993). *Duelling languages. Grammatical structure in codeswitching*. Oxford University Press.

- Myers-Scotton, C., & Bolonyai, A. (2001). Calculating Speakers: Codeswitching in a Rational Choice Model. *Language in Society*, 30(01), 1-28.
- Mæhlum, B. (2007). Det Nasjonale møter det Globale. *Anglofilia Cronica*. I *Konfrontasjoner. Når språk møtes*. (s. 157-185). Novus Forlag,
- Poplack, S. (1988). Contrasting patterns of codeswitching in two communities. I M. Heller (Red.), *Codeswitching: Anthropological and Sociolinguistic Perspectives*. (s. 215–244). Mouton De Gruyter.
- Ims, I. I., Svendsen, B. A. & Ryen, E. (2015). Rom for språk? (Rapport 2015 Laget for Språkrådet). Ipsos.
https://www.sprakradet.no/globalassets/sprakdagen/2015/ipsos_rapport_rom-for-sprak_2015.pdf
- Preston, D. R. (1989). *Perceptual Dialectology. Nonlinguists' Views of Areal Linguistics*. Foris
- Pulcini, V., Furiassi, C. & González, F. R. (2012). The lexical influence of English on European Languages: From words to phraseology. I C. Furiassi, V. Pulcini & F. R. González (Red.), *The Anglicization of European Lexis*. (s. 1–24). John Benjamins.
- Rampton, B. (2009). Interaction ritual and not just artful performance in crossing and stylization. *Language in Society*, 38(2), 149–176.
<https://doi.org/10.1017/S0047404509090319>
- Rampton, B. (2020). Interactional sociolinguistics. I K. Tusting (Red.), *The Routledge Handbook of Linguistic Ethnography*. (s. 13–27). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315675824-2>
- Sandøy, H. (2000). *Lånte fjører eller bunad?: om importord i norsk*. Cappelen Akademisk forlag.
- Sandøy, H. (2004) Norvagisering og fornorskning. I H. Sandøy og J.-O. Östman (Red.): "Det främmande" i nordisk språkpolitik. Om normering av utländska ord. (Moderne importord i språka i Norden II.) (s. 107–139). Novus.
- Sandøy, H. (2009) Moderne importord i språka i Norden (MIN). Ei orientering. *Språk i Norden*, 40(1), 85–94. <https://tidsskrift.dk/sin/article/view/16863>
- Saville-Troike, M. (2012). *Introducing second language acquisition* (2.utg.). Cambridge University Press.
- Schleef, E. (2014). Written surveys and questionnaires in sociolinguistics. I J. Holmes & K. Hazen (Red.), *Research methods in sociolinguistics: A practical guide*. (s. 42–57). Wiley Blackwell.
- Sollid, H. (2002). Om observatørens paradoks. *Målbryting*, 6, 175–190.
<https://doi.org/10.7557/17.4758>

- Språklova. (2021). *Lov om språk* (LOV-2021-05-21-42). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21-42?q=spr%C3%A5klova>
- Språkrådet (2015, 18.november). *Bruk av engelsk i norske bedrifter*. TNS.
<https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/rapporter-og-undersokelser/bruk-av-engelsk-i-norske-bedrifter----tns-gallup-23.11.15.pdf>
- Statistisk sentralbyrå. (2020) 08921: *Personer 16 år og over, etter utdanningsnivå, statistikkvariabel, år og region* [Statistikk].
<https://www.ssb.no/statbank/table/08921/tableViewLayout1/>
- Statistisk sentralbyrå. (2021) 05212: *Folkemengde, etter måleenhetsvariabel, region, statistikkvariabel og år* [Statistikk].
<https://www.ssb.no/statbank/table/05212/tableViewLayout1/>
- Stene, A. (1945). *English loan-words in modern Norwegian : A study of linguistic borrowing in the process*. Oxford University Press, Tanum.
- Stjernholm, K. & Ims, I. I. (2014). Om bruk av Oslo-testen for å undersøke Oslo-målet. *Norsk lingvistisk tidsskrift*, 32(1), 100–129.
<http://ojs.novus.no/index.php/NLT/issue/view/14>
- Sunde, A. M. (2016). «Inspect kniven i inventoryen min.» Språklig praksis i et nytt domene. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 34(2), 7–34.
<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2648416/Sunde.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Sunde, A. M. (2018). A typology of English borrowings in Norwegian. *Nordic Journal of English Studies : NJES*, 17(2), 71–115. <https://doi.org/10.35360/njes.435>
- Svedal, M. G. (2021) “men du snakker jo som en true fucking diva”: Ei undersøkning av engelske importord og kodeveksling i fire norske humor- og underholdningspodkastar. [Masteroppgave, Universitetet i Bergen]. BORA.
<https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/11250/2762956>
- Svendsen, B. A. (2004). *Så lenge vi forstår hverandre : språkvalg, flerspråklige ferdigheter og språklig sosialisering hos norsk-filippinske barn i Oslo*. [Doktoravhandling, Universitetet i Oslo].
- Svendsen, B. A. (2006). Fra språklig enhet til språklig pluralisme? I J.-K. Breivik & T. H. Eriksen. *Normalitet*. (s. 227–251). Universitetsforlaget.
- Svendsen, B.A., Ryen, E. & Lexander, K.V. (2015). *Ta tempen på språket! – Rapport fra Forskningskampanjen 2014*. Norges forskningsråd.
- Svendsen, B.A. (2018). The dynamics of citizen sociolinguistics. *Journal of Sociolinguistics*, 22(2), 137–160.

- Svendsen, B. A. (2021). *Flerspråklighet: til begeistring og besvær*. Gyldendal.
- Svennevig, J. (2001). *Språklig samhandling : innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse*. Landslaget for norskundervisning (LNU) Cappelen akademisk forlag.
- Villalobos, R. I. (2022, 1.mars). *15-åringene snakker heller engelsk enn norsk*. NRK.no.
<https://www.nrk.no/rogaland/norsk-ungdom-snakker-engelsk-med-hverandre-1.15845434>
- Warren, P. (2013). *Introducing psycholinguistics*. Cambridge University Press.
- Waage, E. (2021, 11. november). *For mye engelsk i norsk språk?* nrk.no.
https://www.nrk.no/norge/for-mye-engelsk-i-norsk-sprak_-1.15726776
- Aalen, O. O. (1998). *Innføring i statistikk med medisinske eksempler*. Ad Notam Gyldendal.

Andre kilder

- ELAN (Versjon 6.2) [dataprogramvare]. (2021). Max Planck Institute for Psycholinguistics.
<https://archive.mpi.nl/tla/elan>
- Etelämäki, M. (under arbeid). *Databank av norske hverdagssamtaler*. Pågående prosjekt ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Spørreskjema, *Norsklisch – engelsk i norsk*

Vedlegget inneholder spørsmålene som er inkludert i denne oppgaven. For mer informasjon eller hele spørreskjemaet, gå til lenke under eller ta kontakt med prosjektansvarlig, Bente Ailin Svendsen.

<https://www.hf.uio.no/multiling/prosjekter/kjernegruppeprosjekter/norsklisch/index.html>

Bruker du engelske ord og uttrykk i norsk? Hva synes du om det å bruke engelsk i norsk?

Gjennom denne undersøkelsen ønsker vi å finne mer ut om bruken av engelsk i norsk blant barn, unge og voksne.

Undersøkelsen er delt opp i fem korte deler: muntlig bruk av engelsk i norsk, skriftlig bruk av engelsk i norsk, litt generelt om bruken av engelsk, holdninger til det å bruke engelsk i norsk, og til slutt litt om din bakgrunn. Undersøkelsen er på bokmål. Spørsmålene er korte og enkle. Det tar 5 til 15 minutter å svare på hele undersøkelsen.

Vi ønsker at du fyller ut skjemaet så godt du kan, ved å svare akkurat det du synes.

Takk for at du deltar!

Undersøkelsen er definert som anonym. Det betyr at vi ikke samler inn personlige opplysninger om deg. Spørsmålene ber ikke om informasjon som gjør deg gjenkjennelig.

DEL 1

Først vil vi vite litt om muntlig bruk av engelsk i norsk.

DEL 3

I denne delen har vi noen generelle spørsmål om bruken av engelsk i norsk.

Spørsmål 26

Bruker du mer engelsk i norsk når du snakker om visse **temaer**?

For eksempel film, musikk, spilling eller kjendiser.

Du kan velge ett alternativ.

Jeg bruker ikke engelsk i norsk.

Nei, jeg bruker ikke mer engelsk når jeg snakker om visse temaer.

Ja, jeg bruker mer engelsk når jeg snakker om visse temaer.

Vet ikke.

Spørsmål 27

Hvis du bruker mer engelsk om visse temaer, har du noen eksempler på dette?

Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Spørsmål 28

Hender det at du husker **hva noe heter på engelsk, men ikke på norsk?**

Du kan velge ett alternativ.

Aldri.

Sjelden.

Noen ganger.

Ofte.

Svært ofte.

Vet ikke.

Spørsmål 29

Hvis det hender at du husker **ord på engelsk i stedet for på norsk**, kan du gi noen eksempler på dette?

Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Spørsmål 30

Hender det at du **aktivt velger å bruke norsk**, selv om du husker den engelske varianten først?

For eksempel:

For å være nøyaktig istedenfor *to be exact*.

Fantastisk istedenfor *amazing*.

Underholde istedenfor *entertain*.

Fint istedenfor *nice*.

Du kan velge ett alternativ.

Aldri.

Sjelden.

Noen ganger.

Ofte.

Svært ofte.

Vet ikke.

Spørsmål 31

Hender det at du bruker engelske ord **der du vet om et tilsvarende ord på norsk?**

Her er noen eksempler:

Jeg trenger en ny cd-spiller, den gamle er *broken*.

Jeg leter etter en *charger* til telefonen.

En *stranger* kom bort til meg i går og ville prate.

Nå er jeg *nervous* lissom, jeg er virkelig kjempenervøs.

Skal noen av dere ha *waffles*?

Du kan velge ett alternativ.

Aldri.

Sjelden.

Noen ganger.

Ofte.

Svært ofte.

Vet ikke.

Bare når jeg tuller eller er ironisk.

Spørsmål 32

Hvis du bruker engelske ord **der du vet om et tilsvarende ord på norsk**, kommer du på noen flere eksempler?

Hvis du kan, sett gjerne eksemplene inn i hele setninger.

Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Spørsmål 33

Hva synes du om at man bruker engelske ord hvor vi har et **tilsvarende** ord på norsk?
For eksempel: *en **charger** til telefonen - en lader til telefonen*

Vurder setningene på en skala fra 1 til 5, hvor

1 = ikke greit

2 = litt ugreit

3 = ingen mening

4 = litt greit

5 = helt greit

DEL 4

Nå skal vi stille deg noen spørsmål om hva du synes om at man bruker engelsk i norsk.

Spørsmål 37

Vurder utsagnet: Engelsk ødelegger det norske språket

Hvor enig er du i utsagnet?

Gi en vurdering på en skala fra 1 til 5, hvor

1 = veldig uenig

- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = veldig enig

Spørsmål 38

Vurder utsagnet: Engelsk gir et positivt bidrag til norsk språk.

Hvor enig er du i utsagnet?

Gi en vurdering på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = veldig uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = veldig enig

Spørsmål 39

Vurder utsagnet: Norsk strekker ikke alltid til, og vi må derfor bruke engelsk i stedet.

Hvor enig er du i utsagnet?

Gi en vurdering på en skala fra 1 til 5, hvor

- 1 = veldig uenig
- 2 = litt uenig
- 3 = ingen mening
- 4 = litt enig
- 5 = veldig enig

Spørsmål 42

Synes du de som er yngre enn deg bruker engelsk i norsk **på en annen måte enn deg selv**?
Hvis ja, på hvilken måte? Hvis nei, på hvilken måte?
Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Spørsmål 43

Synes du de som er eldre enn deg bruker engelsk i norsk **på en annen måte enn deg selv**?
Hvis ja, på hvilken måte? Hvis nei, på hvilken måte?
Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Spørsmål 44

Har du noen tanker om hvorfor du eller andre bruker engelsk i samtaler på norsk?

Skriv akkurat det du mener, mye eller lite.

Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

TAKK!

Du er snart ferdig! Før du sender inn svarene dine, vil vi vite litt om deg. Vi minner om at du forblir anonym.

BAKGRUNNSINFORMASJON

Kjønn

Jente / kvinne

Gutt / mann

Annet / Ønsker ikke å svare

Alder

Hvor gammel er du?

I hvilket fylke bor du?

Ikke skriv noe annet som kan identifisere deg.

Har du vokst opp med flere språk enn norsk?

Ja

Nei

Hvis du har vokst opp med flere språk enn norsk, skriv hvilke(t).

Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Bruker du andre språk enn norsk med familien din eller dine nærmeste?

Ja

Nei

Hvis du bruker andre språk enn norsk med familien din eller dine nærmeste, skriv hvilke(t).

Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Bruker du andre språk enn norsk med vennene dine?

Ja

Nei

Hvis du bruker andre språk enn norsk med vennene dine, skriv hvilke(t).

Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Hvilken utdanning har du gjennomført?

Ikke ferdig med grunnskolen (1.-10.trinn)

Fullført grunnskole

Videregående utdanning / yrkesfaglig utdanning

Høyskole eller universitet (opp til 4 år)

Høyskole eller universitet (over 4 år)

Hvor god synes du selv at du er i engelsk?

Gi en vurdering på en skala fra 1 til 5, hvor

1 = dårlig

2 = litt dårlig

3 = helt passe

4 = litt god

5 = god

Hvor interessert er du i språk?

Gi en vurdering på en skala fra 1 til 5, hvor

1 = svært lite interessert

2 = litt uinteressert

3 = Ingen mening

4 = litt interessert

5 = svært interessert

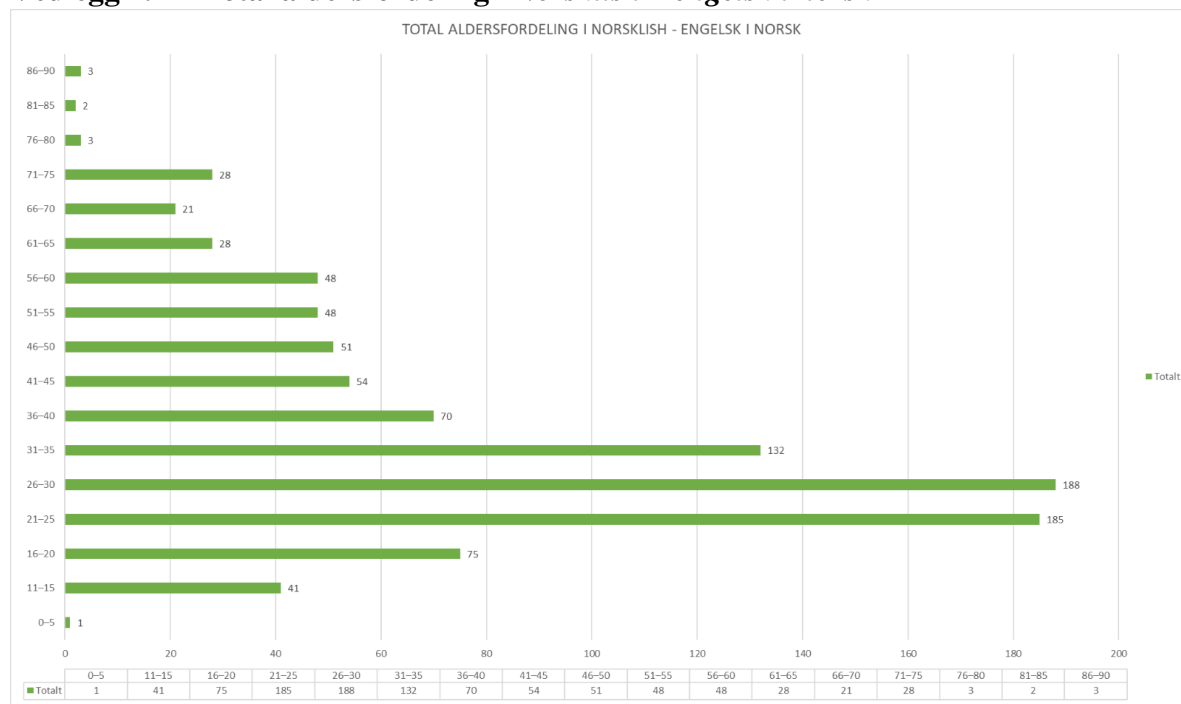
Helt til slutt, har du noen kommentarer?

Her kan du skrive hva du synes om undersøkelsen og om du skulle ønske noe var annerledes.

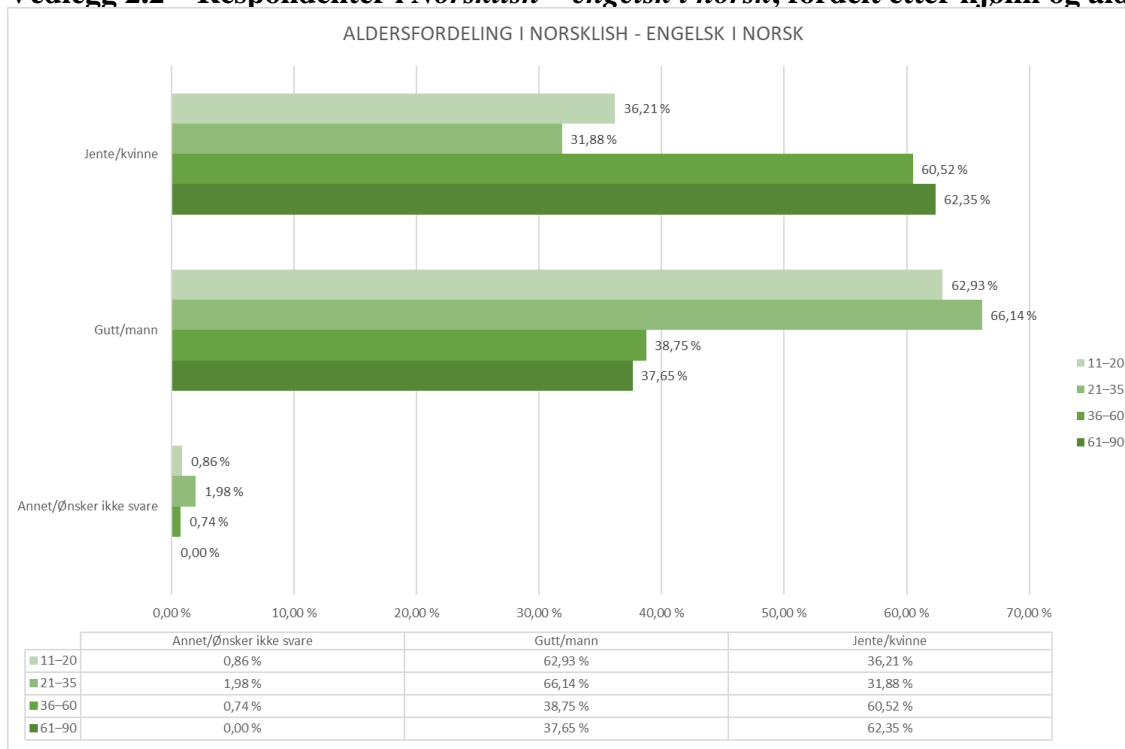
Ikke skriv noe som kan identifisere deg.

Vedlegg 2 – Andre resultater fra *Norsklish – engelsk i norsk*

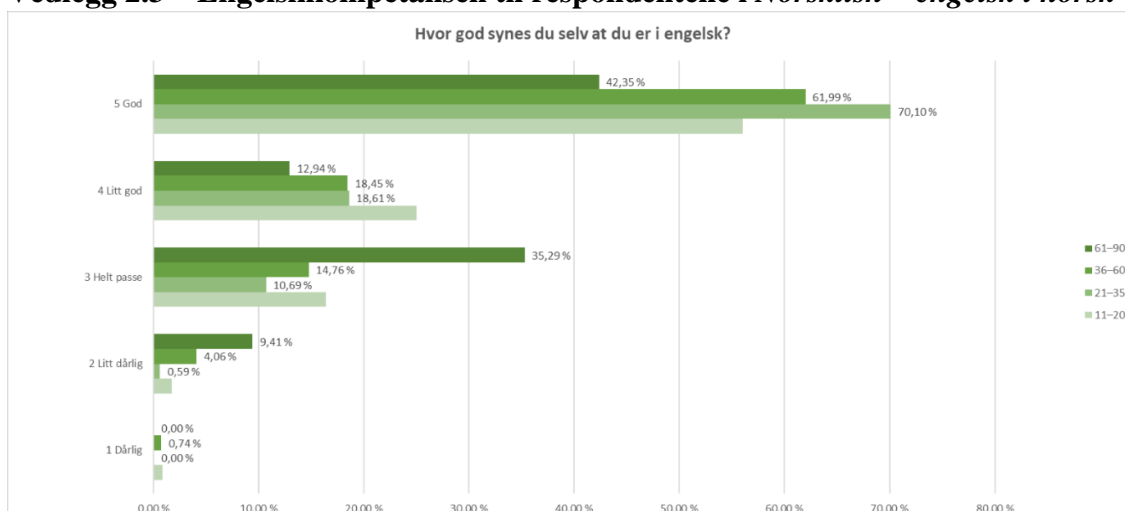
Vedlegg 2.1 – Total aldersfordeling i *Norsklish – engelsk i norsk*

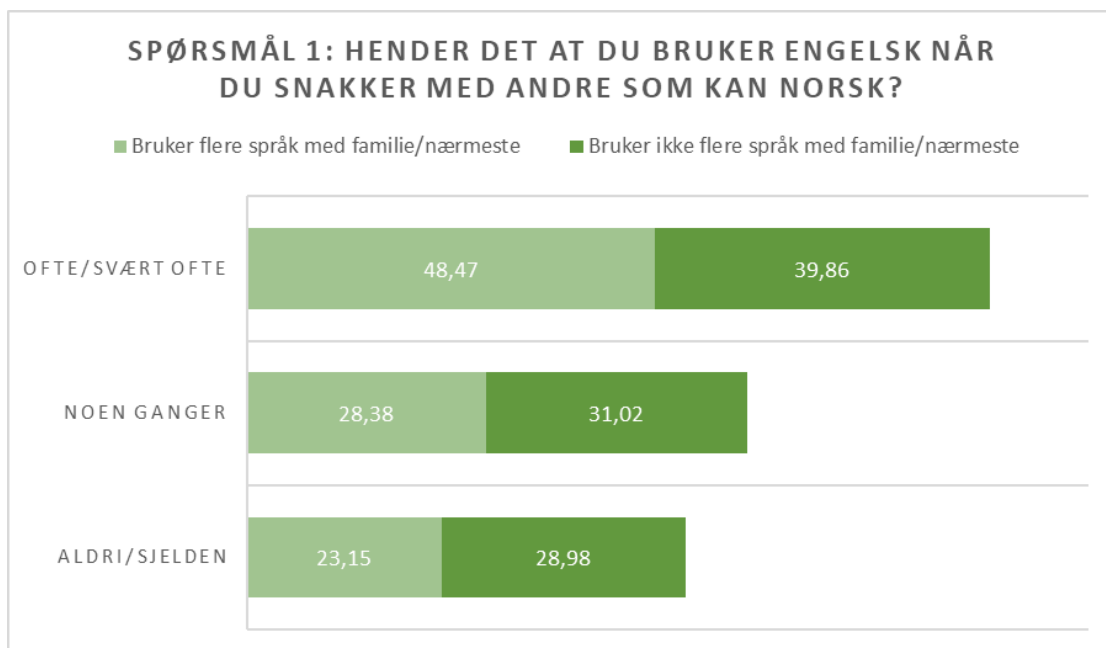
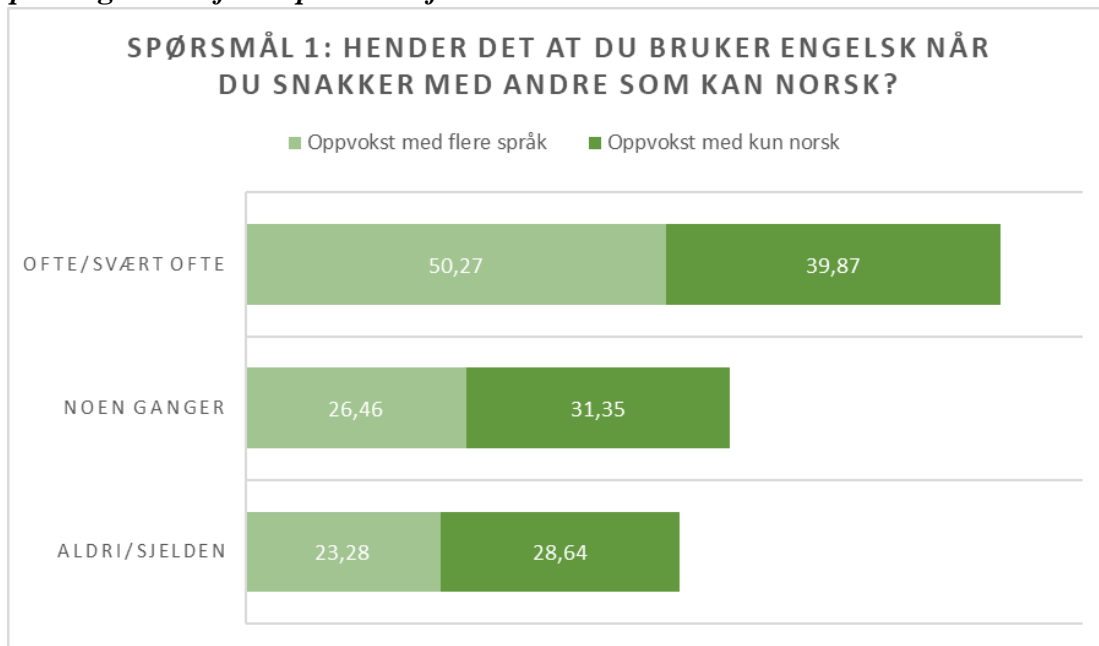
Vedlegg 2.2 – Respondenter i *Norsklish – engelsk i norsk*, fordelt etter kjønn og alder

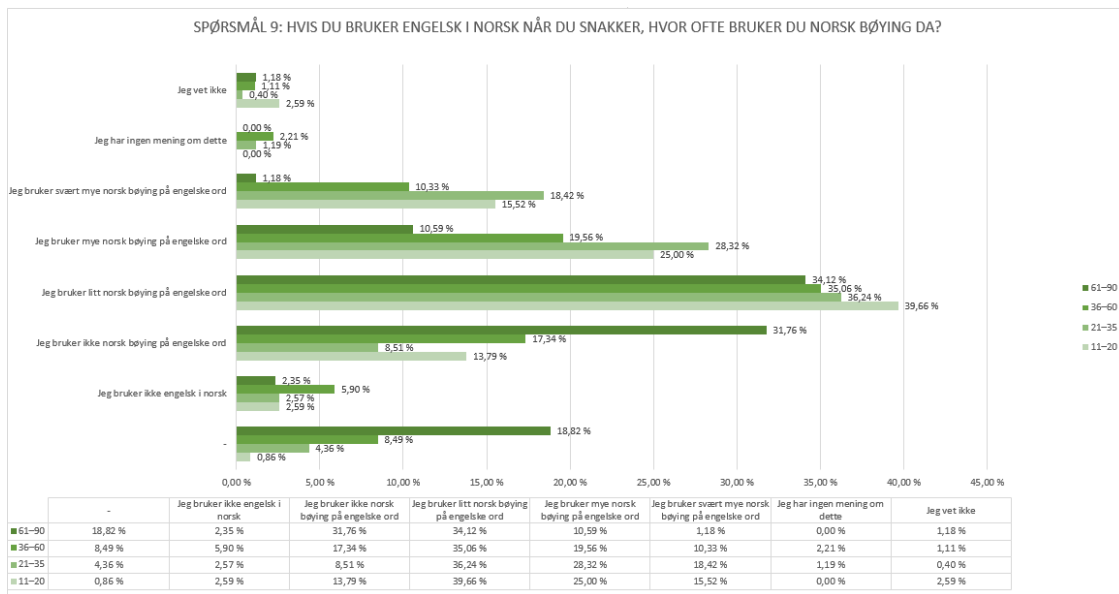
Vedlegg 2.3 – Engelskkompetansen til respondentene i *Norsklish – engelsk i norsk*

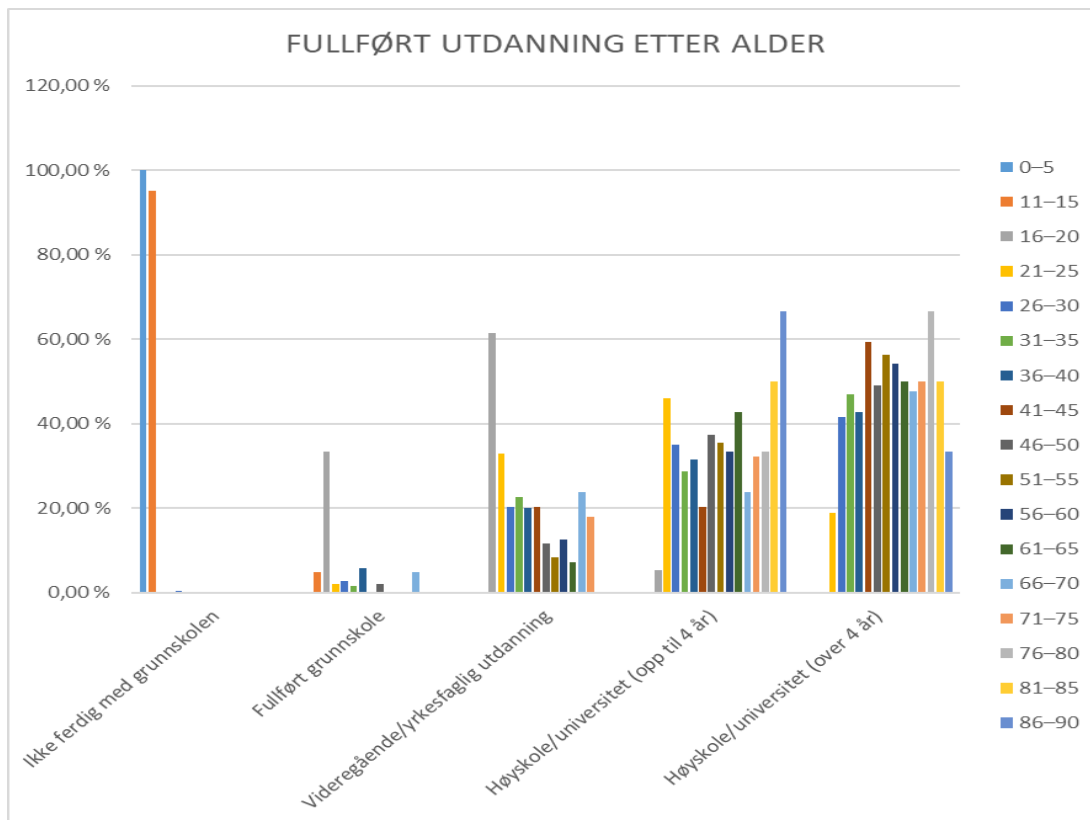
Vedlegg 2.4 – Spørsmål 1 i *Norsklish – engelsk i norsk*, med variabel oppvokst med flere språk og bruker flere språk med familie/nærmeste

Vedlegg 2.5 – Helhetlig diagram for spørsmål 9, fordelt etter alder

Vedlegg 2.6 – Respondenter i *Norsklish – engelsk i norsk*, fordelt etter utdanning og alder

Vedlegg 2.7 – Spørsmål 37 og 38 i Norsklish – engelsk i norsk, fordelt etter flerspråklig bakgrunn

